

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FISKERISTYRELSEN

VERKSPROMEMORIA ANGÅENDE DET SVENSKA YRKESFISKET

Rapport 1984-10-05

FISKERIVERKET

Biblioteket

Box 423

401 26 GÖTEBORG

1

Innehållsförteckning	Sid
Förord	4
1. Sammanfattning	4
1.1 Sill/strömming	4
1.2 Skarpsill	6
1.3 Torsk m fl arter	6
2. Strukturella förändringar m m inom svenskt yrkesfiske av idag	8
2.1 Svenskt yrkesfiske i nuläget - strukturella drag	8
2.2 Utvecklingstendenser	8
2.3 Kostnadsutveckling inom yrkesfisket 1978-1983	8
3. Sill/strömming	12
3.1 Marknadsutsikter	12
3.1.1 För konsumtion	12
3.1.1.1 Sverige, fångst- och prisutveckling, marknad m m	12
3.1.1.2 Europa utom Sverige, fångst- och prisutveckling, marknad m m	15
3.1.1.3 Sammanfattande synpunkter	17
3.1.2 För foderframställning m m	18
3.2 Inhemsk beredningskapacitet för konsumtion	19
3.2.1 Nuvarande situation och lönsamhet	19
3.2.2 Spontan utveckling	21
3.2.3 Produktutveckling	22
3.3 Inhemsk beredningskapacitet för foderframställning	22
3.4 Fisket i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt	24
3.4.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren	24
3.4.2 Kvoter och fångster 1981-1984	28
3.4.3 Nuvarande kapacitet och fångst	29
3.4.4 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter	30
3.4.5 Regionalpolitiska synpunkter	32
3.4.6 Spontan utveckling	32
3.5 Fisket i Östersjön och Öresund	32
3.5.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren	32
3.5.2 Kvoter och fångster under de närmaste åren	35
3.5.3 Nuvarande kapacitet och fångst	36
3.5.4 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter	38
3.5.5 Regionalpolitiska synpunkter	39
3.5.6 Spontan utveckling	40
3.5.7 Det svenska sillfiskets utveckling första halvåret 1984	40
3.6 Överväganden och förslag	42
3.6.1 Exportmöjligheter	42
3.6.2 Inhemsk förbrukning	43
3.6.2.1 För konsumtion	43
3.6.2.2 För foderändamål	44
3.6.3 Samordnad fiskförsäljning och beredning	45
3.6.4 Rationaliseringar inom sillfisket	45
3.6.5 Övergång till annat fiske	46
3.6.6 Utländskt fiske på svenskt vatten	46

	Sid
3.6.7 Sillfiskeflottans kapacitet och sysselsättning	46
3.6.8 Kommentarer och förslag	50
3.6.8.1 Marknaden	50
3.6.8.2 Produktion	51
4. Skarpsill	52
4.1 Marknadsutsikter	
4.2 Fisket efter skarpsill	52
4.2.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren	52
4.2.2 Kvoter och fångster under de närmaste åren	52
5. Torsk	54
5.1 Marknadsutsikter	54
5.2 Inhemsk beredningskapacitet	57
5.2.1 Nuvarande situation och lönsamhet	57
5.2.2 Utvecklingstendenser	60
5.3 Fisket i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt	61
5.3.1 Biologiskt utrymme under 1984	61
5.3.2 Kvoter och fångster 1981-1984	63
5.3.3 Garn- och krokfisket	63
5.3.3.1 Nuvarande fångst och kapacitet	63
5.3.4 Trålfisket	64
5.3.4.1 Nuvarande fångst och kapacitet	64
5.3.4.2 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter	64
5.4 Fisket i Östersjön	65
5.4.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren	65
5.4.2 Kvoter och fångster 1981-1984	66
5.4.3 Garn- och krokfisket	68
5.4.3.1 Nuvarande fångst och kapacitet	68
5.4.3.2 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter	68
5.4.3.3 Regionalpolitiska synpunkter	68
5.4.3.4 Spontan utveckling	70
5.4.4. Trålfisket efter torsk	70
5.4.4.1 Nuvarande fångst och kapacitet	70
5.4.4.2 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter	70
5.4.4.3 Regionalpolitiska synpunkter	71

5.6 Kommentarer och förslag	71
6. Övrig torskfisk samt flatfisk	71
6.1 Marknadsutsikter	71

6.3 Fisket i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt	71
6.3.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren	72
6.3.2 Kvoter och fångster 1981-1983	73
6.3.3 Nuvarande kapacitet och fångst	73
6.4 Fisket i Östersjön	74

6.6 Förslag och kommentarer	74
7. Makrill	74

	Sid
8. Nordhavsräka	74
8.1 Marknadsutsikter	74

8.3 Fisket efter räka	74
8.3.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren	74
8.3.2 Nuvarande fångst och kapacitet	75
8.3.3 Täckningsbidrag	75

8.3.5 Spontan utveckling	75
8.4 Förslag och kommentarer	76
9. Övriga skaldjur	76

9.3 Fiske	76
9.3.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren	76
9.3.2 Nuvarande fångst och kapacitet	76
10. Hamnar	78
10.1 Allmänt	78
10.2 Satsningar och behov av medel	78

Förord.

Föreliggande rapport har framtagits inom ramen för det planeringsarbete som fiskeristyrelsen bedriver i samråd med Statens jordbruksnämnd och i samarbete med Sveriges Fiskares Riksförbund. Enligt regeringsbeslut 1978-05-25 skall genomföras en fortlöpande planering av fiskets omfattning och inriktning på kortare och längre sikt. Arbetet bedrivs för närvarande i en mindre arbetsgrupp som med denna rapport vill göra en avrapportering som rör i huvudsak de biologiska tillgångarna och marknadsutsikterna för de i dag för svenskt yrkesfiske viktigaste fiskslagen.

Planeringsarbetet är en rullande process där institutionella, biologiska och ekonomiska faktorer kan uppträda oväntat. De marknads-mässiga faktorerna kan variera tillfälligt eller förändras långsiktigt, vilket i det korta perspektivet kan vara svårt att avgöra. För ställningstaganden i olika frågor kan behövas att särskilda utredningar görs för att frågan skall bli tillräckligt belyst. I planeringsarbetet är det av mycket stor vikt att en dialog med målgrupperna hela tiden förs. I olika frågor är det motiverat att vissa regionala aspekter först behandlas av regional sakkunskap.

Planeringsarbetet skall nu närmast fortsätta med försök att penetrera de frågor som angivits i avsnitt 3.6.8 (sill/strömming). Vidare skall även fisket efter sötvattensarter behandlas. Nästa rapport beräknas kunna vara färdig i början av 1985, efter det att samtliga bi- eller trilaterala fiskeförhandlingar ägt rum.

1. Sammanfattning
- 1.1 Sill/strömming

Biologiska förutsättningar

- * Mot bakgrund av att sillbestånden i norra Atlanten och Nordsjön har börjat återhämta sig finns anledning att antaga att fångsterna här 1986-1987 kan uppgå till bortemot 900 000 ton årligen. Den norska vårsillen (atlantoscandisk sill, "islandssill") uppvisar en mycket rik årsklass från 1983.
- * Den nuvarande beståndssituationen i Östersjön innebär att inom de delar av detta område som är av intresse för svenskt fiske beräknas att drygt 100 000 ton sill/strömming kan tas ut under de närmaste åren.

I avvaktan dels på att vissa frågeställningar blivit belysta och dels på utfallet av utredningen "Bättre yrkesfiske" kan för närvarande i huvudsak pekas på bl a följande förhållanden och förslag som bör bidra till bättre avsättningsmöjligheter för den svenskfångade sillen/strömmingen och till ändrade fiskeinriktningar.

Marknaden

- * Tillförseln av nordsjösill har ökat på den europeiska marknaden under det senaste året och bedöms komma att öka ytterligare under de närmaste åren. Med det ökade utbudet av sill har priserna fallit och det instabila läge som utmärkt sillmarknaden åtminstone efter 1981 har fortsatt. Trots bl a satsningar på marknadsföring av sill

för konsumtionsändamål och aktivare exportverksamhet under de närmaste åren är det mest sannolikt att priserna på sill kommer att bli hårt pressade och bli ytterst pressade omkring 1987 när den atlantiskandiska sillen ("islandssill") kan börja fångas i stora kvantiteter.

- * För att öka avsetningen av sill/strömming på den svenska marknaden behövs ytterligare marknadsföringsinsatser. Utan speciella sådana insatser torde det vara mycket svårt att öka exporten av svensk sill på Europamarknaden. Istället måste sannolikt resurser läggas på att söka behålla de marknadsandelar svensk sill har idag av olika sillprodukter.
- * Regeringen har givit Statens jordbruksnämnd i uppdrag att administrera ett exportstöd på östmarknaden. Eftersom beslutet kom efter den egentliga fiskesäsongen kommer några effekter knappast att kunna redovisas för 1984. Jordbruksnämnden har också i uppdrag att utvärdera stödet och när detta skett kommer regeringen att ta ställning till systemets fortsatta existens.
- * För att skapa en bestående marknad i Östeuropa fordras med stor sannolikhet att motköpsaffärer kan etableras på mer permanent basis. Näringslivsdelegationen i Blekinge arbetar redan utefter denna riktlinje. Denna affärstanke bör stödjas och stimuleras. Fiskeristyrelsen/jordbruksnämnden bör kontakta utrikesdepartementet för att presentera problemet och ta del av vad som kan göras genom de handelsförhandlingar som förs med öststaterna. Gentemot Sovjet har Sverige ett stort underskott. Fiskeristyrelsen/jordbruksnämnden bör också kontakta Exportrådet för att undersöka om det finns någon sammanställning över företag som är specialiserade på motköpsaffärer.
- * Under de senaste åren har vissa kvantiteter kunnat avsättas som direktlandningar till östtyska moderfartyg. Det är för närvarande oklart hur denna marknad fortsatt skall bearbetas men kontakter finns med exportföretaget (Svensk Exportfisk).
- * För att förbättra bl a sillfiskets lönsamhet måste ansträngningar göras för att tillskapa en effektiv och samordnad försäljning och distribution.
- * Fiskeristyrelsen har genom fiskberedningslån stimulerat till en ökad sillberedning i Sverige för att på det sättet minska exportberoendet av rundsill till Danmark och ersätta det med export av s k "lappar" direkt till den västtyska konsumtionsmarknaden. För närvarande bör mot bakgrund av den nuvarande relativt stora kapaciteten på 70 000 ton råvara och den svaga marknaden en utbyggnad av sillberedningsindustrin inte stödjas av staten. Effektiviseringar och rationaliseringar bör dock stödjas. Även en samordning på sillberedningssidan är mycket angelägen. Denna beredningsindustri utmärks idag av ett stort antal fileteringsmaskiner som ligger spridda över ett långt kustområde i relativt små enheter. Produktionen blir härigenom mycket splittrad, vilket försvårar en rationell försäljning, leverans och transport. Investeringar, som syftar till att stimulera och öka avsetningen bör stödjas.
- * Möjligheten att tillvarata överskottsströmming för framställning av ensilage bör stimuleras och stödjas.

Produktionen

- * Såväl inom västkustens som syd- och ostkustens sillfiskeflotta kan förväntas en övergång till fiske efter andra arter än sill/strömming. Vad gäller Östersjön finns särskilda problem i och med det naturligt lägre antalet här av kommersiellt intressanta arter av fisk. Möjligen kan bräckvattensarter som gädda, abborre, sik och gös utnyttjas i de mer kustnära vattnen.
- * Det mera kustnära fisket i Östersjön efter strömming kan karakteriseras som ett fiske med negativ prisutveckling, stigande driftskostnader, ekonomiskt betingade avsättningssvårigheter, vissa distributionsproblem och brister i marknadsföringen av fisk och fiskprodukter.
- * Fiskeristyrelsen bör med de styrmedel som står till buds (licenser och rationaliseringsstöd) och med hänsyn till fångst- och avsättningsmöjligheterna för sill/strömming stimulera till en mer flexibel flotta. Eftersom torskbeståndet i Östersjön börjat visa tecken på en kraftig nedgång kan behöva iakttas viss återhållsamhet vad gäller att bevilja rationaliseringsstöd för övergång till torskfiske i detta vatten.
- * Ett utökat fiske för foderändamål bör övervägas. I Östersjön bör eftersträvas största möjliga skydd åt ungsillen. Denna sill blir ju sedan basen för det svenska konsumtionsfisket efter sill. Mot denna bakgrund har fiskeristyrelsen förbjudit fiske med 16 mm maska i delområdena 22-25 och 27. Det är enbart öster om Gotland som det är tillåtet fiska med 16 mm maska och då enbart efter skarpsill. Ett utökat foderfiske i Östersjön bör baseras på att sillmaskan (32 mm) skall användas. Det bör då vara möjligt att använda en del av sillen till konsumtion och en del till foder. De proportioner det kan bli fråga om kan variera från tid till annan beroende på marknadsläget varför det är olyckligt att låsa proportionerna till en viss procentsats.
- * Den svenska marknaden för svenskproducerat fiskmjöl kan bedömas som gynnsam. En avsevärd marknadsandel torde kunna vinnas mot bakgrund av att 92 % av allt fiskmjöl importeras. Priserna varierar dock starkt beroende på stora fluktuationer på världsmarknaden.

1.2 Skarpsill

- * I Östersjöns södra delar har beståndet av skarpsill börjat visa tecken på återhämtning. Bedömningen är att ett riktat skarpsillfiske i Östersjön kan bli ett värdefullt komplement till sill/strömmingfisket, när detta ger sämre lönsamhet.

1.3 Torsk m fl arter

Torsk

- * År 1983 ilandfördes i Sverige ca 61 000 ton torsk (hel färskvikt). Härav hade ca 54 000 ton fiskats i Östersjön och knappt 34 000 ton avsatts i Sverige. Importen av torsk, som dominerades av frysta fileer, beräknades till ca 34 000 ton (hel färskvikt), d v s importdelen var inte mycket större än den hemmaproducerade torsken.
- * I slutet av 1983 rådde internationellt sett brist på torskråvara. Under första hälften av 1984 uppkom, förmodligen temporärt, avsättningssvårigheter. Avsättningssituationen för svensk torsk under 1985 och de närmaste åren därefter bedöms som relativt gynnsam.

- * I innerskärgården i Skagerrak och Kattegatt är idag tillgången på torsk en begränsande faktor. Kustyrkesfisket med garn torde under de närmaste åren i huvudsak komma att bedrivas som ett lagfiske i området mellan ytterskärgård och trålgränsen. Trenden inom fiskeflottan att fiskelag med mindre båtar på 8-10 m byter dessa mot större på minst ca 12 m talar för denna utveckling.
- * Beståndssituationen för torsk i Östersjön har enl ACFM allvarligt försämrats det senaste året. För att motverka en negativ utveckling nu och på sikt bör bl a införas en större maskstorlek vid torskfiske, lämpligen på 110 mm diagonallängd. Beståndssituationen för torsken torde ändock de närmaste åren medge ett svenskt uttag på 50-60 000 ton i svensk zon. Härtill kommer de kvantiteter som genom byten kan bli aktuella i andra staters fiskezoner.
- * I vissa av Östersjöns kustlän bedöms fiskeinsatsen vad gäller krok- och garnfiske efter torsk kunna ökas något. Fisket ifråga bedrivs jämnt över året, vilket ger torskberedningsindustrin en utjämning i råvarutillförseln. Även spontant torde detta fiske komma att öka.
- * De torskkvoter som står till det svenska yrkesfiskets förfogande i Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt och Östersjön utnyttjas idag ej fullt ut.
- * Inom beredningsindustrin kan skönjas en tendens till satsningar på mer förädlade produkter av torskfile för bl a storhushåll. Denna utveckling bör stimuleras.
- * Vissa tider kan den nuvarande beredningskapaciteteten för filetering ökas genom bättre planerad tillförsel av råvara, effektivare utnyttjande av tiden m m. Någon mera bestående större ökning av kapaciteten kan dock knappast uppnås med nuvarande maskinpark.

Övrig torskfisk

Det lediga fångstutrymmet för vitfisk i Nordsjön bör utnyttjas bättre varför ökad etablering inom detta fiske kan accepteras. Importandelen för andra torskfiskar än torsk är idag högre än 90 %. Dagens svenska nordsjöflotta för fiskfiske kan betraktas som mycket modern. De goda priserna på vitfisk innebär att höga kapitalkostnader kan klaras.

Nordhavsräka

Mot bakgrund av den mycket stora importen av räka och den spontana utvecklingen inom räkfisket med övergång till fiske efter havskräfta bör de nuvarande ransoneringsbestämmelserna för kokräka bli föremål för ytterligare överväganden. I Kattegatt har havskräftebeståndet börjat visa tecken på nergång under 1983.

2. Strukturella förändringar m m inom svenskt yrkesfiske av idag

2.1. Svenskt yrkesfiske i nuläget - strukturella drag

På grundval av statistik från Svensk Fisk avseende kalenderåret 1983 och med tillämpning av Svensk Fisks definition (bil 1) för olika typer av fisken kan noteras följande. Statistiken omfattar ej utlandslandningarna. 1 011 fiskelag fiskade under perioden 194 000 ton fisk till ett värde av 504 milj kr och erhöll 41,2 milj kr i prisstöd. 1 195 ensamfiskare med licens fiskade in 10 800 ton med ett värde av 52,9 milj kr och fick 2,8 milj kr som prisstöd. Härutöver uppskattas ej licensierade fiskare ha levererat 5 700 ton fisk till ett värde av 33,1 milj kr (utan prisstöd).

Av de fiskelag som fiskat 25 veckor eller mer och med ett totalt avräkningsvärde större än 100 000 kr (616 st) har 19 % fiskat sill, 29 % fisk, 25 % bedrivit kombinationsfiske, 7 % har fiskat räka samt 19 % övrigt.

Av ovan nämnda 616 fiskelag innehade 44,5 % fartyg under 26 brt och svarade för drygt 13 % av infiskningen. Fiskelag med fartyg i storleken 26-100 brt utgjorde 45,9 % och svarade för 53 % av infiskningen i gruppen. Slutligen utgjorde fartyg större än 100 brt 9,6 % av gruppen och svarade för 33 % av infiskningen.

2.2 Utvecklingstendenser

De specialiserade fiskelagen, främst ifråga om sill, kommer förmodligen att minska i antal under de närmaste åren. Flertalet övergår, av olika anledningar, till kombinationsfiske såsom sill/torsk, fisk/räka, fisk/havskräfta m fl kombinationer.

Inom den nuvarande fiskeflottan kan idag urskiljas i grova drag tre tendenser. De stora flyttålarorna för sillfiske på ca 100 fot kommer sannolikt att finnas kvar. Kraven på en rationell hantering av de stora fångster, som fisket ger, innebär att denna fartygsstorlek behövs. För närvarande finns planer på förnyelse i några fall, medan flera andra fiskelag utökat sin flexibilitet genom att anskaffa utrustning för torskfiske. En annan kategori av fartyg utgörs av nybyggda och nybeställda trålare på 60-80 fot för fiske efter vitfisk i Västerhavet och torsk i Östersjön. Kraven är bl a att det skall finnas acceptabla förläggings- och fångsthanteringsmöjligheter ombord. Denna nya, bredare typ av fiskeskepp innebär ett större bruttotonnage jämfört med mer konventionella trålare av samma längd. Den tredje gruppen av fiskefartyg utgörs av båtar för garn- och krokfiske. Fiskelag med mindre båtar (8-10 m) byter dessa mot större på minst ca 40 fot (ca 12 m). Slutligen kommer mindre fiskeskepp för trålfiske att utrustas även för garn- och krokfiske. Regionalt sett dominerar idag nyinvesteringarna på västkusten.

Olika system för automatiserat krokfiske är under utveckling och kommer troligen att få ett genombrott inom de närmaste åren. Detta kan leda till en ökad infiskning av torsk i krokfisket.

2.3 Kostnadsutveckling inom yrkesfisket 1978-1983

Kostnadsutvecklingen för olika komponenter i det svenska yrkesfisket framgår av följande uppställning.

	Anskaffningspris			% 1)
	1978	1980	1983 (dec)	
1. Olja/drivmedel	0,65 kr/l	1,46 kr/l	1,95 kr/l	200
2. Is per ton	80 kr	113 kr	130 kr	63
3. Flyttrål mindre	32000 kr	45000 kr	50000 kr	56
4. Bottentrål	10000 kr	14000 kr	20000 kr	100
5. Nät/garn nylon per kg	80 kr/kg	89 kr/kg	90 kr/kg	13
6. Vadbinderiarbeten per tim	70 kr/tim	97 kr/tim	111 kr/tim	59

1) Jämfört med 1978

Vad gäller lådkostnader har de större förstahandsmottagarna numera helt övergått till lådor i plast. Blekingefiskarnas Centralförening (BFC) debiterar 25 öre per kg fisk, vilket för 30 kg-lådan bör motsvara ca 6 kr per låda. Svensk Exportfisk debiterar 4,50 kr för 30 kg låda och 5,50 kr för 40 kg låda. Trälådor (30 kg) kostar lägst 12 kr/st.

Kostnaden för is och låda per kg sill/fisk torde ligga i intervallet 25-35 öre per kg, varvid kostnaden för sill/strömming ligger vid den undre gränsen.

Bränslekostnaden per kg sill/fisk vid trålfiske torde ligga i intervallet 40-60 öre kg fångst, varvid flyttrålfiske med starkare motorer är mer kostnadskrävande än bottentrålfiske med svagare motorer.

Statens jordbruksnämnd följer kostnadsutvecklingen inom fisket bl a genom att beräkna ett s k produktionsmedelsindex för olika typer av fisken samt totalt. I indexet, som avser löpande priser, ingår tretton olika kostnadsslag. De olika typerna av fisken utgörs av sillfiske på västkusten, fiskfiske på västkusten, räkfiske, kombinationsfiske på sydkusten och strömmingsfiske. Nämnade typer är emellertid ej identiska med de av Svensk Fisk tillämpade definitionerna utan grundar sig på den enskilde fiskarens egen klassificering i samband med senaste lönsamhetsundersökning.

I bilaga 2 redovisas produktionsmedelsindex för ovannämnda typer av fisken med varje typ beräknad på tre olika sätt med hänsyn till avskrivningar. Indexet har här satts till 100 för år 1982.

I fig 1 och tabell 1 presenteras kostnadsutvecklingen för de aktuella fisketyperna samt totalt och med index = 100 för år 1978. Avskrivningar enligt den s k blandade modellen har inkluderats. Som framgår av nämnda figur och tabell 1 ökar kostnaderna brant och kostnadsutvecklingen 1978-1983 uppgår totalt sett till 79 %. Sillfisket på västkusten uppvisar med 74,8 % den lägsta kostnadsstegringen, medan räkfisket med 88,5 % svarar för den högsta. Därefter kommer kombinationsfisket på sydkusten med 84 %.

Tab 1. Produktionsmedelsindex för fiskerinäringen med avskrivning enl
blandad modell inkluderad.

Kategori	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Sillfiske, västkusten	100	113,7	132,3	146,5	161,6	174,8
Fiskfiske, "	100	115,4	135,1	150,7	167,8	179,2
Räkfiske	100	116,6	137,0	153,6	174,5	188,5
Kombinationsfiske, sydkusten	100	117,9	140,5	156,8	173,6	184,0
Strömmingsfiske	100	114,2	133,7	148,8	166,7	178,5
Totalt	100	115,2	135,2	150,4	166,9	179,0

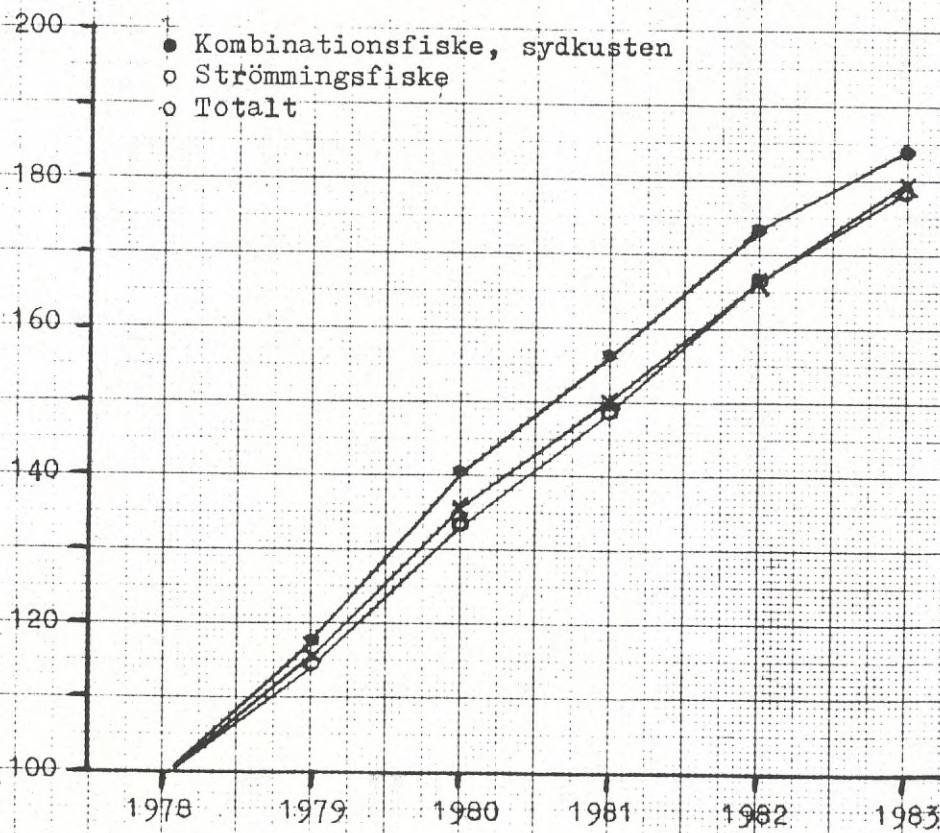
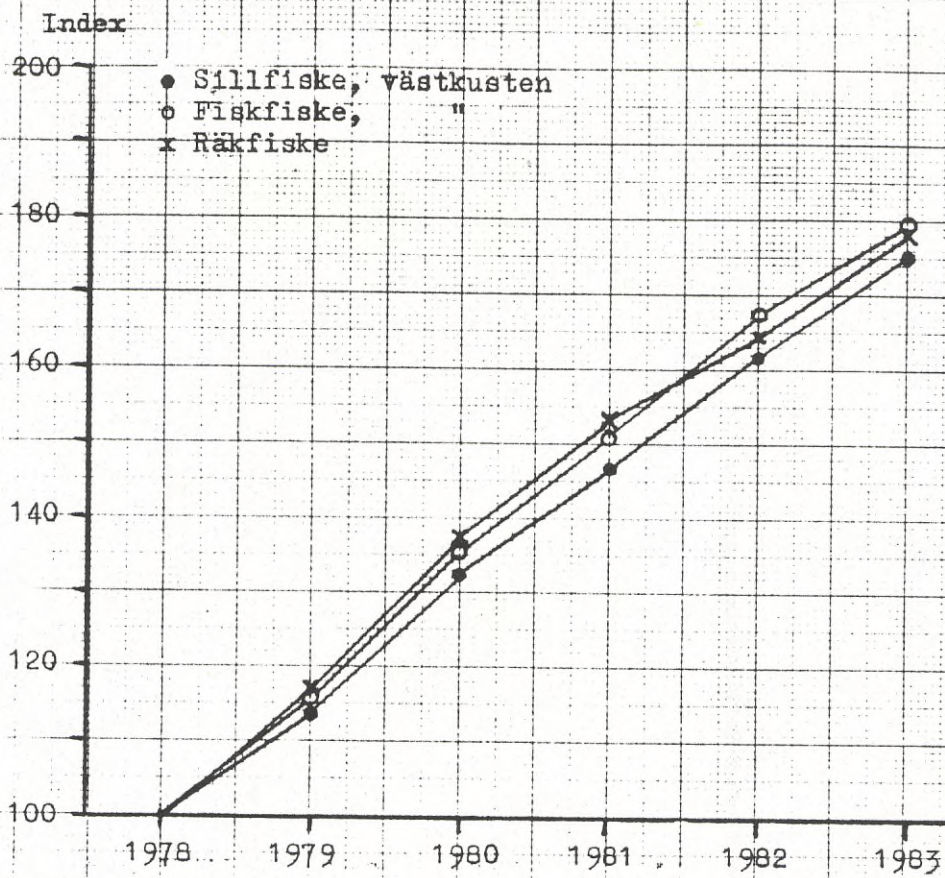

Fig 1 JN:s produktionsmedelsindex. Löpande priser.

3. Sill/strömming

3.1 Marknadsutsikter

3.1.1 För konsumtion

3.1.1.1 Sverige, fångst- och prisutveckling, marknad m m.

Av den totala svenska fiskfångsten har under de senaste åren drygt hälften eller ca 130 000 ton utgjorts av sill/strömming för konsumtion till ett förstahandsvärde av ca 250 milj kronor. Sillfisket är därmed av stor betydelse för den svenska fiskerinäringens ekonomi.

Sillfångstens dominans i det svenska fisket blev 1977 återigen mycket uttalad. Utvecklingen av fångster, fångstvärden och medelpriser för sill/strömming för perioden 1977-1983 framgår av tabell 2 och av fig 2 (källa: SCB, havsfiskelaboratoriet m m). Totalfångsten av sill ökade från ca 91 000 ton år 1977 till ca 130 000 ton år 1981, varefter fångsten legat på denna nivå. Även fångsten av sill i Östersjön har ökat från 1977, då ca 50 000 ton fångades i detta område. Efter en viss nergång i fångsten 1981 till ca 80 000 ton steg uttaget i Östersjön ånyo till rekordnoteringen ca 97 000 ton 1982. Fångsten här 1983 uppgick till ca 91 000 ton. Östersjöfångstens andelar i procent av det totala svenska fiskets kvantitet och värde framgår av tab 2. År 1979 var andelen högst i båda fallen, d v s 44 % vad gäller mängd och 30,5 % för värde. Efter 1978 har den totala sillfångstens värde i procent av värdet för det totala svenska yrkesfisket minskat alltmer. År 1978 uppgick andelen till ca 55 % mot endast 37 % 1983. Den sjunkande andelen är ett uttryck för det med tiden allt lägre priset på sill. Det löpande medelpriset var högst 1978 och låg då på 2,03 kr per kg. Även 1980 låg priset strax över 2 kr per kg medan värdet på 1,77 kr per kg året därpå är det lägsta under perioden. Uttryckt i fast penningvärde med utgångspunkt från 1977 har efter det gynnsamma priset 1978 med 1,85 kr per kg medelpriset sjunkit med drygt 0,50 kr/kg till 1,07 kr för 1983. Det största priset ägde rum mellan åren 1980 och 1981 och uppgick då till 0,32 kr eller 21,3 %. Mellan 1978 och 1983 har priset i fast penningvärde sjunkit med hela 42,2 %. Från och med 1980 har också sillfångstens totala värde i fast penningvärde minskat.

Avsättningen av sill/strömming på den svenska marknaden uppgår för närvarande till ca 53 000 ton, varav knappt 40 000 ton avser svenskfångad sill/strömming och drygt 13 000 ton avser importerad saltad eller kryddad sill. Importen av sillkonserver är obetydlig medan exporten är relativt omfattande. Exporten av oberedd och filead sill/strömming uppgår årligen till storleksordningen 80 000 ton (hel färskvikt), varav huvuddelen avsätts i Danmark. Huvuddelen av den svenska sillexporten till Danmark bereds där till fileer och exporteras vidare till Västtyskland. Användningen i Sverige 1983 av den svenskfångade sillen/strömmingen framgår av bil 3.

Den svenska fiskerinäringen är fortfarande i hög grad produktionsinriktad i motsats till de flesta andra branschernas marknadsinriktning. Marknadsföringen har således en svag ställning inom den svenska fiskeindustrin. Det har producerats ett stort antal omfattande och detaljerade svenska utredningar om fångst och produktion av fisk i Sverige. Däremot har avsättningen av produktionen både inom landet och via export givits en liten uppmärksamhet. För att förbättra de svenska marknadsutsikterna för sill är det därför angeläget med rejäla satsningar på marknadssidan.

Tabell 2. Svenska landningar för konsumtion, totalt alla fiskslag resp av sill/strömming, och medelpriser under perioden 1977-1983. Sillfångsten uppdelad på Östersjön och övriga områden. Mängd i ton landad vikt, fångstvärde i tkr samt andelar i procent av totallandningarna. (Källa: SCB, havsfiskelaboratoriet m m). Värden för Östersjön baserade på medelpris för syd- och ostkusten.

Fiskslag och område	1977		1978		1979		1980		1981		1982		1983 (pre)	
	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr
Totalt, alla fiskslag	176784	312968	179997	400071	171090	430413	225256	523082	245806	507100	242860	559916	247264	661816
Sill/strömming														
Total fångst	11197	146225	108476	220262	122153	229933	131659	264881	128622	227347	129640	236108	129841	244864
% andel av total fångst, alla fiskslag	51,6	46,7	60,3	55,1	63,9	53,4	58,4	50,6	52,3	44,8	53,4	42,2	52,5	37,0
Fångst i Östersjön	19798	63078	63510	103554	84033	131194	88101	148972	79900	126347	97150	153497	90615	157670
% andel av total fångst alla fiskslag	28,2	20,2	35,3	25,9	44,0	30,5	39,2	28,7	32,5	24,9	40,0	27,4	36,6	23,6
Löpande fångst värde	146225		220262		229933		264881		227347		236108		244864	
Fångstvärde i 1977 års penningvärde	146225		201111		195095		197778		151565		144767		138044	
Löpande medelpriser	1,60		2,03		1,88		2,01		1,77		1,82		1,89	
Medelpriser i 1977 års penningvärde	1,60		1,85		1,60		1,50		1,18		1,12		1,07	

Tusentals ton
Öre per kg

200

180

160

140

120

100

80

60

40

20

0

- o Sill, totalfångst (tton)
- o Sill, fångst i Östersjön (tton)
- x Sill, totala fångstvärdets procentuella andel av värdet för alla fiskslag
- △ Medelpris i öre per kg i 1977 års penningvärde

%

100

80

60

40

20

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

Fig 2 Utvecklingen av fångster, fångstvärden och medelpriser för sill/strömming under perioden 1977-1983.

3.1.1.2 Europa utom Sverige, fångst- och prisutveckling, marknad m m.

Samtliga europeiska länder med undantag för Frankrike har troligen ökat sina landningar av sill under 1983. Efter att ha varit stängt sedan 1977 öppnades fisket i Nordsjön 1983. Under detta år fiskade EG-flottorna inom ramen för en tillåten total fångstmängd (TAC) för EG i storleksordningen 85000 ton. Efter stora möda har man nyligen kommit överens om en långsiktig fördelningsnyckel för silluttaget mellan berörda medlemsländer 1984. Lägsta TAC-kvantitet för vilken denna nyckel är operativ uppgår till 155000 ton. Den provisoriska ordningen för EG:s sillfiske fram till den sista juli i år utgick från en årlig EG-TAC i denna storleksordning. Till EG-fisket skall man så lägga det norska fisket. Man kan förmoda att EG-TAC plus norsk kvot m m resulterar i minst 200000 ton för 1984. Enligt uppgift har norska fiskare redan i mitten av 1984 fångat 60000 ton sill, delvis som en protest mot en ensidigt fastställd EG-kvot. Därmed skulle det finnas spelrum för en kraftig utbudsökning jämfört med 1983. Emellertid måste framhållas att uttaget av sill i Nordsjön varit avsevärt under perioden 1980-1982 trots att fisket varit förbjudet. Man har beräknat att det åren 1980, 1981 och 1982 togs upp 61000, 141000 resp 171000 ton sill. I jämförelse med dessa kvantiteter ter sig det rekommenderade uttaget på mellan 175000 och 200000 ton mindre dramatiskt. Det är inte osannolikt att den verkliga ökningen av utbudet ligger runt 100000 ton.

På lite längre sikt (1986-1987) har man ställt prognosen att mycket rika årsklasser 1983 av den atlantoskandiska sillen ("islandssill") kan ge fångster utanför Norge och Island på upp emot 500 000 ton årligen, d v s minst lika mycket som idag kan avsättas på europamarknaden eller vad som totalt idag fångas i hela Östersjön av sill/strömming under ett år. Möjligheten för marknaden att absorbera ökade fångster av t ex nordsjösill mellan 1984 och 1986-87, när årsklasserna 1983 av den atlanto-skandiska sillen kan börja fiskas är i hög grad beroende av eventuell konsumtionsökning och därmed beredningsindustrins expansion. De norska försäljningsorganisationerna för sill har försiktigtvis uttalat att marknaden för islandssillen inte kan återerövas snabbt efter att ha varit utan denna råvara i tio år. Sannolikt kommer en hel del konsumtionssill att få användas för foderframställning, vilket faktiskt inträffade redan sommaren 1983. Vidare måste givetvis prognosen om det stora uttaget av islandssill tas med en viss försiktighet.

Tidigare år har holländska uppköpare under sommaren helt dominerat europamarknaden och satt sin prägel på prisutvecklingen på de danska auktionerna. År 1983 blev förhållandet helt annorlunda. Det holländska egna sillfisket i Nordsjön medförde att Hollands behov av import betydligt reducerades och uppskattningsvis kunde endast hälften av vad som landades i Danmark exporteras till Holland för framställning av matjessill. Auktionspriserna i Danmark utvisade bl a härför sommaren 1983 jämfört med motsvarande period 1982 en mycket utjämnad bild. De första landningarna efter sommaruppehållet tidigare år betingade oftast ett pris långt över 10 Dkr per kg sill, medan priset 1983 sällan översteg 3-4 Dkr per kg och ganska ofta endast något över EG:s referenspris. Detta gällde sorteringar och kvaliteter för produktionen av matjessill, som ju avser den färskaste och värdefullaste delen av de landade fångsterna. De mindre färska och för matjesframställning icke lämpliga sorteringarna och kvaliteterna, som enbart kan avsättas för fileproduktion för konservindustrin, kunde endast betalas med lägstapriser på nertill 1,25 Dkr per kg. Härunder fanns endast möjligheten att sälja konsumtionssillen för foderframställning för ett pris som varierade mellan 0,75 och 0,80 Dkr per kg.

Storleken av den europeiska sillmarknaden (inkl Norden) har uppskattats till drygt 425 000 ton per år. Ojämförligt störst är den västtyska marknaden med drygt 200 000 ton. På denna för svenskt sillfiske viktiga marknad har en del förändringar inträffat under de senaste åren. Den tidigare relativt stora marinadindustrin har under de två senaste åren närmast halverats och den del som idag återstår får delvis konkurrens från Hollands expanderande marinadindustri. Den andra stora typen av den västtyska sillindustrin, Vollkonserv-industrin har inte genomgått en lika drastisk minskning utan har i stort sett samma volym som tidigare. Denna industri kan acceptera en billigare råvara, även oftast billiga pilchards- och makrillappar som sillsubstitut. Eftersom sillen nu återigen uppvisar ett prisfall söker man sig i Vollkonserv-industrin tillbaka till sillapparna. Förutsättningarna ligger dock här endast i prissättningen eftersom kvaliteten kommer in först i andra hand.

Man är inom EG givetvis orolig för att marknaden skall få svårt att absorbera den utbudsökning som nu syns möjlig. Den oron har ju för övrigt redan manifesterats gentemot sillexporten från tredje land till EG. Från och med kvotåret 1982/83 upphävde EG tullsuspensionen och har för den del av fångstsäsongen, då sillfisket är som mest givande, begränsat den tullfria importen efter en år för år krympande skala. 1983 drabbades den svenska sillexporten till EG av en tull på 15 % i mitten av december, d v s när ca 2 månader av kvotåret återstod. Gällande EG-beslut om kvotering av den tullfria importen av sill avser perioden 16 juni 1984 - 1 januari 1985. Tullbeläggningen kommer sannolikt att träda i kraft redan i mitten av höstsäsongen. Det bör emellertid framhållas att den danska sillberedningsindustrin har tillskrivit Fiskeriministeriet i Köpenhamn och påmint om att det är av största betydelse att Danmark nu pressar på för att få till stånd en fortsatt fri importkontingent utöver den GATT-bundna kvoten. Beredningsindustrin har nu intrycket att en utveckling nu är på gång i Sverige mot att i allt högre grad själv svara för bearbetningen av sillråvaran. Man har vidare tillställt EG-kommissionen en skrivelse där man framhåller att den sill som importeras från Sverige har andra karakteristika än den som fångas i Nordsjön och därför inte kan ersättas av sådan sill. Vidare framhålls att den överenskomna GATT-kvoten på 34 000 ton sill kan levereras som fileer, vilket då motsvarar en kvantitet på 68 000 ton hel färskvikt. Man föreslår mot bakgrund härav därför en tariffkvot på 68 000 ton sill men endast levererad som hel, färsk sill.

Ett annat tecken på EG:s oro över det ökade sillutbudet är ett uppdrag, som fiskeriministrarna gav EG-kommissionen i samband med rådsmötet 31 mars 1984. Uppdraget innebär att kommissionen i en rapport skall värdera marknadssituationen för sill och föreslå nödvändiga åtgärder. Från initierat håll har erfarits att en tänkbar följd av denna marknadsundersökning är en sänkning av EG:s interventionspris (lågstapris) på sill. Redan 1981 ägde icke obetydliga interventionsköp rum. Åren 1981, 1982 och 1983 uppgick dessa köp till 8,5 13,2 resp. 9,5 %. Under våren 1984 har sillpriset sjunkit ytterliggare jämfört med 1983. När man fastställde EG:s orienteringspriser (riktpriser) på fisk för 1984 vågade man sig inte på någon höjning av sillpriset. Vad gäller konsumtionsutvecklingen inom EG uppgick konsumtionen av färsk och frusen sill till ca 450 000 ton (hel färskvikt) 1976. Åren 1981-1982 sjönk den till ca 350 000 ton. Västtyskland och Danmark var de huvudsakliga konsumenterna 1981 och 1982. I Storbritannien har konsumtionen sjunkit från och med 1977. Frankrike har haft samma utveckling som Storbritannien. I Nederländerna däremot har konsumtionen ökat 1982-1983. Det föregående ger knappast anledning till en optimistisk bedömning av sillmarknaden inom EG under de närmaste åren.

På kort sikt kommer kanadensisk, frusen sill att finnas på Europamarknaden

i vissa kvantiteter. Canadas sillexport till EG 1979 uppgick till 96 000 ton (hel färskvikt). Kvantiteten sjönk år 1982 till 53 000 ton. Man räknar med en export på 40 000 ton år 1987. Vid export av sill från Canada är kvaliteten troligen viktigare än för torsk, särskilt i Europa och Japan. Kvalitetsfaktorer är storlek, fetthalt och fasthet. Dessa faktorer skall man konkurrera med, när fisket efter sill i Nordsjön öppnats. Hög kvalitet kan förväntas på denna sill. Om export till Europa skall vara möjlig måste produktionskostnaderna sänkas. Tullar är ett stort hot som kan omöjliggöra en fortsatt export. Eventuellt kan EG:s tillträde till Canadas fiskevatten förbättra exportmöjligheterna för Canada. För närvarande indikerar marknadsrapporter att priset på Canadasillen har stabiliserats.

Österrike utgör en för svenskt sillfiske intressant marknad vad gäller småfallen sill/strömming från Östersjön. Sedan gammalt producerar man här s k "Sauermarinaden", en halv- eller kylkonserv. Som råvara till denna marinadtyp passar bäst vår östersjösill/strömming av storlekarna 2 och 3, (2:or som fileer och 3:or som kronsardiner). Man använder uteslutande som råvara färsk sill med låg fetthalt. Samtliga österrikiska marinadindustrier köpte för några få år sedan all sin sill/strömmingsråvara från danska industrier. Idag svarar Sverige för ca 40 % av råvaran. Direktexporten från Sverige har på plussidan den överlägset bättre kvaliteten i form av färskare råvara, garanterat rätt ursprung från östersjöfisket och en relativt god fileteringsteknisk produktion. Österrike utgör emellertid ingen stor marknad i förhållande till den totala svenska leveranskapaciteten utan enbart ett begränsat avsättningsområde med sina speciella krav i råvarusammansättningen. Landet ligger dock utanför nordsjösillens intresseområde, eftersom dess kvaliteter aldrig konsistens- och storleksmässigt kan accepteras som fullgod råvara för Österrikes behov, som för 1982 uppgick till 6500 ton rundsill.

I och med att Spaniens fiskerinäring nu står inför en strukturomvandling utgör detta land en intressant marknad, som kan innebära chanser även för svenska leverantörer. På lite längre sikt hoppas man åter bli självförsörjande på fisk men på kort och medellång sikt kommer Spaniens fiskeimport säkert att öka. Behov finns av alla typer av fisk och skaldjur i form av färska och saltade samt speciellt frusna produkter. Spanien är emellertid en ny marknad för svensk sill och svenska sillprodukter.

Förutom hos de skandinaviska folken ingår traditionellt sill i kosten hos folk med germansk eller slavisk härstamning i Nord- och Centraleuropa. Britterna har en relativt låg sillkonsumtion och endast vissa typer av sillprodukter accepteras. Folk av annat ursprung är inga stora sillkonsumenter. Mot bakgrund av kostvanorna borde en rejäl satsning göras på öststaterna för att där få marknader för svenskfångad sill. Om sillförsäljning till länder med centraliserad import skall bli företagsekonomiskt lönsam kan det visa sig nödvändigt att försäljningen inarbetas i ett reglerat ömsesidigt handelsutbyte. För att i ifrågavarande länder få till stånd förhandlingar på rätt myndighetsnivå erfordras hjälp från utrikesdepartementet och våra ambassader.

3.1.1.3 Sammanfattande synpunkter.

Sammanfattningsvis kan konstateras att tillförseln av nordsjösill har ökat på den europeiska marknaden under det senaste året och bedöms komma att öka ytterligare under de närmaste åren. Med det ökade utbudet av sill har priserna fallit och det instabila läge som utmärkt sillmarknaden åtminstone efter 1981 har fortsatt. Trots bl a satsningar på marknadsföring av sill för konsumtionsändamål och aktivare exportverksamhet under de närmaste åren är det mest sannolikt att priserna på sill kommer att bli

hårt pressade och bli ytterst pressade omkring 1987 när den atlantiska sillen kan börja fångas i kvantiteter uppemot kanske 500 000 ton per år.

3.1.2 För foderframställning m m.

Med begreppet foderframställning avses här råvara för tillverkning av fiskmjöl och fiskolja. Vissa kvantiteter foderfisk avsåts dessutom direkt till pälsdjursfarmar.

I tidigare långsiktsplaner har foderfiskproblematiken behandlats relativt utförligt, t ex i planen för perioden 1981/82-85/86 (sid 286-302). Åtskilligt av vad som redovisats tidigare har fortfarande aktualitet.

En stor del av vårt jordbruk har baserat sina produktionsmetoder på tillgång till fiskmjöl. Foderblandningar för höns och kycklingar uppges således normalt innehålla 3-6 % fiskmjöl och foderblandningar för slaktsvin 4,5 %. Förbrukningen av fiskmjöl har tidigare legat på omkring 70-80 000 ton per år i Sverige men har under de senaste åren ökat kraftigt. År 1982 uppgick förbrukningen till ca 120 000 ton och år 1983 till ca 125 000 ton. Endast en mindre del av har producerats inom landet, dvs utslutande vid Ängholmens fiskmjölsfabrik på västkusten. Fabriken nuvarande totala kapacitet uppgår till ca 20 000 ton fiskmjöl per år, vartill åtgår ca 90 000 ton råvara. Under de senaste åren har tillförseln uppgått till ca 45 000 ton råvara per år, vilket givit drygt 9 000 ton fiskmjöl till ett värde av ungefär 32 Mkr.

Sverige importerar således idag i storleksordningen 92 % av landets förbrukning av fiskmjöl till ett värde som 1982 uppgick till 310,4 Mkr och 1983 till 427,6 Mkr. Norge och Danmark var båda åren de två viktigaste exportörerna. Norge exporterade 1982 93 161 ton och 1983 108 649 ton fiskmjöl till Sverige, medan Danmark de båda åren svarade för 18 860 resp 10 954 ton. Under 1984 har Danmark under första kvartalet i det närmaste fiskat upp sina foderfiskkvoter. I Norge har foderfiskkvoten halverats för 1984.

Den svenska marknaden för fiskmjöl är således mångdubbelt större än den nuvarande produktionspotentialen vid Ängholmen-anläggningen. Även en eventuell fyrdubbel produktionskapacitet skulle i varje fall teoretiskt rymmas väl inom den nuvarande svenska förbrukningen. Skulle Ängholmen tillföras råvara i nivå med anläggningens nuvarande kapacitet på 20 000 ton fiskmjöl skulle detta i princip resultera i en minskad import på drygt 35 milj kr (medelpris ca 3,60 kr/kg).

Fiskmjöl är en mycket standardiserad produkt och av den anledningen har den även en väl utvecklad internationell marknad. På samma sätt som för spannmål är skillnaderna i prisnivå mellan olika marknader små. De största fisknationerna är också i princip de största producenterna av fiskmjöl. Peru var under ett antal år, i slutet på 1960-talet och i början på 1970-talet, den helt dominerande fiskmjölsproducenten, men i och med att anchovetatillgången drastiskt minskade föll Peru ner till en mindre dominerande position. Anchovetatillgången har senare ökat igen, men det förefaller osannolikt att Peru helt skulle återta sin tidigare ledande ställning. Både Norge och Danmark tillhör numera de största producenterna och exportörerna av fiskmjöl.

Sommaren 1983 började man i Danmark och Norge att mera officiellt ta upp frågan om ett riktat industrifiske efter sill i Nordsjön. Visserligen hade ett visst olagligt sådant fiske ägt rum under den tid

då det rådde sillfiskeförbud i Nordsjön, men att få en legalisering till stånd indikerar avsättningsproblemets kontroversiella karaktär. Eftersom fiskmjölsproducenterna sedan någon tid kunnat förutse förbättrade avsättningsmöjligheter och därmed kunnat betala bättre priser till fiskarna är intresset för leveranser av industrifisk naturligtvis stigande. De utomeuropeiska konkurrentländerna, i första hand Peru och Chile, har senaste åren haft ett dåligt fiske på grund av El Nino-strömmen. Den dåliga sojaskörden i USA innebär också ett minskat utbud av proteinfoder på världsmarknaden. Härtill kommer den nedåtgående trenden för prisbildningen vad gäller konsumtionssill.

Världsmarknadspriset på fiskmjöl under de närmaste åren kommer att bestämmas av produktionen i Chile och Peru, av tillgången på sojamjöl samt av kursen på USA-dollar. Globalt sett är idag tillgången på fisk, som brukar användas för foderframställning den lägsta sedan 1973.

För att få lönsamhet vid enbart foderfiske krävs att stora fångstkvantiteter kan fångas snabbt och inom rimligt transportavstånd från mottagningsplatsen. Snabbheten i fisket förutsätter att det finns täta bestånd att fiska på. Medelpriset i Sverige på fisk landad för foderframställning uppgick 1983 till 0,61 kr/kg. Härtill kom så ett fraktbidrag på 0,12 kr/kg på sill/strömming som utgör bifångst vid fiske efter konsumtionssill och som fångats i Östersjön samt förts i land vid den svenska östersjökusten och förts till Ängholmen. Inblandningen av skarpsill får uppgå till högst 25 %.

Sammanfattningsvis kan den svenska marknaden för svenskproducerat fiskmjöl bedömas som gynnsam. En avsevärd marknadsandel torde kunna vinnas mot bakgrund av att 92 % av allt fiskmjöl importeras. Priserna varierar dock starkt beroende på stora fluktuationer på världsmarknaden.

3.2 Inhemsk beredningskapacitet för konsumtion.

3.2.1 Nuvarande situation och lönsamhet.

Den svenska sillberedningsindustrin förfogar idag över drygt 170 st fileteringsmaskiner. Två fabrikat är dominerande, Arenco med ca 110 maskiner och Baader med ca 50 maskiner. Härtill kommer ett tiotal maskiner av annat märke. Maskiner för sardiner, salt sill, surströmming är exkluderade.

Antal maskiner av olika fabrikat med fördelning på olika kuststräckor framgår av tabell 3. Uppgifterna kommer från de olika beredningsföretagen.

Tabell 3. Antal sillfileteringsmaskiner i svensk beredning

Kuststräcka	Märke			Övriga	Totalt
	Arenco	Baader (stor)	Baader (liten)		
Västkusten	51	5	7	10	73
Sydskusten	46	18	15		79
Södra ostkusten	10	1	1		12
Norra ostkusten	6	1	3		10
Summa	113	25	26	10	174

Antalet driftsdagar inom sillberedningsindustrin är varierande. På västkusten finns ett flertal fabriker som är helt inriktade på sill och fileterar sill året om med undantag för ca 2,5 mån på sommaren. Exempel på företag med åretruntberedningar är MP-bolagen, Abba, Foodia, etc. I dessa fabriker är antalet driftsdagar per år ca 180 st.

I andra fabriker, främst på sydkusten kombineras torsk- och sillfiletering. Under halva året skärs torskfile och under andra halvan skärs sillfile. Någon fabrik fileterar sill halva året och kombinerar sill- och torskfiletering under andra halvan med i stort samma personal. För industrier med kombinerad skärning är antalet driftsdagar för sillfiletering ca 100-120.

Överlag utnyttjas maskinerna i enskiftsarbete. Vid stor tillförsel av fisk utnyttjas övertid. I någon enstaka fabrik (MP-bolagen i Mollösund) skärs sillfileer i tvåskift.

Av maskiner av märket Baader finns som framgår ovan ca 50 st i drift idag varav hälften är för storsill och hälften för liten sill. Samtliga maskiner är moderna och de senaste är anpassade till automatisk matning.

Maskiner för skärning av stor sill matar 200-250 st/min vilket ger 20-25 kg/min. Timkapaciteten är på 900-1000 kg/tim vid 50 min utnyttjad tid per timma. Dagkapaciteten vid 6 tim per dag är ca 5,4 ton. Maskinerna för liten sill matar några fler sillar per min, ca 250-300, vilket ger en kapacitet på 14-17 kg/tim. Timkapaciteten är ca 700 kg och dagkapaciteten 4 ton.

Maskiner av märket Arenco installerade under senare år är i huvudsak automatmaskiner med en kapacitet motsvarande Baaders. Äldre maskiner av s k rondell-typ utnyttjas fortfarande. Här sker matningen per hand och timkapaciteten är 100-200 kg lägre. Rondell-maskinerna är vanliga vid skärning till färskmarknaden.

Drygt 170 maskiner för sillfiletering finns således i landet och används eller kan användas i kontinuerlig drift. Hälften av maskinerna av märket Baader är avsedda för liten sill och hälften för stor sill. Med samma fördelning av Arenco-maskinerna finns i landet ca 85 maskiner för stor sill och 85 maskiner för liten sill. Vid normal drift, d v s en-skift 120 dagar per år samt att maskinparken delvis matas manuellt är beredningskapaciteten ca 30 000 ton liten sill och 40 000 ton stor sill, totalt 70 000 ton sill. I beräkningarna har ingen hänsyn tagits till ev flerskift och den skärning till salt sill och surströmming samt sardiner som sker.

Den i detta avsnitt gjorda uppskattningen av den svenska sillindustrins

beredningskapacitet innebär att denna är större än vad som angivits tidigare.

Sillberedningskapaciteten i tusen ton per kuststräcka framgår av följande tablå.

	Liten sill	Stor sill	Totalt
Västkusten	13	17	30
Sydskusten	13	18	31
Södra ostkusten	2	3	5
Norra ostkusten	2	2	4
Totalt	30	40	70

Sammanställningen visar at ca 30 000 ton sill kan beredas till fileer på väst- resp sydkusten, medan ca 10 000 ton kan beredas längs ostkusten.

Fileutbytet vid skärning varierar efter årstid och kvalitet på sillen. Mager sill/strömning ger ett klart lägre fileutbyte än fetare sill/strömning. Under sommartid då sillen/strömningen är lösare i konsistensen är fileutbytet också lägre. I allmänhet ligger fileutbytet mellan 40 och 60 % av råvaruvikten, den lägre siffran gäller speciellt mager garnsill som "plockats" med skakmaskin. Ett genomsnittligt fileutbyte över året torde vara ca 50 %.

År 1983 präglades som framgått ovan av avsättningssvårigheter och fallande priser på sillfileer på den europeiska marknaden. Den svenska exportinriktade fileteringsindustrin har därför för närvarande stora problem med avsättning och lönsamhet.

Den rika tillgången på sill och de mera fria förhållanden under vilka den danska sillberedningsindustrin arbetar gör det möjligt för denna industri att köpa råvara till mycket lågt pris. Lika gynnsamma inköpspriser anser sig de svenska sillberedarna inte kunna uppnå inom ramen för det nuvarande prisregleringssystemet i Sverige.

Om den svenska sillberedningsindustrin skall kunna utökas eller ens bibehålla sina marknadsandelar bör den ges möjlighet att kunna arbeta under samma ekonomiska villkor som sina konkurrenter. Situationen är nu sådan för sillberedningsindustrin att exportdelen riskerar att slås ut.

Länsstyrelsen i Blekinge län tillskrev 1984-02-16 jordbruksdepartementet och föreslog vissa åtgärder för att främja exporten av vissa sillprodukter till öststatsmarknaden. Efter hörande av statens Jordbruksnämnd och fiskeristyrelsen beslöt regeringen 1984-06-07 att Svensk Fisk under budgetåret 1984/85 får ta i anspråk 1 miljon kr ur sin konjunkturutjämningsfond för att täcka kostnaderna för ett försöksprojekt för att främja sillexport till vissa öststater.

Det svenska sillfiskets konkurrensförmåga på den internationella marknaden kommer som framgått ovan att ytterligare försvagas genom att en 15 procentig tull kommer att påföras allt större kvantiteter vid export till EG i samband med en successiv minskning av den tullfria kontingenten. Efter den 1 januari 1985 råder osäkerhet eftersom några formella beslut ännu inte fattats.

3.2.2 Spontan utveckling

Någon egentlig utbyggnad av sillberedningsindustrins kapacitet är inte

trolig med hänsyn till rådande marknadssituation. Den största maskintillverkaren offererar emellertid en automatutrustning som innebär rationellare drift. Man kan förvänta sig att några enstaka svenska beredningsföretag kommer att investera i sådan utrustning.

3.2.3 Produktutveckling

Sannolikt finns utrymme för en ökad svensk konsumtion av sill/strömming om distributionen kan effektiviseras och framförallt nå ut till fler konsumenter i landet. Att ändra konsumtionen av sill/strömming förutsätter sannolikt också minskad konsumtion av annan fisk och/eller av olika jordbruksprodukter. Detta kan knappast ske utan motåtgärder i form av ökade marknadsinsatser från organisationer eller företag, som säljer de varor som förutsätts få minskad konsumtion. För svenskt sillfiske skulle ökad avsättning inom landet betyda stabilare avsättningsförhållanden med bättre priser. För detta erfordras emellertid att en större kvantitet på uppskattningsvis 20 000-30 000 ton kan avsättas. Mindre kvantiteter på ett par tusen ton, som får avsättning, torde endast få regional betydelse.

En viktig förutsättning för en ökad inhemsk sillkonsumtion är förmodligen att priset till konsument är förmånligt jämfört med andra livsmedel. Sannolikt skulle mer betydande ökning i konsumtionen därför endast kunna ske för oberedda eller halvberedda produkter av filetyp. Förädlingsvärdets andel av konsumentpriset bör således vara litet.

Fiskeristyrelsen föreslog 1981-08-11 i långsiktsplanen för perioden 1982/83-86/87 att arbetet med att utveckla metoder för rutinmässig distribution till konsument av färska fiskfileer med avsevärt förlängd hållbarhet skulle utvidgas och intensifieras.

Ett utvidgat och intensifierat utvecklingsarbete i avsikt att lösa problematiken kring förlängd hållbarhet av färska fiskprodukter resp förpackning och distribution av dessa var enligt styrelsens uppfattning mycket angeläget. Härigenom skulle den inhemska beredningsindustrins möjligheter att avsätta färska fiskprodukter av svenskfångad fisk öka samtidigt som möjligheterna för att en geografiskt vidare svensk allmänhet än för närvarande kontinuerligt skulle få tillgång till svenskfångad färsk fisk av hög kvalitet skulle vidgas.

Mot bakgrund av tidigare erfarenheter av dittills inom landet bedriven försöksverksamhet och problemens omfattning ansåg fiskeristyrelsen att ett avsevärt utökat statligt engagemang i ett utvecklingsarbete av hithörande slag erfordrades.

3.3 Inhemsk beredningskapacitet för foderframställning

Foderfisk avsätts i huvudsak till fiskmjölstillverkning samt som djurföda.

Produktionen av fiskmjöl sker för närvarande som framgått ovan uteslutande vid Ängholmens fiskmjölsfabrik på västkusten. Fabriken nuvarande totala kapacitet uppgår till ca 20 000 ton fiskmjöl per år, för vilket åtgår ca 90 000 ton råvara. Under de tre senaste åren har utnyttjandegraden legat på ca 50 %.

En mycket stor del av Ängholmens kostnader består av fasta kostnader och i ett sådant fall har volymen fisk en helt avgörande betydelse

för om det skall bli vinst eller förlust ett visst år.

Ängholmenfabriken byggdes på ett sådant sätt, att den skulle vara lätt att bygga ut. Med relativt begränsade investeringar är det möjligt att öka kapaciteten.

Vid fabriken tillverkas i första hand fiskmjöl, men även fiskolja är en betydande produkt. Utav en viss mängd fisk får man ut ca 22 % fiskmjöl. Det är i första hand skillnaden i vatteninnehåll, som avgör viktminskningen. Däremot är mängden fiskolja som man får ut beroende av råvarans kvalitet. Har man feta fiskar som råvara är det möjligt att få ut mer än 10 % fiskolja. Det pris som betalas av Ängholmen för råvaran är beroende av fetthalten.

Råvarutillförsel samt produktion av fiskmjöl och fiskolja vid Ängholmen under perioden 1977-1983 framgår av följande tabell. Som framgår av denna har en kraftig ökning av tillförsel och produktion skett från och med 1980.

År	Råvarutillförsel i ton	Produktion i ton av	
		fiskmjöl	fiskolja
1977	31 757	6 979	2 330
1978	25 856	5 390	1 959
1979	22 998	4 846	2 537
1980	37 779	7 769	3 829
1981	46 195	9 692	4 011
1982	45 014	9 312	3 672
1983	44 849	9 461	3 189

Under beteckningen foderfisk faller också den produkt som framställs som ensilage eller ur ensilage utvecklade produkter. Ensilage och dess produkter har i princip samma användning som fiskmjöl. Fiskmjölet används numera praktiskt taget helt i kommersiella foderblandningar. Ensilage-produkter har i regel sålts direkt till lantbrukare och har en begränsad och normalt också mera lokalt betonad avsättning. Normalt kan också här betalas ut något högre pris till foderfiskleverantörer.

Olika ensileringsmetoder studeras för närvarande intensivt framför allt i Norge och Skottland. Metoderna innebär enklare och energisnålare sätt att tillvarata skräpfisk, fiskavfall och slaktavfall. Vissa problem återstår dock ännu vad gäller kvalitet och rationell utfordringsteknik. De försök som genomförs för närvarande är framställning av semi-moistfoder (halvtorr foder) från ensilage med tillsats av bindemedel, som måste bestå av fiskmjöl, blodmjöl, vitaminer och alginater. I blodmjölet ingår aminosyran tryptofan, som förstörs i fisken vid ensilering.

I Sverige pågår ensileringsförsök med fiskavfall och fisk, dels i Västernorrlands län och dels i Blekinge län. I det förra länet, där fiskenämden, Gävlefisk och lantbruksnämden är projektansvariga, är syftet att få fram ett djur- och fiskfoder av fiskrens och överskottsströmming. Intresset är stort för verksamheten inte minst med tanke på framtida avsättningsmöjligheter inom ett växande vattenbruk, t ex för konsumtionslax. I Blekinge län ingår försöken i Karlskrona kommuns "Fiskeprojekt Östersjön". Man avser här att använda norska metoder och skall enligt planerna utföra praktiska försök i mindre skala under sommaren 1984. Om ensileringsförsöken lyckas och om vattenbruket utvecklas enligt gjorda prognoser innebär detta ökade möjligheter att tillvarata sådan sill/strömming från Östersjön, som är svår att avsätta för konsumtion.

3.4 Fisket i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt.

3.4.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren

Av stor betydelse för möjligheterna att avsätta svenskfångad sill på Europamarknaden är hur snabbt återhämtningen sker av sillbestånden i norra Atlanten och i Nordsjön.

Den atlantoskandiska sillen kan vid Island uppdelas i en vår- resp en sommarlekande ras. Inga tecken på återhämtning har enligt ACFM (ACFM= Advisory Committee on Fishery Management, som är Internationella havsforskningsrådets (ICES) rådgivande kommitte för beståndsvård) kunnat konstateras vad gäller den vårlekande rasen. Fisket under 1983 var helt baserat på den andra komponenten. De landade kvantiteterna uppgick 1982 och 1983 till 56 500 resp 58 700 ton. Sistnämnda år dominerades åldersfördelningen i hög grad av den starka årsklassen 1979. Under perioden december 1983 - januari 1984 samlades stora koncentrationer av sill utanför en fjordmynning på östra Island. Resultat av olika analyser indikerar att fiskedödligheten hade varit större, medan lekbeståndet varit mindre än beräknat under perioden 1978-1982 inom detta bestånd. Tack vare den rika årsklassen 1979 blev det emellertid en kraftig ökning av lekbeståndet 1983 och 1984. ACFM föreslår att dödligheten genom fiske 1984 hålls på en låg nivå med en fångst på 50 000 ton. Ett minimimått på 27 cm har införts för att ytterligare skydda beståndet.

Förutom det vår- resp sommarlekande beståndet vid Island omfattar den atlantoskandiska sillen även den välkända norska vårsillen. Även denna sillras har börjat visa tecken på återhämtning. På lite längre sikt, dvs för 1986-1987, har man ställt prognosen att den mycket rika årsklassen 1983 kan ge fångster upp emot 500 000 ton årligen, dvs exempelvis minst lika mycket som idag totalt kan avsättas på europamarknaden.

Uppskattningen av storleken på samt värden av sillbestånden i Nordsjön behandlades i detalj vid ett möte i Aberdeen 1978. Därvid konstaterades generellt att pelagiska arter som sill är mer känsliga för kollaps under ett omfattande fiske än bottenlevande fiskarter. Det är därför viktigt att de exploateras på en relativt låg nivå speciellt under ett återhämtningsskede. ACFM rekommenderar därför generellt i sådana fall ett begränsat fiske.

År 1983 var det för första gången tillåtet sedan 1977 att bedriva sillfiske i hela Nordsjön. Den totala fångsten 1983 dvs. både för konsumtion och för foderframställning uppgick till ca 308 000 ton, medan den reviderade totala fångsten 1982 beräknats till 235 600 ton. Båda åren rapporterades inte ungefär hälften av fångsterna officiellt. Nedanstående tablå visar fångster och rekommenderade uttag i ton 1982 och 1983. Med administrativ TAC avses totalt fångsuttag fastställt av EG och Norge. Beträffande Nordsjöns delområden se fig 3.

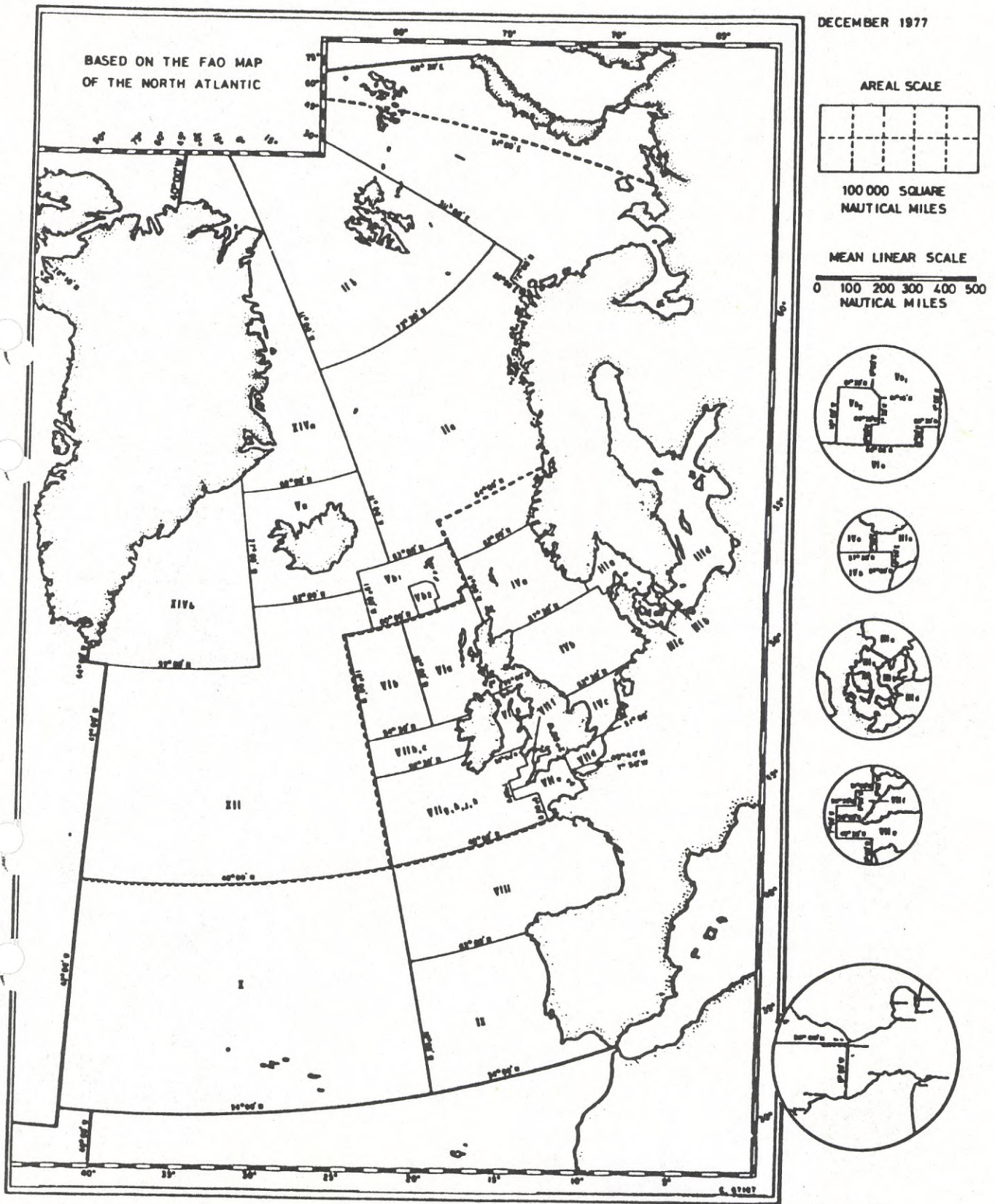

Fig 3 ICES FISHING AREAS

Delområde i Nordsjön	1982			1983		
	Fångst	Adminstr TAC	ACFM TAC	Fångst	Adminstr TAC	ACFM TAC
IVa	8 400	0	0	62 400	42 800	35 000
IVb	158 500	0	0	181 400	29 200	27 000
IVc-VIIId	68 700	72 000	60 000	64 400	73 000	36 000
Totalt	235 600	72 000	60 000	308 200	145 000	98 000

Som framgår av tabblån fångades betydligt mer än som rekommenderats. År 1983 var exempelvis fångsterna i området IVa 80 % högre än det av ACFM rekommenderade uttaget och totalt fångades 1982 och 1983 ca 3,9 resp 3,1 gång mer än som ACFM rekommenderat.

Fångsterna av ungsill i Nordsjön har ökat avsevärt, d v s från 78 000 ton 1981 till 160 000 ton 1983 trots att det rått förbud mot riktat fiske efter sill för industriändamål. Vidare fanns 1983 ett minimimått på sill på 20 cm.

Under senare år har situationen för Nordsjöns tre sillraser undersökts både akustiskt och genom larvstudier. Produktionen av larver har ej ökat utanför Orkney-Shetland, däremot kraftigt i den centrala (banksill) och södra delen av Nordsjön, d v s i områdena IVb, IVc och VIIId.

På grundval av kommersiella fångster under 1983 framgår att årsklassen 1980 av sill utgjorde en viktig komponent i södra Nordsjöns sillbestånd. Även 1981 och 1982 års klasser av sill var här mycket starka och dessa håller nu på att rekrytera sillbeståndet. Av undersökningar från 1984 framgår att man även kan bedöma situationen optimistiskt för sillbestånden i centrala och norra Nordsjön beroende på en god årsklass 1983. Man har emellertid hittills misslyckats med att separat kvantifiera rekryteringen till områdena IVa och IVb. Den nuvarande beståndsuppskattningen visar att stora öknings av sill kan förväntas i Nordsjön 1984 och 1985, beroende på rekrytering från de goda årsklasserna 1981 och 1982. Enligt ACFM innebär den höga rekryteringsnivån 1984 och 1985 att det nu föreligger ett utsökt tillfälle att bygga nordsjösillen genom att exploatera den på en låg nivå.

För år 1984 och 1985 rekommenderar ACFM att nordsjösillen skall behandlas som två enheter, d v s dels som down-sill i södra Nordsjön och dels som den sill som finns i delområdena IVa och IVb. För de norra delarna av området, d v s IVa och IVb, rekommenderar ACFM för 1984 ett uttag på 95 000 ton samt för 1985 ett på 166 000 ton. Motsvarande kvantiteter för de södra områdena IVc och VIIId rekommenderas uppgå till 49 000 resp 62 000 ton. För hela Nordsjön innebär detta ett uttag på 144 000 ton 1984 samt 228 000 ton 1985. För att skydda sillen längs Storbritanniens ostkust har ACFM där föreslagit fiskeförbud inom två mindre områden under perioden 15 augusti till 15 september.

I 1983 års rapport uttryckte ACFM sin oro över fångsterna av ungsill i östra Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Det konstaterades att dessa fångster var ett hot mot nordsjösillens rekrytering och stod i motsatsförhållande till ett rationellt nyttjande av resursen. ACFM rekommenderade mot denna bakgrund därför ett förbud mot industrifiske (skarpsill) i östra Nordsjön längs den danska kusten under tiden 1 juli - 31 oktober. I årets rapport från ACFM påpekas vad gäller avsnittet om Nordsjön att fångsterna i IIIa till stor del under senare år har tillhört grupperna 0 och 1.

Landningarna av sill fångad under 1983 i Skagerrak och Kattegatt upp-

gick preliminärt sammanlagt till 197 000 ton, vilket var den högsta fångsten sedan 1973 och indikerar en ökning med ca 30 % jämfört med 1982. Fångsternas ålderssammansättning visade på ett ytterligare förhöjt inslag av ungsill.

En akustisk undersökning i IIIa, som utfördes i augusti-september 1983 visade på en total sillbiomassa på ca 325 000 ton. Fångsten av nolllekande nordsjösill uppgick i denna grupp till 66 % och i 1-gruppen till 25 %. ACFM anser därför att de höga fångsterna av ungsill i Skagerrak och Kattegatt avsevärt reducerar rekryteringen av vuxen sill både i Nordsjön och i IIIa. För att uppnå en förbättring grundad på gällande maskstorleksbestämmelser för sill och skarpsill i området rekommenderar ACFM därför ett förbud mot fiske med trål med mindre maskstorlek än 32 mm i hela IIIa från 1 juli till 30 september. Rekommendation vad gäller sill-TAC för detta område 1985 kommer liksom tidigare år att ges av ACFM vid mötet i november 1984.

I följande tabell redovisas sammanfattningsvis sillfångsterna i bl a norra Atlanten, Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt under perioden 1981-1983 samt av Internationella havsforskningsrådet (ICES) rekommenderade totala uttag av sill 1984 och 1985. Olika delområden enligt ICES framgår av fig 3.

Tabell 4. Fångster av sill inom angivna områden 1981-1983 samt av ICES rekommenderade totala uttag (TAC) för samma områden 1984 och 1985. Fångsterna för år 1983 är preliminära.

Område	Beteckning enl ICES	Fångst i ton			Rekommenderat uttag	
		1981	1982	1983	1984	1985
Norra Atlanten (atlantoskan- disk sill)	Sub-areas IIa and Va	39500	56500	58700	50000	?
Nordsjön	Sub-areas IV and VIIId	141000	235600	308000	144000	228000
Skagerrak och Kattegatt	Division IIIa	171300	146800	198000	30-40000 ¹⁾	?
Östersjön	Sub- divisions 22-24	100000	115000	} 468000	51000	25000
	Sub- divisions 25-32	327000	353000		319000	349000
	Summa Östersjön	427000	468000		468000	370000
Summa		778800	906900	1032700	594-604	-

1)

TAC för 1983/84. En ny TAC kommer att fastställas först i november 1984

Kvantiteterna i tabell 4 antyder att de sammanlagda fångsterna ökat från ca 780 000 1981 till ca 1 050 000 ton 1983. Vid en jämförelse mellan åren 1981 och 1983 har fångstuttaget både procentuellt och absolut ökat mest i Nordsjön med 119 % resp 167 200 ton. Mot bakgrund främst av att sillbe-

stånden i norra Atlanten och Nordsjön börjat återhämta sig finns skäl antaga att fångsterna 1984 och 1985 sammanlagt i de i tabell 4 angivna områdena kan komma att uppgå till avsevärt över 1 000 000 ton sill per år.

3.4.2 Kvoter och fångster 1981-1984.

Nedan angivna fångster är mestadels hämtade ur ACFM:s senaste rapporter. Under perioden 1981-1984 tilldelades Sverige sillkvot i Nordsjön endast åren 1983 och 1984. Kvoterna erhöles i EG:s fiskezon och uppgick båda åren till 700 ton. År 1983 fångades 284 ton sill, dvs kvoten utnyttjades till 41 %. Den för år 1984 erhållna kvoten på 700 ton utnyttjades helt redan sommaren 1984.

I följande sammanställning visas för perioden 1981-1984 de svenska kvoterna samt fångsterna av sill i ton i Skagerrak och Kattegatt enl ACFM. I sillfångsterna har även inkluderats sill som avsatts för annat ändamål än konsumtion.

Område	1981		1982		1983		1984
	Kvot	Fångst	Kvot	Fångst	Kvot	Fångst	Kvot
Skagerrak	-	30274		24859		35176	
Kattegatt	17800	38871	1)	38892	24990	40463	-
Summa	17800	69145	-	63751	24990	75639	-

1) Prel. förhandlingsresultat 26000 ton.

Sammanställningen visar att fångsten av sill i IIIa ökade kraftigt från 1982 till 1983 och att den de år då kvot faststälts i endera området eller i områdena tillsammans kraftigt överstigit kvoten. Kvotöverskridandet 1983 uppgick preliminärt till 203 %. I medeltal uppgick sillfångsten för de tre åren till 69500 ton. Vid de senaste förhandlingarna med EG och Norge angående sillfisket i Skagerrak och Kattegatt framfördes från svensk sida att sillbeståndet i Nordsjön enligt svensk uppfattning var att betrakta som ett sk delat bestånd, eftersom ungsill från Nordsjön under en del av sin uppväxtperiod uppehåller sig på svenskt vatten i Skagerrak-Kattegatt. Sverige borde därför ha en automatisk rätt till del av sill-TAC i Nordsjön utan att behöva lämna någonting i utbyte. Från Norges och EG:s sida var man dock ej beredd att acceptera den svenska uppfattningen, varför den svenska delegationen framförde att man då ej längre kände lika stort ansvar som tidigare för att vårda sillbeståndet i IIIa. Följden blev att någon kvotöverenskommelse ej kom till stånd.

I rapporten "Kustfisket i Göteborgs och Bohus län" utgiven i maj 1983 av kustfiskeutredningen vid länsstyrelsen lämnas vissa uppgifter om kapaciteten och fångsten i det kustnära fisket efter sill längs Bohusläns kust. Detta fiske bedrivs som ett garnfiske och ett snörpvadsfiske. I snörpvadsfisket som i huvudsak är inriktat på fångst av skarpsill fångades under 1981 som bifångst ca 1000 ton sill i Skagerrak. Garnfisket efter sill bedrivs i huvudsak innanför baslinjen. Drivgarnsfisket är av ringa omfattning. Länets totalfångst av sill inom garnfisket uppgick 1981 till ca 1300 ton. Yrkesfiskarna i Göteborgs och Bohus län, som garnfångar sill, fiskar även i Östersjön, samt utanför Hallands- och Skånekusten. Fisket utanför västkusten sker till övervägande del på den skärgårdslekande sillen. I den inre skärgården är enligt rapporten fisket i regel dåligt. Den stora utsjöflottan innebär att det finns en stark konkurrens om resursen. Kostnaden i kustfisket per kg sill är emellertid betydligt lägre än för utsjöfisket. Detta indikerar att garnfiske och kustnära snörpvadsfiske kan öka

i framtiden om sill finns tillgänglig. Garnfångad sill betingar dessutom ett genomsnittligt högre pris än trålfångad sill.

Av SCB:s "Fiske 1982 - en översikt" framgår att det 1982 fångades i Skagerrak vid snörpvads- och garnfiske ca 2600 ton sill. Motsvarande kvantitet i Kattegatt uppgick till ca 700 ton. Siffrorna antyder att det i det kustnära sillfisket vid västkusten för närvarande årligen fångas mellan 3000 och 4000 ton sill.

3.4.3 Nuvarande kapacitet och fångst

Sammanlagt fångade svenska fiskare under 1983 enligt ACFM totalt 90600 ton sill/strömning i Östersjön resp 75900 ton sill i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt dvs sammanlagt 166500 ton. Enligt SCB:s preliminära statistik för samma år fångades 129800 ton sill och strömning för konsumtion. Återstoden dvs ca 36000 ton kan därför ha avsatts som foderfisk. Som framgått ovan uppgick råvarutillförseln till Ångholmen 1983 till ca 45000 ton.

Den på västkusten hemmahörande fiskeflottan fiskade 1983 ca 90000 ton sill/strömning för konsumtion. Av denna kvantitet kan ca 50000 ton beräknas ha fångats i Skagerrak-Kattegatt och 40000 ton i Östersjön. Direktlandningarna i Danmark 1983 av sill/strömning uppgick till ca 20000 ton och uteslutande västkustens flyttrålflootta svarade för denna kvantitet.

Av följande tabell 5, som är grundad på Svensk Fisks "ADB-statistik för 1983" framgår bruttotonnage, infiskning m m för den del av västkustflottan som bedriver sillfiske 25 veckor eller mer under året och fiskar in för mer än 100 000 kr. Med sillfiske menas sådant fiske, där minst 80 % av det totala avräkningsvärdet avser sill, makrill och skrapfisk (se vidare bil 1).

Det bör observeras att uppgifterna i tabellen inte inkluderar svenska fiskares landningar utomlands.

Tabell 5. Fiskelag från västkusten som bedrev sillfiske 1983 med fördelning på bruttotonnageklasser, infiskade kvantiteter i ton, avräkningsvärden samt utbetalda pristilllägg. Procentvärdena, utom för antal, avser västkustfartygens andelar av de totalt för Sverige angivna värdena. Andelarna under antal är beräknade på det i Sverige totala antalet fartyg inom varje klass.

Br t ton	Antal	%	Infiskning		Avräknvärde		Pristilllägg	
			ton	%	Kkr	%	Kkr	%
0- 10	1	4	355	<1	747	1	129	1
11- 25	7	39	2183	3	4622	4	788	4
26- 50	1	14	517	1	1218	1	116	1
51-100	19	59	16048	19	22200	17	2919	14
101-150	18	95	18584	22	28901	22	4908	24
151-200	20	95	25829	31	38705	30	5925	29
201-	2	100	2411	3	3473	3	578	3
Totalt för västkusten	68	56	65927	79	99866	78	15363	76
Totalt för Sverige	122	-	83239	-	130080	-	20728	-

Tabell 5 visar att västkustfartyg klart dominerade sillfiskeflottan inom de tre största bruttotonnageklasserna, men även inom klassen 51-100 brt hade västkusten flest sillfiskefartyg.

Vad gäller infiskningen var också här västkustfartygens andel markant. Totalt sett uppgick infiskningen till hela 79 %. Om till detta läggs de i utlandet landade fångsterna var dominansen ännu mera uttalad. Klasserna från och med 51 brt och däröver svarade för mer än 70 % av infiskningen. Bilden var likartad beträffande avräkningsvärdet där västkustfartygen tillsammans svarade för 78 %. Kolumnerna för pristilllägg anger att västkustflottan också tog i anspråk 76 % av det under budgetåret utbetalade prisstödet, varvid de tre största bruttotonnageklasserna svarade för 56 %. Av Svensk Fisks statistik kan också utläsas att de 40 fiskelagen med de största fiskefartygen i genomsnitt fiskade in drygt 1000 ton sill/strömning per år och fartyg.

Mot bakgrund främst av att sillfisket i Skagerrak och Kattegatt ej är kvoterat 1984 utgör silltillgången idag i sig ingen begränsande faktor för den västkustbaserade sillfiskeflottans kapacitet. Fiskemöjligheterna begränsas dock av det ransoneringssystem som fiskarna själva kommit överens om och av att fisket efter sill reglerats tidsmässigt. På grund av de sjunkande priserna på sill har även en övergång till kombinationsfiske sill/torsk blivit vanlig, vilket minskat sillfiskeflottans infiskningsbehov.

3.4.4. Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter.

Prisutvecklingen inom sillfisket har som framgått ovan alltsedan 1979 varit negativ räknat i fast penningvärde. Från och med 1980 har också sillfångstens totala värde i fast penningvärde minskat.

Sillfisket har under en följd av år haft ett stödbehov och kommit i åtnjutande av pristilllägg i relativt stor omfattning. Följande tabell har tagits från statens jordbruksnämnds skrivelse till regeringen 1984-02-28 (och avser förslag till reglering av priserna på fisk inom budgetåret 1984/85).

Tabell 6. Kalkylnetto 1982 för heltidsfiskande i lagfiske enligt lönsamhetsundersökningen samt procentuella förändringar i inkomsterna gentemot 1981 och 1980 1)

Fiskeinriktning	Kalkyl- netto per man 1982 2)	Varav pris- tilllägg		Förändring i kalkyl- nettot mellan 1981 och 1982 3)	Förändring i kalkylnettot mellan 1980 och 1982 4)
		KKR	KKR %		
Sill västkusten	129	33	26	+ 51	+ 33
Sill ostkusten	108	40	37	+ 38	+ 31
Fisk västkusten	100	17	17	+ 16	+ 10
Fisk sydkusten	91	14	15	+ 67 5)	+ 52 5)
Fisk ostkusten	80	11	14	+ 36 5)	+ 54 5)
Räka västkusten	94	9	10	- 4	+ 2
Komb västkusten	94	24	26	+ 19	+ 19
Komb sydkusten	118	37	31	+ 13	+ 25
Komb ostkusten	108	24	22	+106	+ 59

1) Lönsamhetsundersökningen görs av jordbruksnämnden i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund och är en enkätundersökning över lönsamheten för fiskelag.

2) Kalkylnetto är en driftsekonomisk term och avser intäkter ./.. utgifter

under året fördelat per man. Ev vinst eller förlust i verksamheten har påverkat kalkylnettot. Detta påverkas även om fartyget ägs av utanför fisket stående personer. Såväl den taxeringsmässiga inkomsten som den s k manslotten skiljer sig från kalkylnettot.

- 3) Enligt delundersökningen avseende identiska fartyg för båda åren.
- 4) Enligt delundersökning 1982 resp 1981 avseende två år, kedjade med varandra.
- 5) Då enbart ett fåtal fartygsförhållanden ligger till grund för beräkningarna bör resultatet tolkas med stor försiktighet.

I tabell 6 jämförs utvecklingen av det s k kalkylnettot för identiska fartyg mellan två år. Västkustens sillfiske ökade sitt kalkylnetto med drygt 50 % mellan 1981 och 1982. Lönsamheten i fisket för de flesta fiskeinriktningar sjönk under 1981, vilket motiverar en jämförelse även mellan 1980 och 1982. För både väst- och ostkustens sillfiske var förändringen i kalkylnettot mellan 1980 och 1982 drygt 30 %. Eftersom 1982 utgör det första hela kalenderår då normprissystemet tillämpats är det härigenom möjligt att undersöka pristilläggens betydelse för kalkylnettot. Av kalkylnettot per man utgörs inom sillfisket mer än 25 % av pristillägg. Tydligt är att de största pristilläggen utbetalats till fiskare med relativt höga kalkylnetton. De genomsnittligt största pristilläggen har utgått till sillfiskare på väst- och ostkusten samt till kombinationsfiskare på sydkusten.

Av följande tabell 7 framgår hur utbetalade pristillägg fördelades på olika grupper av fiskslag budgetåret 1982/83 (jordbruksnämndens skrivelse 1984-02-28).

Tabell 7. Pristilläggsbelopp till olika normprisgrupper 1982/83

Fiskslag	Kvantitet (ton)	Belopp (milj kr)	Procentuell andel
Stor sill	49 401	27,1	59,0
Liten sill	36 515	14,2	30,9
Torsk	43 852	1,3	2,8
Kokräka	721	0,1	0,2
Övrig grupp I och II	2 998	1,7	3,7
Övrig grupp III och IV	602	1,5	3,4
Summa		45,9	100,0

Som framgår av tabellen ovan erhöll sill ca 90 % av det totala pristilläggsbeloppet 1982/83, eller 41,3 milj kr.

Vad gäller kostnaderna inom trålfisket efter sill förbrukar idag en normal silltrålar på ca 150 brt med en motor på ca 1000 hkr ca 8000 l olja per vecka. Under en normal fiskeperiod på 40 veckor uppgår då bränsleförbrukningen till ca 300 000 l. Oljekostnaden blir då 600 000 kr per år. För en fisklåda som rymmer ca 40 kg fisk betalas för närvarande 5.50 kr och vid ett årsfiske på ca 1200 ton åtgår då 30 000 lådor till ett sammanlagt pris på ca 165 000 kr. Iskostnaden är för närvarande 130 kr per kbm och det åtgår 7 l is per låda. Kostnaden för is och låda per kg sill uppgår därför för närvarande till ca 0.16 kr. Bränslekostnaden motsvarar ungefär 0.45 kr/kg sill, varför de s k öläggskostnaderna tillsammans blir ca 0.60 kr/kg sill eller för närvarande minst 30 % av bruttot. Kostnader för försäkring, underhåll, reparation, redskap samt diverse omkostnader uppgår normalt till 25 % av bruttointäkten. För att täcka kapitalkostnader och manslotter återstår då ca 45 % av bruttointfiskningen. Normalt utgör enligt praxis

manslotterna 50 % av bruttointäkten minus öläggskostnaderna. I bilaga 4 redovisas en likviditetskalkyl för 1983 och 1984 för en typisk sill-trälare, från Göteborgs och Bohus län. Täckningsbidragen har för trälaren för 1983 och 1984 beräknats till 1,4 resp 1,7 milj kr. I bilaga 5 redovisas den fördelning av intäkter som är vanlig inom fisket (lottsystemet).

Inom garnfisket efter sill är givetvis öläggskostnaderna lägre per kg sill främst på grund av lägre bränsleåtgång. Öläggskostnaden uppgår här, liksom inom fisket med vad och not, till ca 15 % av bruttointäkten.

3.4.5 Regionalpolitiska synpunkter.

Under våren 1984 har fiskenämnderna beretts möjlighet att inkomma till fiskeristyrelsen med uppgifter om regionalpolitiska synpunkter och överväganden vad gäller yrkesfisket.

Beträffande västkusten anför berörda fiskenämnder att nämnderna verkar för att trålfloTTan skall förses med ytterligare nya, rationella enheter. Gamla trälare bör huggas upp eller tas ur fisket. Man gör också bedömningen att passiva redskap som nät, krokredskap och bottengarn samt snörpvad på sikt kommer att bli mer betydelsefulla än nu. Fiskefartygen beräknas bli mindre och betydligt bränslesnålare men tekniskt mycket avancerade. Det kommer troligen att bli en omfattande återgång till gamla metoder men i modern tappning.

3.4.6 Spontan utveckling.

De stora flytträlarna för sillfiske på ca 100 fot kommer sannolikt att finnas kvar under planperioden. Flera fiskelag har dock utökat sin flexibilitet genom att anskaffa utrustning för torskfiske. Sannolikt kommer denna utveckling att fortsätta mot bakgrund av de sjunkande sillpriserna.

Vid en jämförelse mellan Svensk Fisks ADB-statistik för budgetåret 1982/83 och samma statistik för kalenderåret 1983 framgår att antalet fiskelag som bedriver sillfiske enligt den av Svensk Fisk tillämpade definitionen totalt minskat med 10 enheter. Inom de olika bruttotonnageklasserna uppvisar den minsta på 0-10 brt den största förändringen med en minskning med 11 enheter.

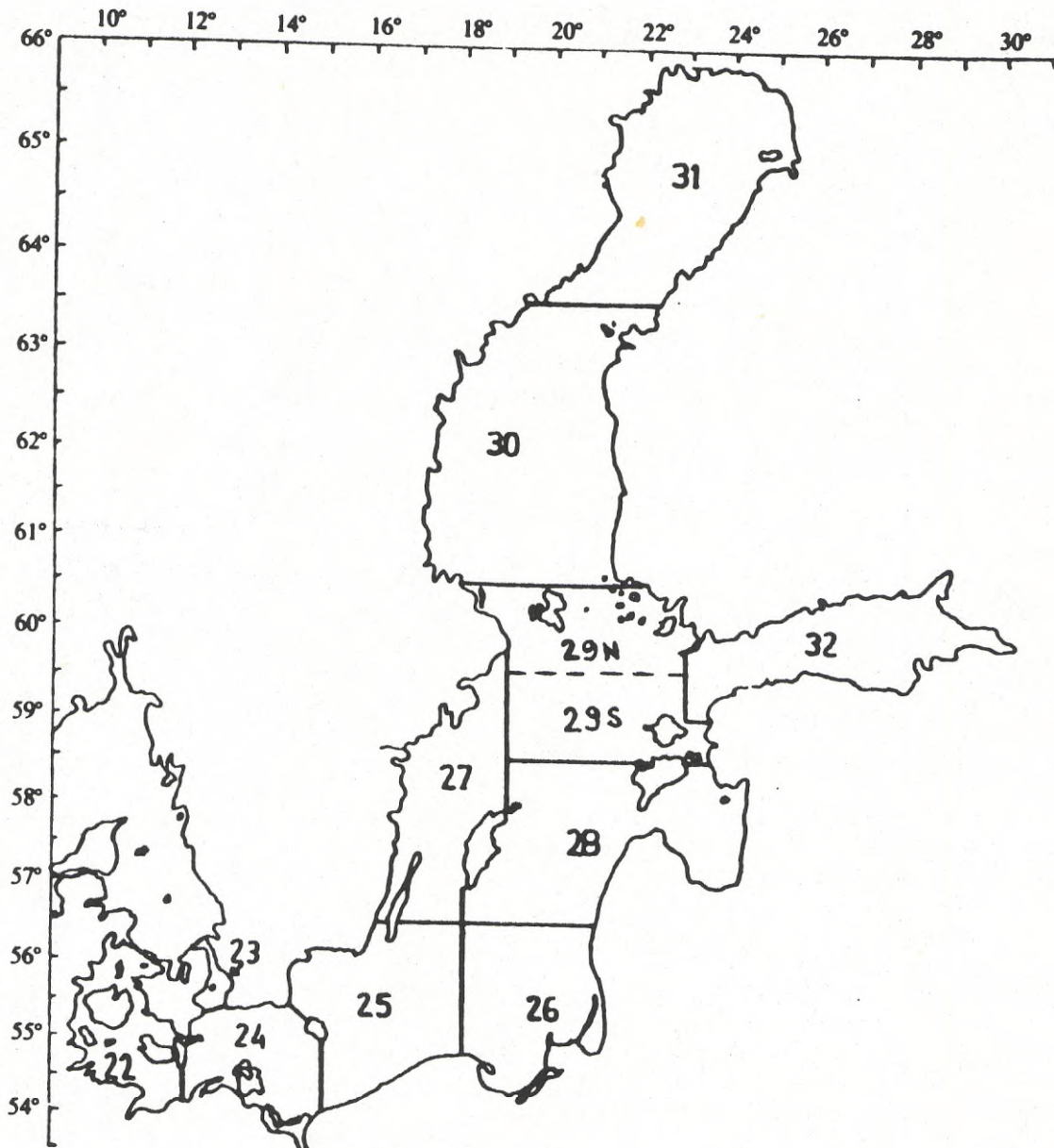
3.5 Fisket i Östersjön och Öresund.

3.5.1. Biologiskt utrymme under de närmaste åren.

Östersjöns indelning i olika delområden framgår av fig. 4.

Det totala uttaget av sill/strömming i Östersjön uppgick 1982 och 1983 till 468 000 ton. Jämfört närmast med 1982 ökade landningarna 1983 huvudsakligen i den centrala och norra delen av Östersjön samt i delområde 22 (Bältområdet). Däremot minskade fångsterna i delområdena 23-25 (sydvästra Östersjön). Såväl 1982 som 1983 översteg fångsterna avsevärt de av ACFM rekommenderade uttagen och var 1982 också något högre än det TAC som fastställts av Fiskerikommissionen för Östersjön. Fångst- och beståndsutveckling inom Östersjöns olika delområden framgår av det följande.

Fig 4 Östersjöns indelning i delområden

Delområden 22, 23 och 24

Fångsten inom delområdena uppgick 1983 till sammanlagt 115 000 ton, dvs den låg enligt ACFM på en för hög nivå. Lekbeståndet i 22 och 24 minskar nu snabbt och effekterna av den goda årsklassen 1983 kommer inte att märkas förrän 1986. ACFM rekommenderar att fiskedödligheten i 22 och 24 under 1985 skall minskas ner mot värdet 0,1 så mycket som möjligt, d v s om möjligt ner till fångster runt 15 000 ton. För att förbättra situationen föreslår ACFM vidare att maskstorleken i trål höjs till 40 mm vid fiske efter sill i delområdena 22 och 24. Beträffande delområde 23 eller Öresund omfattas inte detta av ACFM:s rekommendation. Det nuvarande fångstuttaget uppgår här till ca 9000 ton per år.

Delområden 25, 26 och 27

De rapporterade landningarna uppgick 1983 till 174 000 ton, d v s de låg på 1982 års nivå. Både beståndsstorleken och fångsterna tycks vara stabila. Eftersom nyttjandenivån ligger nära värdet 0.1 rekommenderar ACFM att den nuvarande fångstnivån bibehålls under 1985 men förutser dock en minskning av fångsten till 158 000 ton 1984. Försök har gjorts att separera ut kustsill/strömming och utsjösill/strömming. Dessa försök visar att medan kustkomponenten exploateras nästan maximalt, utnyttjas utsjökomponenten endast i mindre omfattning.

Delområden 28 och 29S

Inom det aktuella området ligger Rigabukten med ett eget bestånd av sill. Vad gäller utsjöbeståndet ökade fångsterna från 44000 ton 1982 till ca 48000 ton 1983. Eftersom väsentliga uppgifter saknas om beståndsnivån nöjer sig ACFM för 1985 med att rekommendera en s k försiktig TAC grundad på de senaste årens fångster, d v s en TAC på ca 40 000 ton men indikationer finns på ett rel. rikt bestånd. Akustiska undersökningar 1981 och 1982 visade nämligen på ett lekbestånd på 400 000 ton.

I Rigabukten ligger uttaget väl över värdet 0.1 för fiskedödligheten och ACFM rekommenderar därför en minskning av fisket här ner mot nivån 0.1, d v s till ett uttag på ca 8000 ton.

Delområden 29N och 30(E)

Vissa resultat tyder på att det inom de aktuella områdena kan finnas ett bestånd i östra delen av 29N och ett i 30(E). Ytterligare undersökningsresultat erfordras dock för ett klarläggande. Eftersom ingen beståndsuppskattning gjorts särskilt för 29N(E) och 30(E) tillsammans rekommenderar ACFM för området ifråga en försiktig TAC på 57 000 ton 1985.

Delområde 31(E)

Fångsterna 1983 uppgick till 8500 ton. Med hänsyn till att fångster och beståndsstorlek har varit stabila samt till den nuvarande nyttjandenivån, rekommenderar ACFM att beståndet 1985 kan beskattas med ett uttag på 9000 ton.

Delområden 29N, 30 och 31(W).

Fångsterna i området ökade något 1983 till strax under 10000 ton. På grund av otillräckligt underlagsmaterial kan fortfarande ingen beståndsanalys utföras av ACFM, som därför för 1985 rekommenderar en försiktig TAC som är lika med 1983 års fångst, d v s 10000 ton.

Delområde 32

Även för detta område finns indikationer på två separata bestånd men ytterligare data erfordras för ett klarläggande. Vidare saknas uppgifter för att kunna utföra en beståndsanalys, varför ACFM för 1985 endast vill rekommendera en försiktig TAC på 45 000 ton.

Sammanfattningsvis rekommenderar ACFM totalt för hela Östersjön för 1984 och 1985 uttag på 370 000 ton resp 374 000 ton (jfr tabell 4). Beträffande de vattenområden som utgör svenskt vatten ger endast beståndsläget i delområde 24 anledning till oro och för detta område tillsammans med delområde 22 rekommenderar ACFM en kraftig minskning av fiskedödligheten.

Sannolikt är som framgått beståndsläget i delområde 28 och 29S betydligt bättre än det av ACFM rekommenderade uttaget på 40 000 ton ger vid handen. Vidare finns med stor sannolikhet möjligheter till ett större fångstuttag på svenskt vatten i den västra delen av MU3.

3.5.2 Kvoter och fångster under de närmaste åren.

Av tabell 8 framgår de fyra senaste årens svenska kvoter och fångster av sill/strömning i Östersjön.

Tabell 8. Svenska fångster och kvoter i ton av sill/strömning i Östersjön 1981-1985.

Uppgifter inom parentes avser MU 3 (norr om 59 30'N).

År	Svensk zon-TAC	Disponibelt för svenska fiskare efter byten	Svensk fångst	Kvotutnyttjande i %
1981	108 (18)	101,8 (18)	84,4 (7,9)	82,9 (43,9)
1982	119,8 (18)	107 (18)	97,1 (6,2)	90,7 (34,4)
1983	120 (18)	105 (18)	90,6 (9,5)	86,3 (52,8)
1984	120 (18)	103,8 (18)	-	-
1985	123 (19)	-	-	-

Tabell 8 visar bl a att den svenska zon-TAC legat kring 120 000 ton under de senaste tre åren, att det disponibla kvotutrymmet sjunkit från ca 107 000 ton 1982 till ca 104 000 ton 1984 samt att kvotutnyttjandet i Östersjön totalt sett legat mellan 83 och 91 %, medan utnyttjandet i MU 3 endast 1983 varit högre än 50 %. En del av kvoten i MU 3 på 18000 ton har varje år kunnat överföras till den övriga delen av svenskt vatten och tvärtom.

Det är av betydelse i sammanhanget, vilka delområden som är av störst betydelse för det svenska fisket efter sill/strömning i Östersjön. I tabell 9 redovisas därför för åren 1981-1983 fångsterna inom dessa.

Tabell 9. Svenska fångster av sill/strömming inom Östersjöns olika delområden 1981 - 1983 (ton).

Delområde	1981		1982		1983	
	ton	%	ton	%	ton	%
22-24	7600	9,0	10880	11,2	8952	9,9
25-27	62600	74,2	72040	74,2	64571	71,3
28+29S (exkl Riga- bukten)	6290	7,5	7950	8,2	7606	8,4
29N+30 +31=MU 3	7910	9,4	6200	6,4	9486	10,5
32	-	-	-	-	-	-
Summa	84400	100,1	97070	100	90615	100,1

Av tabell 9 framgår att nästan 75% av fångsterna under perioden ifråga tagits inom delområdena 25-27. Som framgått ovan är beståndssituationen där sådan, att ACFM ej rekommenderar minskade uttag. I delområde 24 där enligt ACFM ett kraftigt minskat uttag rekommenderas har svenska fiskare under 1981-1983 vardera året fångat mindre än 10000 ton sill. Å andra sidan torde uttaget kunna ökas i delområde 28, eftersom beståndet där sannolikt är större än vad nuvarande uttag motiverar. Sammantaget innebär den nuvarande beståndssituationen inom de delar av Östersjön som är av svenskt intresse att drygt 100 000 ton sill/strömming även kan tas ut under de närmaste åren.

Beträffande fisket efter sill/strömming i andra länders fiskezoner är intresset bland svenska sillfiskare litet för sådant fiske. Åren 1981, 1982 och 1983 fångades i de utländska zonerna i Östersjön endast ca 300, 500 resp 2150 ton. Fångsterna hade endast tagits på finskt vatten samt på EG:s vatten. År 1983 var kvotutnyttjandet drygt 100 % av en kvot på 1000 ton på EG-vatten.

3.5.3 Nuvarande kapacitet och fångst.

Som framgått ovan har svenska fiskare under de tre, senaste åren i genomsnitt fångat drygt 90 000 ton sill/strömming för konsumtion per år i Östersjön. Syd- och ostkustens fiskefartyg torde ha svarat för ca 50 000 ton av denna fångst.

I tabell 10 och 11, som är grundade på Svensk Fisks ADB-statistik, redovisas bruttotonnage, infiskning mm för den del av Östersjöns fiskeflotta som kalenderåret 1983 bedrev sillfiske 25 veckor eller mer under året och fiskade in för mer än 100 000 kr. Detta fiske efter sill/strömming definieras på samma sätt som i avsnitt 3.3.3.

Tabell 10. Fiskelag från syd- och ostkusten, som bedrev sillfiske 1983; fördelning på bruttotonnageklasser, infiskade kvantiteter i ton, avräkningsvärden samt utbetalda pristillägg. Procentvärdet utom för antal avser fartygens andelar av de totalt för Sverige angivna värdena. Andelarna under antal är beräknade på det i Sverige totala antalet inom varje klass.

Brut i ton	Antal	%	Infiskning		Avräkningsvärde		Pristillägg	
			ton	%	Kkr	%	Kkr	%
0- 10	22	96	2561	3	4880	4	898	4
11- 25	11	61	2233	3	4324	3	757	4
26- 50	6	86	2497	3	4247	3	670	3
51-100	13	41	7677	9	12931	10	2281	11
101-150	1	5	1251	2	2052	2	408	2
151-200	1	5	1093	1	1780	1	351	2
Totalt								
för Östersjön	54	44	17312	21	30214	23	5365	26
Totalt för Sverige								
	122	-	83239	-	130080	-	20728	-

Som framgår av tabell 10 dominerade fiskelagen från syd- och ostkusten i sillfisket antalsmässigt inom bruttotonnageklasserna 0-10, 11-25 och 26-50 brt. Däremot var andelarna av den totala infiskningen låga. Klassen 51-100 brt, där fiskelagen svarade för 9 % av den totala fångsten 1983, uppvisade den högsta andelen. Sammanlagt svarade syd- och ostkusten för 21 % av den totala infiskningen av sill/strömming. Motsvarande andel vad gäller avräkningsvärde och pristillägg uppgick till 23 resp 26 %.

Fisket i Östersjön är i betydande omfattning ett kombinationsfiske efter sill/strömming och torsk. Det är därför motiverat att i detta sammanhang (tabell 11) även redovisa motsvarande uppgifter för detta fiske som ovan gjorts för det mer renodlade fisket efter sill/strömming. Med s k kombinationsfiske menas att minst 25 % och maximalt 80 % av det totala avräkningsvärdet skall avse sill, skarpsill, makrill och skrapfisk.

Tabell 11. Fiskelag från syd- och ostkusten som bedrev kombinationsfiske 1983; fördelning på bruttotonnageklasser, infiskade kvantiteter i ton, avräkningsvärden samt utbetalda pristillägg. Procentvärdet utom för antal avser fartygets andelar av de totalt för Sverige angivna värdena. Andelarna under antal är beräknade på det i Sverige totala antalet inom varje klass.

Brut i ton	Antal	%	Infiskning		Avräkningsvärde		Pristillägg	
			ton	%	Kkr	%	Kkr	%
0- 10	33	85	3022	5	7986	6	879	7
11- 25	10	48	1057	2	2521	2	222	2
26- 50	12	71	4278	8	9632	8	860	7
51-100	48	70	26708	47	62389	49	5863	48
101-150	5	83	3853	7	9010	7	907	7
151-200	1	50	762	1	1683	1	198	2
Totalt								
för Östersjön	109	71	39680	70	93221	73	8919	73
Totalt för Sverige								
	154	-	56522	-	127367	-	12250	-

Av tabell 11 framgår som väntat att det svenska kombinationsfisket 1983 klart dominerades av Östersjöns fiskeflotta vad gäller antalet enheter. Störst var dominansen inom den minsta bruttotonnageklassen. Vidare var dominansen påtaglig vad gäller de totala värdena för Östersjön för infiskning, avräkningsvärde och pristillägg. Bland de olika tonnageklasserna svarade klassen 51-100 brt för de största andelarna eller nära 50 %.

På ostkusten förekommer större inslag av sill/strömmingsfiske med not/garn än på övriga kuststräckor. Detta fiske motsvarar ca 30 % av infiskningen och har stor betydelse för tillförseln till färskmarknad och industrier. På sydkusten och i Öresund motsvarar garnfisket ca 10 % av sillfisket. Fiskeföretag med mindre fartyg (0-10 brt) fiskar i normalfallet ca 130 ton per år och båt.

Trålfisket efter sill/strömming sker som framgått ovan dels med kombinationsfartyg, dels med silltrålare. Flertalet av de i Östersjölänen hemmahörande trålarna är kombinationsfartyg och deras fångstkapacitet betr sill/strömming är beroende av andelen torskfiske. I regel fiskas sill/strömming hela hösten och normalt tar en kombinationstrålare ca 300 ton per år.

De rena silltrålarernas kapacitet begränsas av ransoneringsreglerna, men en normal östersjötrålare fiskar ca 900 ton sill/strömming per år.

Västkusttrålarna som fiskar i Östersjön efter sill/strömming har en total infiskning på ca 1100 ton per år, men härav utgör fångsten i Östersjön för närvarande i genomsnitt drygt 40 %.

3.5.4 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter.

Ovan har främst under avsnitt 3.1.1 och 3.3.4 redogjorts för prisutvecklingen på sill samt för det stödbehov som sillfisket kommit i åtnjutande av. Av tabell 6 framgår beträffande östersjöfisket att kombinationsfisket på ostkusten fördubblade sitt kalkylnetto mellan 1981 och 1982. Ökningen av kalkylnettot 1982 jämfört med 1980 var också störst för detta fiske och uppgick till 59 %. Som framgått ovan utgjordes budgetåret 1982/83 kalkylnettot inom sillfisket per man till mer än 25 % av pristilllägg. Som vidare visas i tabell 6 utgick de genomsnittligt största pristilläggen till bl a sillfiskare på ostkusten och kombinationsfiskare på sydkusten.

Kombinationsfisket är på sydkusten det mest betydelsefulla och lönsamma fisket. Intäktsökningen var under 1982 visserligen inte lika stor som inom flera av de andra fiskeinriktningarna, men under 1981 var lönsamheten för sydkustens kombinationsfiske den bästa av samtliga svenska fisken.

På ostkusten är strömmingsfisket alltså mest betydelsefullt. Kombinationsfisket har dock utvecklats starkt i takt med en förbättrad lönsamhet. Kalkylnettot för strömmings- resp kombinationsfiskare på ostkusten är på samma nivå. Dock är prisstödet till sillfisket betydligt större beroende på rel. goda priser på torsk men sämre på sill/strömming.

Kostnaderna för drivmedel, is och lådor i garnfisket utgör 10-15 % av bruttoinfiskningen och är alltså relativt låga.

Inom trålfisket utgör oljekostnaden för en normalstor kombinationstrålare idag 15 % av bruttointäkten, medan motsvarande kostnad för silltrålare ligger kring 20 %. Kostnaderna för is och lådor ligger på ca 30 öre/kg sill eller ca 10 % av bruttointäkten. För västkusttrålare som fiskar i Östersjön tillkommer extra-ordinära kostnader för resor från och till hemorten m m.

Vid en infiskning på brutto 2 milj kr torde kostnaden för is, lådor och bränsle ligga kring 30 %, d v s 600 000 kr. Härfter återstår för täckande av övriga kostnader och manslotter 1 400 000 kr. Underhåll, reparations- och redskapskostnader utgör minst 20 % av bruttot, medan övriga

omkostnader utgör ca 5 %. För kapitalkostnader och manslotter återstår då ca 900 000 kr (exkl ev pristillägg). Sillfisketrålarna är bemannade med 6-8 man. I övrigt hänvisas till avsnitt 5.4.4.2 och bilaga 4.

3.5.5 Regionalpolitiska synpunkter.

I samtliga kustlän vid Östersjön eller Öresund bedrivs av resp. fiskenämnd en mer eller mindre omfattande planering av yrkesfisket. Generellt sett utgör sill/strömming vid sidan av torsk den viktigaste arten i planeringsarbetet. Regionalt sett varierar inriktningen av detta arbete och följande kan nämnas, grundat på tillgängligt underlagsmaterial.

I Norrbottens och Västerbottens län görs satsningar på att förbättra marknadsföringen och distributionen av färsk fisk från kusten till inlandet. I det förra länet har en förstudie gjorts i form av en distributionsöversikt. Den främsta orsaken till denna är de distributionsprojekt av färsk fisk som utvecklats i Västerbottens och Västernorrlands län. I översikt-erna framhålls att distributionen av fisk till inlandets invånare inte direkt är ett s k transportmässigt problem utan snarare ett attitydproblem. En oroande utvecklingstendens vad gäller trålfisket efter strömming i Norrbottens län är att en märkbar stagnation noterats. Förhållandet har lett till att ett flertal yrkesfiskare har ansett det nödvändigt att förlänga fiskesäsongen. Detta har skett genom att ett säsongsfiske har etablerats under vintern i Stockholmsområdet. För närvarande bedriver ett 15-tal fiskare sådant säsongsfiske med båtarna i huvudsak stationerade i Nynäshamn. Beträffande Västernorrlands län kan här ytterligare framhållas det tidigare nämnda projektet för tillvaratagande av och beredning av fiskrens och överskottsströmming till ensilage. I länet har vidare startats tre fiskdistributionslinjer till inlandet.

I Stockholms län pågår en utredning om yrkesfiskets struktur, vilken skall bli färdig hösten 1984. För Södermanlands län finns fastställt ett länsprogram för fisket från februari 1983. Trålfisket är här i huvudsak inriktat på strömming. Vintertid får fisket vid kraftig isläggning flyttas söderut. Beträffande problem och utvecklingsmöjligheter framhålls att trålfisket är mycket kapitalintensivt, där båtar, redskap, maskinell utrustning och inte minst bränslet slukar stora pengar. Detta i kombination med att trålarflottan är gammal och i många fall ganska sliten gör att framtiden för trålfisket är i hög grad osäker. För att förbättra sin ekonomiska situation har en del fiskare vintertid sökt sig till Gotland och Blekinge för torskfiske. Utvecklingen för det sörmländska trålfisket är svårbedömd. Mycket är beroende av de framtida exportmöjligheterna och den inhemska förbrukningen av sill/strömming. Utan särskilda insatser torde inom Södermanlands län äga rum en minskning av antalet trålenheter i framtiden. En tänkbar utveckling är en övergång från strömmingsfiske med stora trålare till en satsning på nya typer av kustfiskebåtar i 10-15 m klassen med utrymme för tekniskt avancerad utrustning. Dessa båtar kan användas i olika typer av fiske allt ifrån garnfiske till visst trålfiske. Även för övriga län utefter östersjökusten framhålls liknande förhållanden med minskad lönsamhet för strömmingsfisket varför ett ökat behov föreligger för stöd för övergång till annan fångstrikning. För närvarande sker övergång främst till torskfiske. De starkt försämrade avsättningsmöjligheterna för såväl rensad som beredd sill har föranlett länsstyrelsen i Blekinge län att genom näringslivsdelegationen i länet tillsätta en expertgrupp med uppdrag att om möjligt finna nya marknader, främst i utlandet, för östersjösillen. Målsättningen är att åtminstone på sikt få en sillexport till öststatsmarknaden självbärande. I länet har vidare Karlskrona kommun tagit fram ett arbetsprogram kallat "Fiskeprojekt Östersjön", som skall stimulera till en bred satsning på fiske, vattenbruk, fiskbered-

ning och marknadsföring av fiskprodukter.

Det mera kustnära fisket i Östersjön kan sammanfattningsvis karakteriseras som ett fiske med negativ prisutveckling på strömming, stigande driftskostnader, ekonomiskt betingade avsättningssvårigheter, vissa distributionsproblem och brister i marknadsföringen av fisk och fiskprodukter.

3.5.6 Spontan utveckling.

Liksom för västkustens sillfiskeflotta kan för syd- och ostkustens flotta förväntas en övergång till fiske efter andra arter än sill/strömming. För Östersjöns vidkommande rymmer dock denna övergång särskilda problem i och med det naturligt lägre antalet av kommersiellt intressanta arter av fisk inom detta vattenområde. Möjligen kan bräckvattensarter som gädda, abborre, sik och gös utnyttjas mera i de kustnära vattnen.

Av Svensk Fisks ADB-statistik för budgetåret 1982/83 resp. kalenderåret 1983 kan vid en jämförelse utläsas att antalet sillfiskefartyg inom storleksklassen 0-10 bruttoton för ost- och sydkusten tillsammans minskat från 30 till 22 enheter. Å andra sidan ökade antalet fiskefartyg inom kombinationsfisket för samma kuststräckor från 22 till 33 inom samma bruttotonklass.

Det yrkesmässiga kustfisket kommer även under de närmaste åren att bygga på ett kombinerat fiske efter flera olika fiskslag. Strömmingsfisket kommer även i fortsättningen att utgöra basen i fisket, medan fisket efter sik, gös, gädda och abborre kommer att få större betydelse som komplement till skötfisket. Den framtida utvecklingen av kustfisket pekar på en övergång till smidigare, energisnålare och bättre anpassade kustfiskebåtar i 8-12 m klassen. Kassodling av fisk kan, liksom vid västkusten bli intressant för fiskare som komplement till det egentliga fisket. Svårigheter kan dock uppstå med att avsätta den kassodlade fisken.

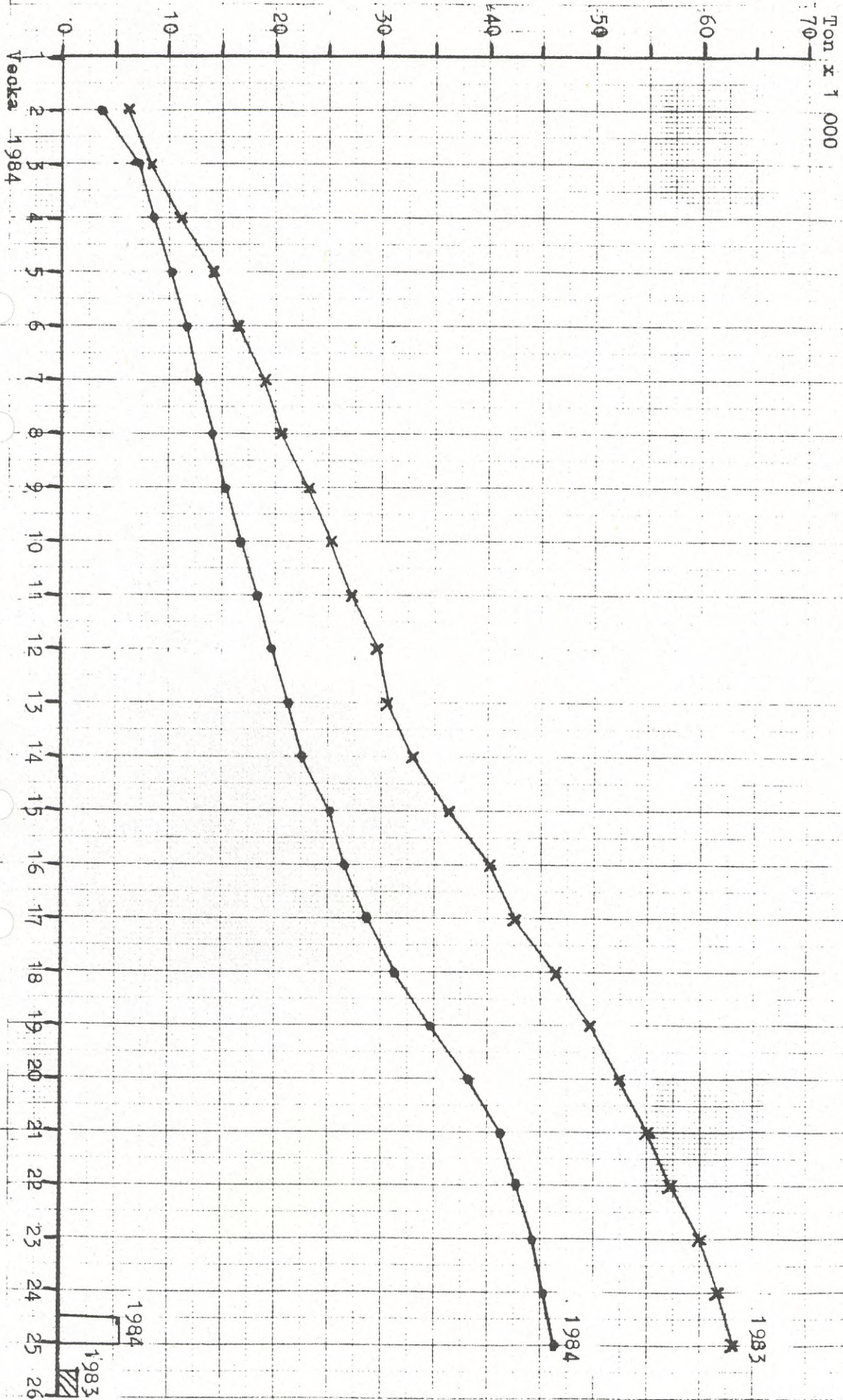
3.5.7 Det svenska sillfiskets utveckling första halvåret 1984

Med det ökade utbudet av sill har priserna fallit och det instabila läge som har utmärkt sillmarknaden åtminstone efter 1981 har fortsatt. Under det första halvåret 1984 har fångsterna minskat. I fig. 5 visas fångstutvecklingen för detta halvår jämfört med motsvarande period 1983. Till och med vecka 25 1984 uppgick fångsterna av sill/strömming för konsumtionsändamål enl Svensk Fisks landningsstatistik till 46 200 ton medan fångsten samma period 1983 var ca 17 000 ton högre eller 63 200 ton, d v s fångsten 1984 var ca 27 % lägre. Samtidigt var överskottet av sill/strömming motsvarande perioder 5600 ton 1984 resp 1900 ton 1983. Av betydelse i sammanhanget för att kunna göra en prognos över den troliga fångsten av sill/strömming 1984 är fördelningen av fångsten per halvår under de närmast föregående åren. Ett känt faktum är att torskfisket dominerar vårens fiske i Östersjön.

Följande sammanställning, som är grundad på SCB:s statistik, visar fördelningen per halvår för perioden 1980-1983. Uppgifterna för 1983 är preliminära.

År	1980		1981		1982		1983	
	1-26	27-52	1-26	27-52	1-26	27-52	1-26	27-52
Fångst i ton	60579	71080	63814	64808	59326	70314	69560	60281
%	46,0	54,0	49,6	50,4	45,8	54,2	53,6	46,4

Fig 5 Svenska fångster av sill/strömming för konsumtion första halvåret 1983 och 1984. Staplarna längst ner till höger i diagrammet anger överfiskskvarantiteterna av sill/strömming motsvarande perioder.

Som framgår av sammanställningen var fångsterna under andra halvåret 1980, 1981 och 1982 högre än under det första halvåret. År 1983 däremot var förhållandet det omvända, förmodligen beroende på de sjunkande sillpriserna. I genomsnitt för perioden blir relationen ungefär hälften av årskvantiteten per halvår. Det är sålunda inte realistiskt att räkna med att fångsten av sill/strömning för konsumtion under andra halvåret 1984 kan komma att uppgå till ungefär samma kvantitet som för första halvåret 1984, d v s strax under 50 000 ton. Tilläggas bör dock att fisket efter sill i Skagerrak och Kattegatt under 1984 inte är kvoterat. Årsfångsten av sill för konsumtionsändamål har under de senaste åren legat runt 130 000 ton. Om minskningen på 27 % för första halvåret 1984 appliceras på denna kvantitet skulle årsfångsten 1984 komma att uppgå till ca 95 000 ton för konsumtion. Det tillgängliga kvotutrymmet i Östersjön uppgår till ca 104 000 ton medan sillfisket i Skagerrak och Kattegatt som nämnts är okvoterat. Under de fem första månaderna 1984 uppgick priset på sill/strömning landad i Sverige enl SCB:s landningsstatistik i genomsnitt till 1,55 kr/kg. Motsvarande pris 1983 var 1,79 kr/kg.

För att bli en jämnare fördelning i tillförseln har fiskets organisationer infört ransonering av fångsten. Ransonen uträknas efter båtens aktuella, registrerade bruttoregister-ton. En sillranson utgör för närvarande 4800 kg per ranson och vecka.

Sillfisket har, som framgått, under en följd av år haft ett stödbehov och inom ramen för gällande prisreglering erhållit pristillägg i relativt stor omfattning. Prisstödet har därför mer fått en strukturbevarande än konjunkturutmätande betydelse. Syftet med prisregleringssystemet är i första hand att betrakta som en mekanism för att skapa större inkomststabilitet inom fisket vid varierande marknadsförhållanden. Normkvantiteten för sill/strömning för budgetåret 1984/85 uppgår till 80 000 ton medan normpriset i kr/kg för samma period för stor sill/strömning uppgår till 3,01 kr och för liten sådan till 2,34 kr. Pristillägg lämnas med ett belopp som motsvarar 65 % av skillnaden mellan normpriset och av Svensk Fisk beräknat jämförelsepris.

3.6 Överväganden och förslag.

3.6.1 Exportmöjligheter.

EG har de senaste åren pålagt en allt större del av den svenska sillexporten en 15-procentig tull. För tiden efter den 1 januari 1985 har några beslut ännu ej fattats, varför den framtida tullbelastningen för närvarande är oklar. Som framgått av olika internationella artiklar kommer olika marknadsinsatser att göras inom EG för att försöka öka sillkonsumtionen, när nu sillfisket i Nordsjön ånyo öppnats. I t ex Storbritannien skall man försöka vända konsumenternas minskade intresse för sillprodukter genom en marknadsföringskampanj för sill till en kostnad av 14 miljoner pund, varav hälften kommer från staten och hälften från den brittiska fiskeindustrin. Man fruktar i Storbritannien att den näringsrika sillen har varit borta från marknaden så länge att konsumenterna inte längre vill köpa den. Vidare är man i Norge medveten om att man gjort för lite vad gäller produktutveckling och marknadsföring av sill. Utan speciella marknadsinsatser från svensk sida torde det vara mycket svårt att öka exporten av svensk sill på Europamarknaden. I stället måste sannolikt resurser läggas på att söka bibehålla de marknadsandelar svensk sill har idag av rundsill, sillfileer och beredda sillprodukter.

Som framgått ovan har den svenska sillfileteringsindustrin idag en över-

kapacitet med hänsyn till avsättningen på den svenska marknaden. Beredningskapaciteten är ca 30 000 ton liten sill och 40 000 ton stor sill. På den svenska marknaden avsåts totalt ca 53 000 ton sill/strömming, varav knappt 40 000 ton avser svenskfångad fisk. I långsiktsplanen för yrkesfisket 1981/82-85/86 framhölls vissa tänkbara åtgärder för att stimulera exporten av beredda sillprodukter. Sådana åtgärder var en marknadsundersökning i avsikt att analysera och bedöma exportmöjligheterna, att en utbyggnad av företagens marknadsföringsfunktioner borde stimuleras samt att en till olika exportmarknader anpassad produktutveckling också borde stimuleras. Exempel på en sådan exportmarknad med en speciell produkt är den österrikiska, som ligger utanför nordsjösillens intresseområde, eftersom dess kvaliteter aldrig konsistens- och storleksmässigt kan accepteras som fullgod råvara. Idag svarar Sverige för ca 40 % av denna, som består av östersjösill/strömming av storlekarna 2 och 3.

I den rådande situationen bör även andra avsättningsmöjligheter prövas. En av dessa har under 1984 varit att på öppen sjö leverera från svenska fångstfartyg till utländska fiskefartyg. Till sådana fartyg tillhöriga DDR försålades under våren 1984 ca 3000 ton sill/strömming.

I och med att regeringen 1984-06-07 beslutat att Svensk Fisk under budgetåret 1984/85 får ta i anspråk 1 miljon kr ur sin konjunkturutmattningsfond för att täcka kostnaderna för ett försöksprojekt för att främja sillexport till vissa öststater har möjligheter öppnats för en inbrytning på denna marknad. Tjeckoslovakien torde vara av särskilt intresse mot bakgrund av att handelsutbytet avses ökas mellan denna stat och Sverige.

3.6.2 Inhemsk förbrukning.

3.6.2.1 För konsumtion.

Av fångsten av sill/strömming 1983 på ca 130 000 ton avsattes ca 40 000 ton på den svenska marknaden för konsumtion. Den totala konsumtionen uppgick till ca 53 000 ton, varav 13000 ton utgjordes av importerad saltad eller kryddad sill. Förmodligen finns utrymme för en ökad svensk konsumtion om distributionen kan effektiviseras och framför allt nå ut till fler konsumenter i inlandet. Det tar emellertid tid att ändra konsumtionsvanor. En ökad konsumtion av sill/strömming förutsätter förmodligen också en minskad konsumtion av annan fisk och/eller av olika jordbruksprodukter, vilket sannolikt ej kommer att ske utan motåtgärder. En viktig förutsättning för en ökad inhemsk sillkonsumtion är förmodligen att priset för konsumenten är förmånligt jämfört med andra livsmedel. Mer betydande ökning i konsumtionen skulle därför endast kunna ske för oberedda eller halvberedda produkter av typ fileer. Följande kan framhållas för att öka avsättningen av sillfileer på den svenska marknaden.

- * En större marknad kan nås om hållbarhets- och förpackningsfrågan kan lösas till rimliga kostnader.
- * Viss ytterligare förädling kan resultera i ökad avsättning.
- * Kortare och rationellare distributionsvägar fram till konsumenten kan reducera nuvarande höga distributionskostnader särskilt för färska fileer.
- * En ökad leveranskapacitet från beredningsindustrin kräver i sin tur att beredningsföretagen kan tillförsäkras jämna råvaruleveranser från yrkesfiskarkåren.

- * En strukturrationalisering inom beredningsindustrin bör stimuleras i avsikt att effektivare nyttja personal och maskiner samt få till följd att råvaran går in i produktionen så färsk som möjligt.

Även vad gäller den svenska marknaden torde speciella och omfattande marknadsföringsåtgärder erfordras för att här öka avsättningen av svenskfångad sill/strömming för konsumtion i större omfattning.

3.6.2.2 För foderändamål.

Som framgått ovan är kapaciteten vid Ängholmens fiskmjölsfabrik för framställning av fiskmjöl ej utnyttjad fullt ut och avsättningsmöjligheterna i Sverige bedöms som gynnsamma. Enligt nu gällande bestämmelser kan redan idag avsättas betydande kvantiteter av sill/strömming från Östersjön för tillverkning av fiskmjöl, fiskolja eller djurfoder. För bifångster av sill/strömming vid fiske efter konsumtionssill utgår fraktstöd med 0,12 kr/kg. Bifångsten skall ha förts i land vid svenska östersjökusten och landats vid Ängholmen. För att skydda ungsillen vid riktat fiske efter skarpsill i Östersjön har fiskeristyrelsen från och med 1984-07-01 infört en bestämmelse om att i delområdena 22-25 och 27 utanför den gamla territorialgränsen får inte användas redskap med mindre maska än 32 mm. Mot bakgrund av bl a uttalandena inom EG och i Norge om ett riktat foderfiske efter sill i Nordsjön kan det vara motiverat att överväga ett sådant fiske i Skagerrak och Kattegatt, men med idag för arten ifråga fastställd maskstorlek. Även vad gäller Östersjön är fiskeristyrelsens uppfattning att ett foderfiske här efter sill/strömming endast skall bedrivas med den maskstorlek som används vid fiske för konsumtionsändamål för att därmed skydda ungsillen.

Som redovisats tidigare under avsnittet om marknadsutsikter pågår försök med att göra ensilage av fiskrens och även överskottsströmming för foderändamål t ex i fiskodlingar. Försöken har dock nyligen startats och man kan idag ej dra några mer vittgående slutsatser av dessa. Onekligen finns dock goda avsättningsmöjligheter med i bilden om vattenbruket vad gäller fiskodling utvecklas i den takt som skisserats. Idag odlas i Sverige endast ca 2 000 ton regnbåge. En utredning som gjorts anger att 9 000 ton fisk kommer att odlas i Sverige år 1990.

3.6.3 Samordnad fiskförsäljning och beredning.

De speciella produktionsförutsättningarna och fiskens utpräglade färskvarukaraktär gör att det svenska fisket avsevärt skiljer sig från andra livsmedelsbranscher. Färskfiskbranschen är fortfarande produktionsinriktad i motsats till de flesta andra branschens marknadsinriktning, varmed menas att de största satsningarna hittills gjorts i produktionsledet, t ex vad gäller investeringar i fiskefartyg, redskap m m. Enhetliga strukturer är svårt att finna i försäljningsledet, som består av en mängd olika, självständiga småsystem. Den färska fisken har ej kunnat hävda sig i den kraftiga strukturuomvandlingen inom dagligvaruhandeln under 1960- och 1970-talen. Delsystemen är många och distributionskostnaderna ligger högt i förhållande till andra livsmedel. En studie av Statens Pris- och Kartellnämnd 1982 visade att av konsumentpriset på färsk sill på 5,96 kr/kg svarade mellanleden för 2,71 kr/kg eller 46 %. Genom att en mängd system fungerar parallellt och går i varandra kan den färska fiskens fysiska väg ofta bli lång och tidskrävande samtidigt som volymerna blir små. Enligt en rapport om "Distribution av färsk fisk" utgiven av Delegationen för samordning av havsresursverksamheten (DSH 1983:3) är en bidragande orsak till detta att det idag saknas en övergripande information om tillgång och efterfrågan samt system för att utnyttja dylik information.

Från statens sida har framhållits att belastningen på prisregleringen har varit oroväckande stor och att staten inte kan tillåta att normprissystemet genom ökande pristillägg tillåts att kompensera sådant som brister i andra avseenden. Här finns ett samband mellan ersättningen till fiskaren och hur försäljningen och distributionen av fångsterna är organiserade. Det måste enligt statens uppfattning finnas en effektiv och samordnad försäljning och distribution av fisk och fiskprodukter, vilket är en förutsättning för att normprissystemet skall fungera. Efter det misslyckade försöket inom SFFR (Sveriges fiskförsäljningsföreningars riksförbund) med Svefisk görs ånyo försök att samordna den svenska förstahandsmottagningen. I betänkandet "Bättre yrkesfiske" (Ds Jo 1984:6) presenterar fiskekommitten två modeller för samordning. Det ena alternativet innebär ändrade bestämmelser för utbetalning av prisstöd inom ramen för normprissystemet. Kommitten anser att eftersom utformningen av normprissystemet förutsätter en samordning av förstahandsförsäljningen vore det naturligt att stödet endast betalades ut till licensierade yrkesfiskare, vilka levererar sin fisk till sådana uppköpare som deltar i samordningen. Samtliga förstahandsmottagare bör erbjudas att ansluta sig till samordningen. Vissa krav på samordning bör ställas på de mottagare som antar erbjudandet, bl a att förbinda sig att till en central rapportera dels bruttofångst och dels nettofångst, d v s vad som återstår efter det att leveranser skett till egen beredningsindustri. För fångsten skall råda leveransplikt till en central, som bör byggas upp av de största förstahandsmottagarna i landet. Det nu kortfattat redovisade alternativet överensstämmer nära med ett förslag till gemensam fiskförsäljningsorganisation som Sveriges Fiskares Riksförbund lagt fram i juni 1984. Det andra av Fiskekommitten framlagda alternativet innebär att första leverans av fisk obligatoriskt skulle ske till s k fördelningscentraler. Härigenom skulle samordning och effektivisering främjas. Alternativet innebär emellertid dessutom att vissa ytterligare problem skulle kunna undanröjas.

Problemet med en samordning på mottagnings- och beredningssidan berörs även i en rapport från september 1983 av Ernst Nitepöld "Sill och sillmarknad, utveckling under 1983". Följande citeras därur:

"Så länge landets processvolym handhas och består av ett stort antal fileteringsmaskiner, som landets industri förfogar över idag, men vilka ligger spridda över ett mycket långt kustområde i relativt små enheter, blir exportoperationerna försäljnings- leverans- och transportmässigt handikappade genom en splittrad produktion i dessa små enheter, med svag slagkraft och därpå följande underlägsenhet i "kapploppet" med Danmark. Rationalitet och effektivitet både i produktion och distribution/transport, och kreativitet i internationell marknadsföring/kundbearbetning är värden, som väger mycket tungt i detta sammanhang".

3.6.4 Rationaliseringar inom sillfisket.

Den specialiserade svenska sillfiskeflottan, som huvudsakligen hör hemma på västkusten, består av relativt moderna stålfartyg, ofta byggda på 1950- och 1960-talet. Arbetsmiljöförhållandena i det specialiserade sillfisket är bättre än i flertalet andra fisken. Fiskeristyrelsen har beviljat lån till arbetsmiljöförbättrande ombyggnader också av sillfiskefartyg. Här kan särskilt nämnas shelterdäckning, byte av styrhus, sillhanteringsystem m m. För shelterdäckning och nya styrhytter har bå 1981/82 - bå 1983/84 beviljats lån till ett totalt belopp av 6,3 milj kr, varav för sillfiskefartyg 4,7 milj kr. Vidare har medel ställts till förfogande för bränslebesparande åtgärder. De medel som beviljats budgetåret 1983/84 för rationaliseringar inom sillfiskeflottan framgår av bil 6.

Mot bakgrund av att sillfiskeflottan således under senare år gynnats med stora lån i stor utsträckning och mot bakgrund av de begränsade medel som har stått till förfogande har under första halvåret 1984 inga fiskerilån utgått till sillfiskeföretag. Detta får också ses i relation till att fiskeristyrelsen inte velat stödja investeringar i sillfisket.

3.6.5 Övergång till annat fiske.

I och med att priset på sill/strömming sjunkit har som ovan indikerats skett en övergång från fiske efter sill/strömming till främst fiske efter torsk. Vid en jämförelse mellan Svensk Fisks ADB-statistik för budgetåret 1982/83 och samma statistik för kalenderåret 1983 framgår att antalet fiskelag som bedrivit sillfiske enligt den av Svensk Fisk tillämpade definitionen totalt minskat med 10 enheter. Beträffande storleksklassen 0-10 bruttoregister-ton kunde för ost- och sydkusten tillsammans konstateras en minskning från 30 till 22 enheter samtidigt som antalet fiskefartyg inom kombinationsfisket för samma kuststräckor ökat från 22 till 33 inom samma bruttotonnageklass. För fiskfisket kunde enligt samma statistik observeras att antalet enheter totalt sett ökat för samma perioder från 164 till 179.

Ökningen var störst beträffande västkusten, där 9 fler fiskefartyg ägnade sig åt fiskfiske kalenderåret 1983 jämfört med budgetåret 1982/83. Förändringar kunde konstateras i storleksklassen 26-50 brt och uppåt.

Vid en jämförelse mellan april och samma månad 1984 vad gäller torskfiske från västkustfartyg i Östersjön framkom att ca 10 fler fartyg fiskade 1984.

Förmodligen kommer trenden vad gäller övergång till annat fiske än efter sill/strömming att fortsätta inom sillfiskeflottan. Troligt är, speciellt för det mindre tonnaget, att även andra arter än torsk kommer att bli intressanta t ex gädda, gös och abborre i Östersjön och havskräfta på västkusten.

3.6.6 Utländskt fiske på svenskt vatten.

Enligt 1982 års FN-konvention om havsrätten har en kuststat viss skyldighet att bereda andra staters fiskare tillträde till den egna zonen om kuststaten inte själv har kapacitet att fånga en hel, tilldelad TAC. Eventuella överskott skall i första hand komma andra stater i samma region till godo och då främst kustlösa och geografiskt missgynnade stater.

Teoretiskt kan den zon-TAC av sill/strömming som Sverige kommer att tilldelas i Östersjön, utnyttjas både för konsumtions- och foderändamål. Eftersom stor osäkerhet råder om ekonomin i foderfisket kommer förmodligen svårigheter att uppstå vad gäller möjligheterna att fiska upp denna TAC. Det kan då visa sig ofrånkomligt att behöva avstå större andelar än hittills till övriga avtalspartners i Östersjön, eventuellt utan att en värdemässig kvotbalans kan uppnås. En betydande del av kvantiteten kan dock förmodligen bytas mot torsk i andra staters fiskezoner.

3.6.7 Sillfiskeflottan, kapacitet och sysselsättning

Den nuvarande svenska sillfiskeflottans kapacitet har behandlats ovan i avsnitt 3.4.3 (västkusten) och 3.5.3 (syd- och ostkusten). Totalt för 1983 ägnade sig enligt Svensk Fisks definition av sillfiske (bil 1) och ADB-statistik för 1983 122 enheter åt ett renodlat sillfiske. Dessa fartyg

fångade tillsammans ca 83 200 ton. Västkusten svarade för 68 enheter och 65 900 ton, sydkusten för 15 enheter och 3 900 ton samt ostkusten för 39 enheter och 13 400 ton. Sammanlagt uppgick avräkningsvärdet till ca 130 milj kr och utbetalda pristillägg till 20,7 milj kr. Västkustfartygen dominerade klart sillfiskeflottan inom de tre största bruttotonnageklasserna, d v s 51-100, 101-150 och 151-200 brt, medan de två övriga kuststräckorna dominerade de mindre storleksklasserna, d v s 0-10, 11-25 och 26-50 brt. Svensk Fisks statistik visade vidare att 40 fiskelag från västkusten med de största fartygen i genomsnitt fångade drygt 1 000 ton sill/strömning per år och fartyg. Motsvarande antal för de två övriga kuststräckorna uppgick till 2 enheter.

I avsnitt 3.5.3 har lämnats en redovisning av kapaciteten inom kombinationsfisket efter sill/strömning och torsk i Östersjön under 1983 så som den anges i Svensk Fisks ADB-statistik. Antalet enheter uppgick till 109 st för syd- och ostkusten, medan antalet för hela Sverige var 154 enheter.

Som framgått ovan fångades enl SCB:s statistik 1983 totalt ca 130 000 ton sill/strömning för konsumtion och med ett värde av ca 245 milj kr. Under budgetåret 1982/83 utbetalades drygt 41 milj kr i prisstöd till hela det svenska sillfisket.

I betänkandet "Bättre yrkesfiske" (Ds Jo 1984:6) av Fiskekommitten berörs även sillfiskeflottans kapacitet. Kommitten framhåller att från avsättnings synpunkt är en ökning av sill/strömmingsfisket i Östersjön för konsumtion mindre lämplig i dagsläget. Beroendet av export är stort. Samtidigt är konkurrenssituationen sådan att det föreligger tidvis mycket små möjligheter att erhålla acceptabla priser vid export. Det förhållandet att avsättningsproblemet för viss del av sill/strömmingsfångsten föreligger bör emellertid enligt kommittén inte leda till en minskning av det svenska sillfisket i annan utsträckning än som motiveras av övergång till fiske efter mer lönsamma fiskslag. Den viktigaste uppgiften för de svenska sill/strömmingsfiskarna bör enligt betänkandet vara att skapa en ökad efterfrågan på svenska sillprodukter inom och utom landet. Enligt kommitténs uppfattning bör mycket i den vägen kunna åstadkommas bl a genom en samordning av förstahandsmottagningen. Därigenom, anser man, skulle ökade resurser kunna fås för marknadsföring, vilket i sin tur skulle kunna leda fram till en ökad export.

I dagens läge påverkar det svenska utbudet av konsumtionssill inte den internationella prisbilden. Eftersom utbudsbegränsningar inte får några effekter måste det svenska sillfisket på hela exportkvantiteten konkurrera med andra länder på internationella marknadsmässiga villkor. Detta gäller även de kvantiteter som bereds i Sverige och som sedan exporteras. Det är enbart på hemmamarknaden som det svenska fisket har ett försteg.

Vilka möjligheter har då det svenska fisket att konkurrera till världsmarknadspriser? Eftersom den stora marknaden ligger i Västtyskland och eventuellt också i Öststaterna är det geografiska utgångsläget för Sverige sannolikt bättre än för både Norge, Island, Storbritannien och Irland. I förhållande till Danmark har vi dock fler nackdelar bl a det geografiska läget och att danska beredare sedan många år upparbetat affärsförbindelser på europamarknaden. EG:s medlemsländer har givetvis en kostnadsmässig fördel under de perioder då EG:s silltullar är i kraft. Den danska arbetsmarknadslagstiftningen medger också ett mer flexibelt utnyttjande av arbetskraften, vilket naturligtvis medför lägre kostnader. På östmarknaderna bör det svenska utgångsläget vara minst lika bra som för något annat land.

För det fall att beståndet i Nordsjön ökar kommer också tillgången på sill

i Skagerrak/Kattegatt att vara god. Inslaget i Skagerrak-Kattegatt av sill från Nordsjön är nämligen avsevärt, för närvarande dock huvudsakligen som ungsill. Under större delen av året är bestånden i Skagerrak/Kattegatt minst lika täta som i Nordsjön varför ekonomin i fisket bör vara minst likvärdig. Fisket i Skagerrak/Kattegatt har fördelen att ligga på kort gångavstånd från hemmahamnarna och från viktiga landningshamnar. Ekonomin påverkas naturligtvis positivt av detta. Slutsatsen är att ett fiske i Skagerrak/Kattegatt under större delen av året bör kunna bedrivas under samma ekonomiska villkor som ute i Nordsjön. Detta förutsätter dock att de internationella förhandlingarna om området förs med en sådan styrka och fasthet att Sverige disponerar tillräckliga kvoter eller att fångstbegränsningar i Skagerrak/Kattegatt med nödvändighet ger Sverige automatiska fångstmöjligheter i Nordsjön.

När sillbestånden i Västerhavet är goda bör det svenska fisket ha goda möjligheter att hävda sig på världsmarknaden. Detta förutsätter naturligtvis att flottan är modern och fortlöpande kan effektiviseras så att kostnaderna per infiskat ton kan sänkas räknat i fasta priser. Möjligheterna till detta bör vara goda. Fiskarens eget ransoneringsystem har nyligen förändrats så att ransonen numera beräknas per bruttoton och inte per man som tidigare. Detta nya system bör på sikt bidra till ett mer effektivt fiske. Det kan dock tänkas att man vissa perioder måste gå ett steg längre och helt avskaffa ransoneringsystemet. Det torde inte vara ekonomiskt rimligt att i perioder då den biologiska resursen finns, konstlat minska utnyttjandegraden av det insatta kapitalet. Arbetstidsskäl kan dock motivera att hela eller delar av besättningen byts ut under fiskets gång.

För det fall att sillbestånden minskar i Västerhavet kommer naturligtvis möjligheterna för svenskt sillfiske också att minska. En minskad silltillgång bör dock leda till högre priser och då till en högre lönsamhet för sillfisket i Östersjön. Osäkerhet råder dock om vilken påverkan på prisbildningen det återupptagna fisket på atlantisk sill kan få i slutet på 1980-talet. Det är naturligtvis möjligt att sillbestånden åter kan minska i Nordsjön men att detta kompenseras av en ökad tillförsel från Norge och Island av den atlantiska sillen. Priset på konsumtionssill kan då fortsatt ligga på en bottennivå som innebär en övergång till ett foderfiske på sill. Det är också möjligt att tillgången på lodda och blåvitling i Nordatlanten kommer att minska vid ett ökat sillbestånd och att sillen då måste ersätta dessa arter som råvara vid foderframställning.

På grund av längre gångavstånd och högre exportkostnader medför fisket i Östersjön högre kostnader än i Västerhavet. Sillen i Östersjön har också en lägre fetthalt, vilket på de flesta marknader betraktas som en konkurrensnackdel. Generellt sett är storlekarna i Östersjön också mindre och betingar därmed normalt ett lägre pris. Möjligheterna för det svenska fisket att i internationell konkurrens bedriva ett konsumtionssillfiske i Västerhavet bör vara relativt goda. I Östersjön är dock förutsättningarna sämre varför det under överskådlig tid finns risk för att intäkterna i detta fiske får svårt att täcka kostnaderna och ge en rimlig manslott.

Sill kan med fördel användas till framställning av olja och fiskmjöl (foderfiske). Förutsättningarna för detta är dels politiska beslut i Norge och EG om att sådant fiske får ske och dels att sillbestånden är relativt täta och ligger på rimligt avstånd från landningshamnarna. Om dessa förutsättningar är uppfyllda kan ett foderfiske ske med lönsamhet. Både inom EG och i Norge verkar starka krafter för att det åter skall bli tillåtet att fiska sill för foderframställning. Det är mot den bakgrunden sannolikt att de politiska restriktionerna mot foderfiske kommer att släppas inom en nära framtid. Med nuvarande internationella priser på konsum-

tionssillmarknaden är det också sannolikt att ett foderfiske kommer att ge större lönsamhet. Detta betyder att när de politiska restriktionerna släpps finns det en nedre gräns för konsumtionssillpriset. Under denna gräns är det mer lönande att bedriva foderfiske och en naturlig övergång kommer då till stånd. Totalt sett över hela året finns stor utnyttjad industriell kapacitet både i Sverige och internationellt vad gäller foderframställning, varför kapacitet bör finnas tillgänglig. Under vissa delar av året är dock mottagningskapaciteten i Sverige för låg och då uppstår problem för fiskarena att lämna sin fångster. Vid sorteringen ombord bör de minst säljbara storlekarna användas för foderändamål. Detta bör påverka ekonomin i positiv riktning. Ett ökat riktat foderfiske i både Östersjön och Västerhavet kan också delar av året innebära ett positivt bidrag till totalekonomin.

Den ökade konkurrensen och den förmodade minskade lönsamheten under de närmaste åren kan betyda att ett flertal företag kan komma i ekonomiska svårigheter. Majoriteten av företagen är dock välkonsoliderade, d v s har så låga kapitalkostnader att några års sämre lönsamhet knappast äventyrar företagets existens. En viktig förutsättning är dock att fiskemöjligheter utan några större begränsningar finns. I och med att skulderna är små, finns således en buffert, som bidrar till företagets ekonomiska flexibilitet. Spridningen mellan de olika företagen är dock stor, varför det är omöjligt att dra några generella slutsatser. Vid minskade manslotter, och sådana har kunnat konstateras redan under 1984, är det dock sannolikt att många yngre besättningsmedlemmar kommer att lämna fisket. Många av dessa har stora personliga skulder i fastigheter m m och klarar därför inte av minskade manslotter.

Ett annat alternativ till att ta upp konkurrensen på Europamarknaden är att anpassa sillflottan till det utrymme som finns på den svenska färskmarknaden. Eftersom de priser som kan erhållas där normalt är högre än exportpriserna är det möjligt att lönsamhet skulle kunna uppnås. En minskad flotta skulle i vissa situationer ha svårigheter att kunna hålla en jämn råvarutillförsel. Eftersom en stor del av sillflottan bedriver ett kombinationsfiske där man fiskar torsk under delar av året skulle ett radikalt minskat sillfiske också negativt påverka tillgången och priserna på torsk på den svenska marknaden.

Sammanfattningsvis kan konstateras att vi, jämfört med perioden 1977-1982, har fått en annan situation på världsmarknaden. I det stora hela överstiger utbudet efterfrågan på marknaden. Vi har fått en köparens marknad. Genom effektiviseringar och ett ökat fiske bör det finnas möjligheter till att fisket i Skagerrak-Kattegatt täcker kostnaderna och ger en rimlig manslott. Möjligheterna i Östersjön verkar dock vara sämre. I och för sig ligger normprissystemet och prisregleringsekonomin utanför det egentliga planeringsarbetets ram men eftersom regleringen påverkar fiskets inriktning kan ändå vissa reflektioner göras. Lägstapriset i normprissystemet måste vara satt så att sillen kan exporteras i konkurrens med sill fångad inom EG. Ett för högt lägstapris gör då att vi själva slår undan benen på sillexporten. Detta kommer då först att drabba den beredningsindustri som under senare år har byggts upp och som har inriktat sig på export av sillfileer, s k lappar till Europamarknaden. Ett lågt lägstapris påverkar dock kostnaderna i regleringsekonomin vilket kan upplevas som problematiskt. Mot denna bakgrund bör prisregleringens inverkan på exportmöjligheterna övervägas.

I anslutning härtill bör nämnas att det i betänkandet "Bättre yrkesfiske" (Ds Jo 1984:6) föreslås att en del av prisregleringsmedlen i fortsättningen skall kunna användas till särskilda insatser genom pristillägg

för att stimulera till att ett visst fiske ökas. Genom att tillämpa bestämmelserna om det statliga stödet till yrkesfisket på ett mer flexibelt sätt och stödet till förädlingsindustrin mer marknadsanpassat kan utvecklingen enligt betänkandet främjas ytterligare.

3.6.8 Kommentarer och förslag

Yrkesfiskets planering både på kort och lång sikt är en rullande process, där produktions- och marknadsmässiga faktorer med stora effekter kan uppträda oväntat. Vidare kan vissa av dessa faktorer behöva bli föremål för speciella insatser och analyser, innan överväganden kan göras eller beslut fattas.

I det planeringsarbete som hittills bedrivits, vad gäller det svenska fisket efter sill/strömming, kan konstateras att bl a följande frågor bör presenteras ytterligare för att sillfiskeflottans dimensioneringsproblem skall kunna tillfredsställande belysas.

- * Är den nuvarande utvecklingen med avsättningsproblem en tillfällig företeelse eller föreligger en trend?
- * Kan en ökad satsning på produktion av s.k lappar inom beredningsindustrin bidra till att förbättra avsättningen av sill?
- * Kan beroendet av den danska marknaden minska?
- * Vilka styrmedel skulle behöva finnas för att öka flexibiliteten inom speciellt sillfiskeflottan?
- * Vad styr övergången från sillfiske till annat fiske?
- * Kan avsättningen ökas genom några speciella åtgärder på den svenska marknaden?

I avvaktan dels på att ovan redovisade frågeställningar blivit belysta och dels på utfallet av utredningen "Bättre yrkesfiske" kan för närvarande endast pekats på följande förhållanden och förslag som bör bidra till bättre avsättningsmöjligheter för den svenskfångade sillen/strömmingen.

3.6.8.1 Marknaden

- * För att öka avsättningen av sill/strömming på den svenska marknaden behövs ytterligare marknadsföringsinsatser.
- * Regeringen har givit Statens jordbruksnämnd i uppdrag att administrera ett exportstöd på östmarknaden. Eftersom beslutet kom efter den egentliga säsongen kommer några effekter knappast att kunna redovisas för 1984. Jordbruksnämnden har också i uppdrag att utvärdera stödet och när detta skett kommer regeringen att ta ställning till systemets fortsatta existens.
- * För att skapa en bestående marknad i Östeuropa fordras med stor sannolikhet att motköpsaffärer kan etableras på mer permanent basis. Näringslivsdelegationen i Blekinge arbetar redan utefter denna riktlinje. Denna affärstanke bör stödjas och stimuleras. Fiskeristyrelsen/jordbruksnämnden bör kontakta utrikesdepartementet för att presentera problemet och ta del av vad som kan göras genom de handelsförhandlingar som förs med öststaterna. Gentemot Sovjet har Sverige ett stort underskott. Fiske-

ristystyrelsen/jordbruksnämnden bör också kontakta Exportrådet för att undersöka om det finns någon sammanställning över företag som är specialiserade på motköpsaffärer.

- * Under de senaste åren har vissa kvantiteter kunnat avsättas som direktlandningar till Östtyska moderfartyg. Det är för närvarande oklart hur denna marknad fortsatt skall bearbetas men kontakter finns med exportföretaget (Svensk Exportfisk).
- * EG har ännu inte beslutat om några silltullar efter den 1 januari 1985. För det fall att tullen kvarstår kommer den att kosta det svenska fisket alltmer på grund av minskande tullfria kvantiteter. När den tullfria kontingenten nedgått till minimum kan det beräknas att tullen årligen kommer att kosta det svenska fisket i storleksordningen 5-15 milj kr.
- * För att förbättra bl a sillfiskets lönsamhet måste ansträngningar göras för att tillskapa en effektiv och samordnad försäljning och distribution.
- * Fiskeristyrelsen har genom fiskberedningslån stimulerat till en ökad sillberedning i Sverige för att på det sättet minska exportberoendet av rundsill till Danmark och ersätta det med export av s k "lappar" direkt till den västtyska konsumtionsmarknaden. För närvarande bör mot bakgrund av den nuvarande relativt stora kapaciteten och den svaga marknaden en utbyggnad av sillberedningsindustrin inte stödjas av staten. Effektiviseringar och rationaliseringar bör dock stödjas. Även en samordning på sillberedningssidan är mycket angelägen. Denna beredningsindustri utmärks idag av ett stort antal fileteringsmaskiner som ligger spridda över ett långt kustområde i relativt små enheter. Produktionen blir härigenom mycket splittrad, vilket försvårar en rationell försäljning, leverans och transport. Investeringar, som syftar till att stimulera och öka avsättningen bör stödjas.
- * Möjligheten att tillvarata överskottsströmning för framställning av ensilage bör stimuleras och stödjas.

3.6.8.2 Produktionen

- * Fiskeristyrelsen bör med de styrmedel som står till buds (licenser och rationaliseringsstöd) och med hänsyn till fångst- och avsättningsmöjligheterna för sill/strömning stimulera till en mer flexibel flotta. Eftersom torskbeståndet i Östersjön börjat visa tecken på en kraftig nedgång kan behöva iakttas viss återhållsamhet vad gäller att bevilja rationaliseringsstöd för övergång till torskfiske i detta vatten.
- * Ett utökat fiske för foderändamål bör övervägas. I Östersjön bör eftersträvas största möjliga skydd åt ungsillen. Denna sill blir ju sedan basen för det svenska konsumtionsfisket efter sill. Mot denna bakgrund har fiskeristyrelsen förbjudit fiske med 16 mm maska i 22-25 och 27. Det är enbart öster om Gotland som det är tillåtet fiska med 16 mm maska och då enbart efter skarpsill. Ett utökat foderfiske i Östersjön bör baseras på att sillmaskan (32 mm) skall användas. Det bör då vara möjligt att använda en del av sillen till konsumtion och en del till foder. De proportioner det kan bli fråga om kan variera från tid till annan beroende på marknadsläget varför det är olyckligt att låsa proportionerna till en viss procentsats. Tidigare fanns i fiskeristyrelsens Östersjökungörelse en bestämmelse att minst 50 % av fångsten skulle användas till konsumtion vid fiske på territorialvattnet, där trålfiske var tillåtet.

4. Skarpsill

4.1 Marknadsutsikter för konsumtion och för foderframställning

Fiske efter skarpsill bedrivs med snörpvad och trål. Vadfisket är huvudsakligen inriktat på fångst för konsumtion, medan skarpsillen i trålfisket ofta utnyttjas som skrapfisk. I de fall skarpsill säljs för foderframställning beror det oftast på att efterfrågan varit liten eller på att kvaliteten varit dålig. Skarpsill för konsumtion avsätts till största delen som anchovis och sardiner. Främst under avsnitt 3.1.2 ovan har behandlats marknadsutsikterna för fiskmjöl och fiskolja och under avsnitt 3.3 den svenska beredningskapaciteten för foderframställning.

4.2 Fisket efter skarpsill

4.2.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren

Den minskande trenden i landningar i Nordsjön sedan 1979 fortsatte under 1983 då prelevades 91 200 ton fångades. En uppgång för beståndet förutsätter en ny stark årsklass, något som tycks inträffa en gång, ibland två, på fem år. ACFM rekommenderar att fångsten begränsas till under 115 000 ton för 1984.

Rapporterade landningar från Skagerrak-Kattegatt fortsatte att minska 1983. De uppgick till ca 37 000 ton, den lägsta kvantiteten sedan 1972. Tillräckliga data för beståndsberäkning saknas. En förutsägelse om fångsten 1984 baserad på Internationella ungfisköversikten tyder på en fördubbling av 1983 års fångst.

De rapporterade landningarna av skarpsill i Östersjön sjönk ytterligare under 1983 ner till ca 37 000 ton. Fångsten 1982 uppgick till 49 000 ton.

Akustiska undersökningar av skarpsillbeståndet i oktober 1983 indikerade en avsevärd ökning jämfört med 1981 och 1982 men någon absolut nivå kunde inte beräknas på grund av osäkerhet i tolkningen av ekointegratorns målstyrka. Polska undersökningar i delområdena 25 och 26 resp sovjetiska i delområdena 26 och 28 visade på stora förekomster av skarpsill. ACFM:s råd är på grund av osäkerheten i de akustiska undersökningarna i första hand grundat på tydliga trender i fisket.

För delområdena 22, 24, 25, 26 och 28 rekommenderas en försiktig TAC för 1985 på 60 000 ton.

I delområdena 27, 29-32 har ännu ej kunnat noteras några tecken på ökad rekrytering, varför ACFM för dessa områden rekommenderar att fångsterna här under 1985 bör ligga på nuvarande nivå eller 8 000 ton.

Totalt innebär således ICES rekommendation för år 1985 en TAC för skarpsill på 68 000 ton.

4.2.2 Kvoter och fångster under de närmaste åren

År 1983 fångades enligt SCB:s statistik totalt 3 210 ton skarpsill för konsumtion. Samma år utgjorde den svenska fångsten av skrapfisk 35 488 ton. Hur mycket skarpsill som ingick i denna kvantitet är svårt att uttala sig om men en redovisning i SCB:s "Fiske 1982 - en översikt"

ger vissa indikationer. Fångsten av skarpsill för konsumtion resp som skrapfisk uppgick nämligen detta år till 3 098 resp 4 669 ton, d v s skrapfiskfångsten var ca 50 % högre. Totalt uppgick således fångsten av skarpsill 1982 till ca 7 700 ton.

Skarpsillen är under 1984 kvoterad i Nordsjön och Östersjön. Det är dock endast i norsk zon som Sverige erhållit en kvot som uppgår till 400 ton skarpsill mot 500 ton 1983. Under år 1983 var fisket även kvoterat i Skagerrak och Kattegatt, där Sveriges andel uppgick till 5 500. Denna kvantitet avsåg dock endast perioden 1 januari - 15 juni 1983. Därefter rådde ett avtalslöst tillstånd.

I Östersjön uppgick kvoten 1983 till 5 500 ton, varav fångades 3 600 ton. För år 1984 är kvoten 6 700 ton. Under våren detta år bedrev vissa västkusttrålare ett riktat fiske efter skarpsill i Östersjön med gott resultat. En del av fångsten kunde avsättas för konsumtionsändamål. T o m april månad hade enligt loggboksstatistiken fångats 2 516 ton. Enligt SCB:s landningsstatistik hade t o m juni landats 2 580 ton skarpsill. Bedömningen är att ett riktat skarpsillfiske i Östersjön, främst under åren 1985, kan bli ett värdefullt komplement till sill/-strömmingsfisket, när detta ger sämre lönsamhet. För år 1985 disponerar Sverige en zon-TAC på 11 000 ton skarpsill.

5. Torsk

5.1 Marknadsutsikter

Under perioden 1977-1983 ökade ilandföringen av torsk i Sverige med ca 40 000 ton till ca 61 000 ton (hel färskvikt). Härav hade 1983 ca 54 000 ton fiskats i Östersjön och knappt 34 000 ton avsatts i Sverige. Exporten omfattade främst hel torsk men även ca 5 750 ton fryst filead torsk exporterades (hel färskvikt). Importen av torsk, som domineras av frysta fileer, beräknades 1983 till ca 34 000 ton (hel färskvikt), d v s importdelen är numera inte mycket större än andelen för den hemmaproducerade torsken. Vad beträffar andra torskfiskar än torsk är emellertid importandelen högre än 90 %. Konsumtionen av färsk torsk har enligt statistiken ökat med ca 50 % sedan 1977. Härvid är det framförallt konsumtionen av färska fileer som ökat. Konsumtionen av färsk torsk uppgår idag till ca 11 000 ton per år (landad vikt), varav den svenskfångade fiskens andel nära nog uppgår till 100 %. I fig 6 visas medelprisets utveckling för torsk dels i löpande priser och dels i 1971 års penningvärde. Som framgår av figuren var medelpriserna höga 1974 och 1978. År 1983 låg medelpriset på drygt 4 kr/kg uttryckt i löpande pris. Även medelpriset i 1971 års penningvärde steg från 1981 till 1983.

De uttag av torsk som fastställts efter överläggningar mellan Norge och Sovjetunionen samt Norge och EG för fiske i Norska havet - Barents hav resp i Nordsjön för 1984 är ca 75 000 ton lägre än fångsterna inom samma områden 1983. Vidare innebär kvoteringen av det isländska torskfisket att en beräknad fångst om närmare 300 000 ton för 1983 reducerats till 255 000 ton för 1984. Sammanlagt kan man således mot bakgrund härav förvänta sig ett minskat utbud av torsk från nämnda vatten på uppåt 130 000 ton.

Canada beräknas öka sina fångster med 280 000 ton eller från 490 000 ton till 770 000 ton (57 %) fram till år 1987. Canadas fångster skulle då bli nästan lika stora som Norges och Islands sammanlagda fångster. Man räknar i Canada inte med någon stor expansion på USA-marknaden. Den geografiska basen måste därför vidgas om man skall få avsättning för hela fångsten. EG-marknaden bedöms öka och särskilt då i Frankrike och Storbritannien. Canadas utgångsläge är emellertid dåligt i och med rykten om dålig kvalitet, inriktning på enbart frysmarknaden, tullar samt hög dollarkurs. Fiskeindustrin i Nova Scotia har rekonstruerats och man kommer sannolikt att söka utnyttja överenskommelsen angående fiske med Europeiska Gemenskapen för att där marknadsföra torskblock. Ett sådant tillskott till EG kan mycket väl få effekter på torskpriset. Dessa kan dock bli relativt små, eftersom den kanadensiska produkten kommer att hålla en lägre kvalitet än den motsvarande europeiska. Det kan emellertid bli så att de kanadensiska torskprodukterna kommer att bli mer konkurrerande med produkter av gråsej, kummel och andra med ett lägre pris. Om den kanadensiska torsken under de närmaste åren erövrar marknad i Europa på grund av mindre torskstillgång i nordöstra Atlanten skulle man få en parallell till Canadasillens uppträdande på Europamarknaden under sillfiskestoppet i Nordsjön. I varje fall räknar man från kanadensiskt håll med att de nuvarande sämre tillgångarna på torsk i nordöstra Atlanten om ett par år skall vara kompenserade av de ökande tillgångarna i den nordvästra delen.

Den marknadsbedömning för torsk som kunde göras under första kvartalet 1984 på grundval av tillgängliga uppgifter var att marknadsutsikterna

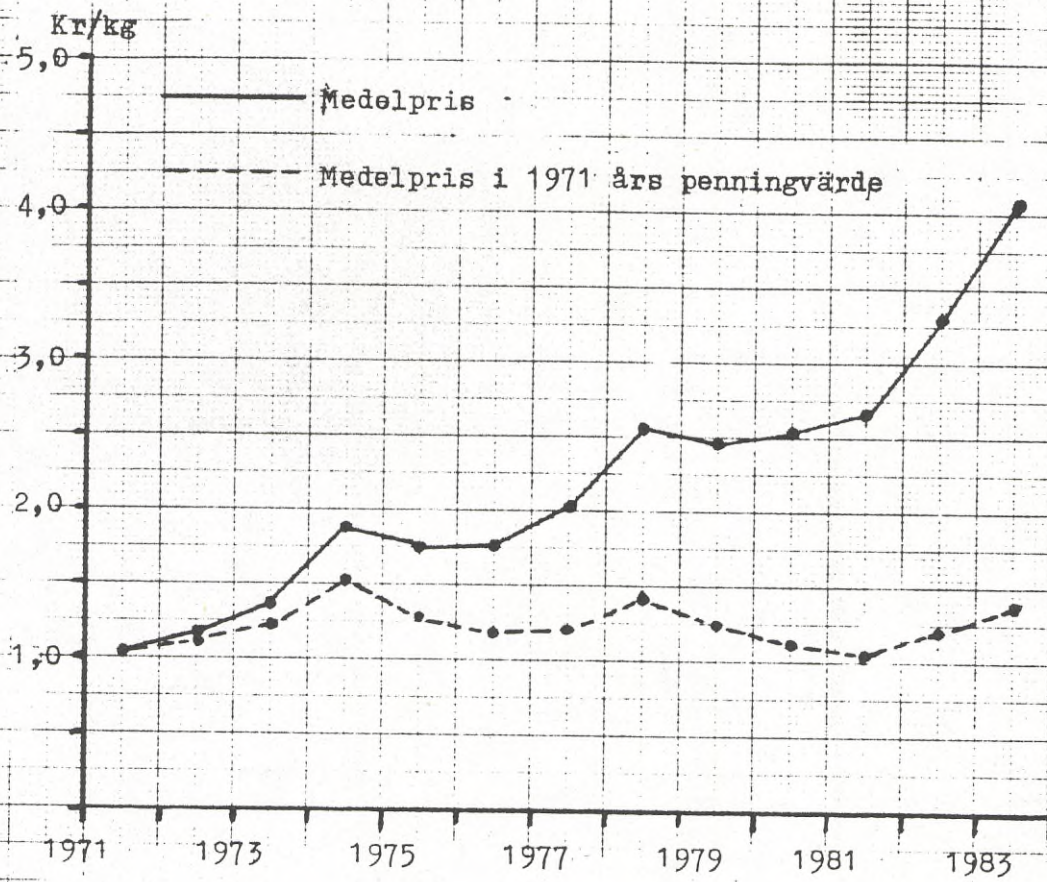

Fig 6 Torsk, medelpris. Källa: SCB:s statistik.

var goda. Under det första kvartalet sjönk emellertid priserna kraftigt på frusna torskprodukter av flera skäl. En orsak var att produktionen av frusna block och fileer ökade trots den förväntade minskningen i den totala tillförseln av torsk genom att marknaden för tor-kade och saltade produkter, t ex i Nigeria, minskade påtagligt. Visserligen minskade de isländska landningarna under årets tre första månader med 13 % ner till 84 000 ton torsk men i stället ökade Norge sin export av frusna fiskfileer under januari-februari 1984 med 17 % upp till 13 900 ton. Vidare försökte producenterna att tömma sina fryslager i avvaktan på den nya fiskesäsongens tillförsel. På USA-marknaden började man 1984 med en lagerhållning på 37,8 miljoner pund torskblock, drvgt 114 % mer än ett år tidigare. Lagret av torskfileer uppgick 1 januari 1984 till 32,5 miljoner pund eller 27 % mer än ett år tidigare. I huvudsak bestod lagren av torskblock och fileer av kanadensisk torsk av lägre kvalitet. Till bilden hör också att marknaden i början av 1984 även bestod av substitut för torsk, att USA-dollarerna var höga och att Korea kunde erbjuda torsk från Stilla havet till förmånliga priser. I USA sjönk priset på frusen fisk under våren 1984 med ca 40 % och i Norge fruktade man att Kanada skulle försöka intensifiera sin export till Europa tidigare än beräknat. Även i Sverige kunde noteras prissänkningar under första kvartalet 1984. Medelpriset enligt SCB:s statistik för landad torsk uppgick för januari till 4,57 kr/kg, medan medelpriset i mars var 3,99 kr/kg, d v s var ca 13 % lägre. I slutet av juni var emellertid priset åter uppe i 4,50 kr/kg.

Vad gäller USA-marknaden kunde i juni 1984 konstateras att importen av frusen torskfisk första kvartalet ändå låg på en fortsatt hög nivå. Speciellt Danmark kunde uppvisa en snabb ökning i exporten av torskblock till USA och konkurrerade med Kanada om platsen som främsta exportland. I Kanada förmodade man att försäljningen från kanadensiska östkustens producenter skulle öka under året. Man antog vidare att exporten av torsk till Europeiska Gemenskapen skulle kunna ökas som ett resultat av träffat avtal samtidigt som fångsterna av torsk av skandinaviska och EG:s egna fiskare minskade.

Genom prissänkningarna främst på USA-marknaden upplevde den svenska torskberedningsindustrin således en kärvare marknad vad gäller frusen torsk under första halvåret 1984 och frågan är hur marknaden kommer att utvecklas under hösten 1984. Man kan då förmoda att de större torskfiskande nationerna under den senare delen har fiskat upp sina kvoter, varför de svenska avsättningsmöjligheterna åter bör bli ljusare. Vidare kan också marknaden för torkad och saltad torsk komma att förbättras. Enligt gjorda bedömningar kan man även förvänta sig ett bättre kostnadsläge för torsk under 1984 mot bakgrund av väntade höjningar av priset på broiler, nöt- och svinkött.

Även för EG-marknaden finns en viss optimism för åtminstone 1984. När man fastställde EG:s orienteringspriser (riktpriser) på fisk för 1984 höjdes nämligen priset på torsk med 6 %, vilket var en av de största höjningarna på listan. Marknadsförhållandena för torsk i Västeuropa ansågs vara tämligen stabila och riktprishöjningen för 1984 kan närmast tolkas som ett tecken på en viss tillförsikt i marknadsbedömningen.

Slutligen finns ett par allmänna faktorer, som kan påverka marknadsbilden för olika fiskslag. Totalt sett har EG:s fiskeflottor en icke obetydlig överkapacitet, något som rimligen verkar i utbudshöjande riktning. Vidare är Spanien, en av världens främsta

fiskenationer på väg in i EG-kretsen. Spaniens fiskeflotta är idag större än någon av de nuvarande EG-ländernas flottor. Spanien har emellertid för det första en mycket hög fiskkonsumtion och är nettoimportör av fiskprodukter. För det andra genomgår fiskerinäringen i landet en omställningsprocess. Fiskeflottan skall moderniseras och samtidigt reduceras. Torskfiskeflottan har redan minskat med 40 %. Avsikten är att man skall satsa mer på en rationell uppbyggnad av de egna fiskresurserna, på fiskodling och på interna marknadsregleringar. Under tiden som omstruktureringen inom fiskerinäringen pågår kan uppkomma möjligheter för svenska företag att exportera mera fisk till Spanien. Marknad finns för alla typer av fisk och skaldjur, färsk, saltad och framförallt frusen fisk.

I fig 7 redovisas det totala svenska torskfiskets fångster under första halvåret 1983 och 1984. Som framgår av figuren var fångsten det senare året ca 5 000 ton högre under den angivna tidsperioden, d v s en ökning med ca 13 %. Samtidigt minskade, som framgått ovan, infiskningen i sillfisket med ca 27 %. Om ökningen i torskfisket fortsätter även under andra halvåret skulle det innebära bl a en fångst i Östersjön på strax under 57 000 ton eller en total fångst på 68 900 ton.

Sammantaget kan den bedömningen göras att avsättningssituationen för svensk torsk under slutet av 1984 och de närmaste åren därefter kommer att vara relativt gynnsam. Dock kan man inte utesluta möjligheten av att andra fiskarter kan bli substitut för torsk om priset på torsk stiger alltför kraftigt.

5.2 Inhemsk beredningskapacitet

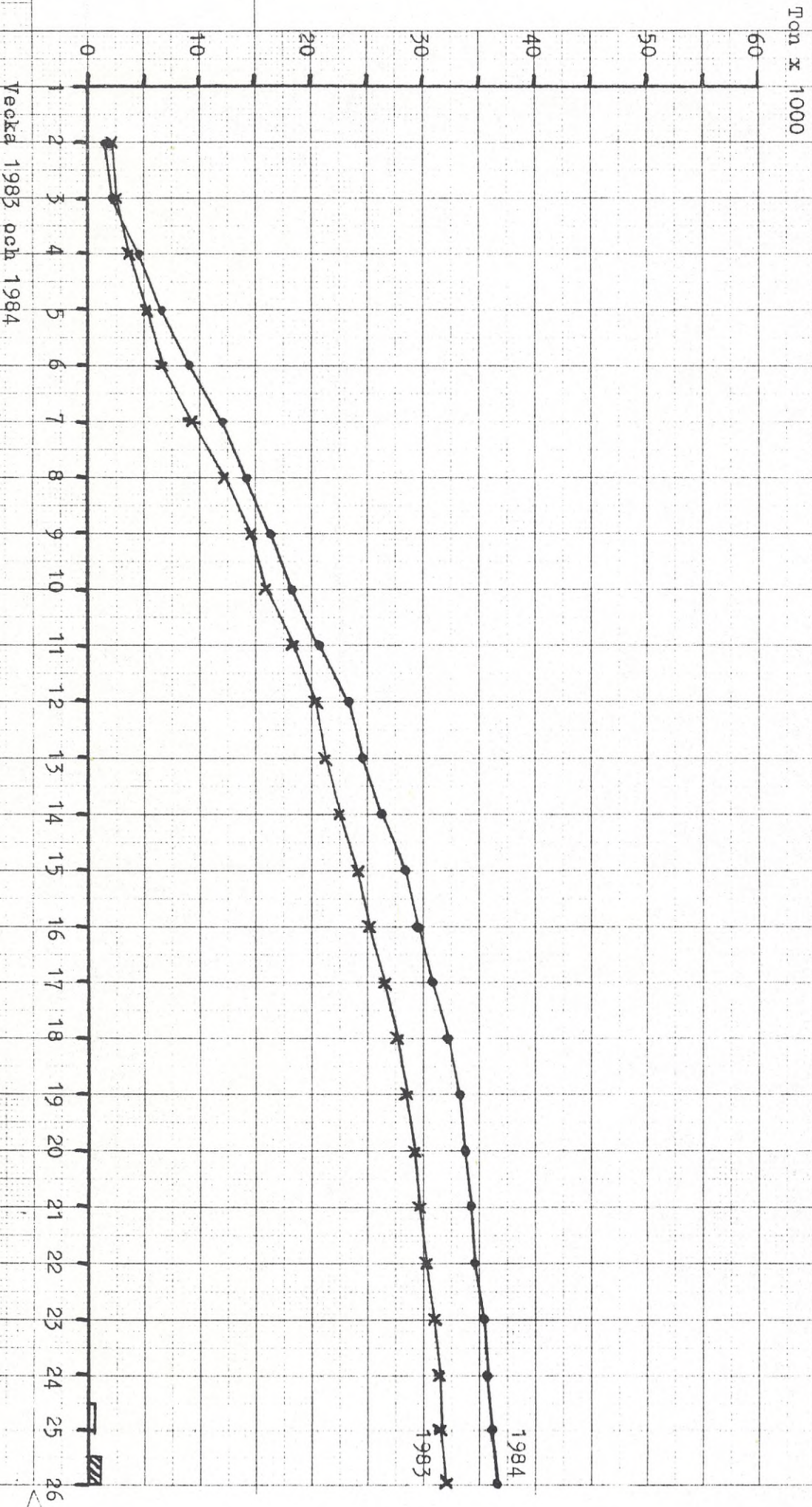
5.2.1 Nuvarande situation och lönsamhet

I den svenska torskberedningsindustrin finns idag ca 40 st fileteringsmaskiner, vilka i huvudsak är märket av Baader. De maskiner som används i första linjen hos beredningsföretagen är inte i något fall äldre än 8-10 år. Effektiv maskinfiletering är av ganska sent datum och ren handfiletering var vanlig fram till mitten på 1970-talet.

Maskinutvecklingen har den senaste 10 års perioden gått snabbt. Utvecklingen går mot snabba maskiner med större fileutbyte och som samtidigt är självständigare. 80-talets maskiner inte bara filear utan även flår torsken, något som tidigare gjorts i särskild maskin.

I Sverige skärs huvudsakligen fileer från slutet av oktober till mitten på maj. Utan undantag går maskinerna i 1-skift med övertidsarbete vid stor tillförsel av torsk. Under helger står maskinerna stilla. Vid jämn tillförsel av råvara kan man räkna med 120 driftsdagar per fileteringsmaskin. En begränsande faktor till antalet driftsdagar är möjligheten att kombinera sill- och torskfiletering. Det är inte ovanligt att beredningsföretagen skär både sill- och torskfileer. Under första halvan av året är torskfileteringsmaskinerna i drift och under andra halvan sillfileteringsmaskinerna. De båda typerna av maskinerna betjänas i regel av samma personal, varför en samtidig filetering av torsk och sill ej är möjlig.

I tabell 12 redovisas antalet torskfileteringsmaskiner i Sverige idag.

Tabell 12. Baaders torskfileteringsmaskiner i svensk beredning enligt Vega Scandi AB

Kuststräcka	Maskintyp				Totalt
	184	187	188 1)	189	
Västkusten	3	2	1	6 2)	11 (12)
Sydskusten	6	8	3	3	17 (20)
Ostkusten	1	2	2	1	4 (6)
Totalt	10	12	6	10 2)	32 (38)

1) Reservmaskin, ej inräknad i slutsumman

2) Varav fyra st för långaskärningar

Baader 184 är den modernaste maskinen på den svenska marknaden. Maskinen som är en sk automatmaskin är avsedd för filetering av storlekar 2, 3 och 4. Den praktiska beredningskapaciteten i råvaruvikt räknat (= landad vikt) är ca 1 000 ton per maskin och år. Optimal kapacitet vid skärningar av storlek 2 utan några större störningar är 1500-2000 ton per år. Baader 187 är en äldre maskintyp som inte längre tillverkas. Maskinen är avsedd för storlekssortering 3. Den årliga praktiska kapaciteten är ca 500 ton per maskin, medan maskinen teoretiskt klarar 700-800 ton. För mindre storlekar är maskinen jämförbar med Baader 184 bortsett från att denna maskin även flår fileerna. Baader 188 är en äldre typ av maskin och är avsedd för storleksordningarna 2 och 3. Praktiskt kan maskinen filea ca 600 ton fisk per år. Den teoretiska kapaciteten är upp mot 1000 ton per år. Eftersom utbytet vid fileskärning är drygt 5 % sämre med denna maskin än den nya 184-typen torde den inte längre användas i första linjens produktion. Baader 189 är avsedd för större storlekssorteringar som 1 och 2. Den praktiska kapaciteten med hänsyn till tillgången på 1:or resp 2:or är ca 1000 ton/år och maskin. Teoretiskt torde dock kapaciteten röra sig om det dubbla.

Med nuvarande antal maskiner, där Baader 188 enbart räknas som reservmaskin är fileteringskapaciteten i råvaruvikt ca 22000-25000 ton per år, vilket motsvarar den faktiska beredningen i dagsläget. Med denna beräkning är ingen maskin överutnyttjad, utan vissa tider kan beredningen öka genom bättre planerad tillförsel, effektivare utnyttjande av tiden etc. Någon bestående större ökning av kapaciteten är dock tveksamt om man kan uppnå med nuvarande maskinpark.

Den samlade beredningskapaciteten för torsk framgår av följande uppställning:

	Ton råvaruvikt (landad vikt)
Västkusten	6 000
Sydskusten	13 000
Ostkusten	3 000
Totalt	22 000

En av Svensk Fisk utförd inventering avviker något från ovanstående redovisning. Svensk Fisk redovisar något fler antal maskiner av typ 187 och 188, medan Baader redovisar fler maskiner av typ 184 och 189. Den beräknade kapaciteten enligt Svensk Fisks redovisning är drygt 30 000 ton. Exkluderas maskiner av typ 188 samt de fyra maskinerna för långafilerering är kapaciteten ca 25 000 ton.

Baader-maskiner beskrivna ovan lämpar sig väl för beredning av tinad

fisk. Utbytet beräknas dock bli 5 % lägre än vid färskskärning.

En acceptabel lönsamhet i torskfileteringsverksamheten torde ha uppnåtts 1983, trots stigande råvarupriser och därmed högre filepriser. Den internationella efterfrågan är ganska god och den svenska förädlingsindustrin har i stort accepterat de högre filepriserna. Risker anses föreligga att torsk substitueras med annan torskfisk t ex gråsej med lägre prisnivå, men troligen kan detta inte ske utan risk för en kvalitetsförsämring i de färdiga rätterna.

5.2.2 Utvecklingstendenser

En viss tendens till att få fram mer förädlade produkter av torskfile för bl a storhushållsmarknaden kan skönjas. En ansökan angående bl a stekmaskin har inkommit och beviljats medel under innevarande budgetår. Vidare har distributionen av färska torskfileer (och sillfileer) via daligvaruhandelns kedjor ökat genom modern förpackningsteknik. Ett företag har etablerats i Blekinge enbart för detta ändamål.

5.3 Fisket i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt mm

5.3.1 Biologiskt utrymme under 1984

I tabell 13 redovisas en sammanställning över fångsterna av torsk i bl a Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt under perioden 1981 - 1983 samt av Internationella havsforskningsrådet (ICES) hittills kända, rekommenderade totala uttag av torsk under 1984 och 1985. Olika delområden enl ICES framgår av fig 3.

Tabell 13 Fångster av torsk inom angivna områden 1981 - 1983 samt av ICES rekommenderade totala uttag (TAC) för samma områden 1984 och 1985.

Område	Beteckning enl ICES	Fångst 1981	Fångst 1982	Fångst 1983 (prel)	Rekommenderat uttag eller beräknad landning 1984	1985
Vattnen öster om Grönland	Sub-area XIV	16	27	13	6	?
Vattnen vid Färöarna	Sub-area Vb	24	23,8	40	39	25
Barents hav och Norska havet	Sub-areas I and II	399	365	308	150	?
Nordsjön	Sub-area IV	290	251	240	1) 55	?
Skagerrak och Kattegatt	Division III A	47	42,3	37,8	2) 33,6	33,6 ²
Östersjön	Sub-division 22 - 24	54	49	48,42	3) 29	3) 9
	Sub-division 25-32	329	315	324,3	3) 164	3) 96
Summa		1156	1072	1011,5	476,6	?

1) Endast för mänsklig konsumtion

2) 12 000 ton avser Kattegatt, 1 600 ton norska kustvatten i Skagerrak och 20 000 ton resten av Skagerrak

3) Mycket försiktiga tolkningar av ICES rekommendationer om minskad dödlighet genom fiske

Hur mycket torsk som i realiteten kommer att fångas 1984 utöver de av ICES rekommenderade uttagen är naturligtvis svårt att uppskatta. Som jämförelse kan nämnas att ett sammanräknat överuttag på i genomsnitt ca 11 % gjordes åren 1982-1983 i de i tabell 3 angivna områdena med undantag för Östersjön, där inga kompletta TAC för torsk rekommenderats av ICES från

och med 1982. De rekommenderade uttagen för områdena utom Östersjön uppgår för 1984 sammanlagt till 284 000 ton, vilket kvantitet uppräknad med 11 % blir 315 000 ton, vilket är drygt 320 000 ton lägre än fångsten 1983 sammanlagt i dessa områden. Det finns således anledning att förmoda att även om ett visst överuttag kommer att göras kommer ändå torskfångsten 1984 att betydligt understiga 1983 års fångst.

I vattnen öster om Grönland (ICES sub-area XIV, se fig 3) indikerar en analys av data från undersökningar 1983 att beståndet har reducerats ytterligare och därför rekommenderar ICES en TAC för 1984 på endast 6 000 ton.

I det delområde som utgör vattnen runt Färöarna kan urskiljas två bestånd av torsk. Det viktigaste är "platåbeståndet". Lekbeståndet har nu börjat öka.

I Barents hav och Norska havet (ICES sub-areas I and II) har beståndet av den arktiska torsken reducerats kraftigt. Efter 1974 har en allt större del av den totala fångsten tagits i Norska havet. Den förväntade, totala rekryterade biomassan på endast 0,8 milj ton i början på 1984 är den hittills lägsta. Det har konstaterats att årsklassen från 1975 har följts av en serie på sex svaga årsklasser. Som en följd härav kan enl ICES det lekbestånd som uppskattats för 1984 endast bibehållas om dödligheten genom fiske ej överstiger värdet 0,27. (Detta värde är en exponent för fiskedödligheten. Exponentens bas är basen för den naturliga logaritmen (e)). Denna strategi innebär en TAC på 150 000 ton för 1984. Norge och USSR har för detta år kommit överens om ett uttag på 260 000 ton.

Landningarna av torsk från Nordsjön har under senare år ökat till 290 000 ton år 1981 tack vare de mycket rika årsklasserna från 1976 och 1979. En fångst under 1983 lika med det överenskomna totala uttaget på 240 000 ton innebär en ökning av fiskedödligheten. Om samma nivå på denna bibehålls under 1984 förväntas lekbeståndet minska till 165 000 ton 1985, dvs under det hittills lägsta noterade. ICES rekommenderar därför en minskning av fiskedödligheten ner till 0,18 1984, vilket motsvarar en fångst på endast 55 000 ton för mänsklig konsumtion under detta år. Efter förhandlingar mellan Norge och EG har överenskommelse nåtts om ett uttag på 215 000 ton.

I Skagerrak minskade landningarna från 31 300 ton 1981 till 29 300 ton år 1982. De stora fångsterna under senare år har tillskrivits den relativt starka årsklassen från 1979. Med anledning av att tillräckligt med data för beståndsuppskattning saknas kan ICES endast rekommendera en "försiktig" TAC 1984 på 1600 ton för norska kustområden samt 20 000 ton för området i övrigt både för 1984 och 1985.

I Kattegatt har landningarna minskat från ca 16 000 ton 1981 till ca 13 000 ton 1982. Utan tillgång till data om fiskeansträngningen är det inte möjligt att fastslå huruvida denna utveckling är en följd av minskad fiskedödlighet. Beståndets sammansättning indikerar emellertid att rekryteringen efter den starka årsklassen 1976 endast har varit medelgod eller därunder. De minskade landningarna beror därför högst sannolikt på en minskning av det totala beståndet. Årsklassen från 1982 bedöms som medelmåttig. För år 1984 och 1985 rekommenderar ICES en "försiktig" TAC på 12 000 ton, medan Sverige och EG träffat överenskommelse om ett uttag på 16 000 ton varav 6 350 ton faller på Sverige.

Den kraftiga nedgång som drabbat torskfisket inomskärs i Skagerrak och Kattegatt 1979 - 1982 kan man få en antydning om genom att studera

bifångsten av torsk i snörpvadsfisket efter skarpsill samt i sillgarnsfisket. Torskens andel i snörpvadsfångsten i Skagerrak varierade i slutet av 1970-talet mellan 0,27 och 0,85 %. Under 1981 sjönk emellertid denna bifångst till 0,08 %. Även i sillgarnsfisket har bifångsten av torsk minskat. Trots att kunskapen om torsk är bristfällig kan man antaga att kustnära ung torsk är relativt stationär. Dessa stationära bestånd har minskat kraftigt i numerär. I ytterskärgården förefaller fångsterna vara av samma omfattning som tidigare.

5.3.2 Kvoter och fångster 1981 - 1984

Under perioden 1981-1984 fastställdes en svensk torskkvot i EG:s fiskezon i Nordsjön endast för 1983 och 1984. Kvantiteterna uppgick till 150 resp 170 ton. I den norska ekonomiska zonen i Nordsjön har en torskkvot erhållits varje år under perioden i fråga. De båda första åren var kvoten 600 ton, medan den för 1983 och 1984 sjönk till 500 resp 475 ton. För år 1984 gäller att kvoten får överskridas med 25 % förutsatt att totalfångsten av torsk, kolja, vitling, gråsej och bleka ej överstiger 2 905 ton. Härav får emellertid fångsten av gråsej uppgå till högst 425 ton. Kvotutnyttjandet i den norska zonen var 1981-1983 större än 50 % och uppgick 1982 till 76 %. I EG:s zon fångades under 1983 mindre än en tredjedel av kvoten.

En svensk torskkvot i Skagerrak har under 1981-1983 endast fastställts för 1983 och den uppgick då till 3 750 ton. Under 1984 kommer torskfisket här att bedrivas i traditionell omfattning av svenska fiskare. I Kattegatt uppgick torskkvoten 1981 och 1983 till 6 500 ton. År 1982 kunde ej någon överenskommelse träffas med EG. För år 1984 uppgår den svenska torskkvoten i området till 6 350 ton. Under perioden ifråga har kvoterna ej nyttjats till fullo i Skagerrak och Kattegatt. I genomsnitt har utnyttjandet här uppgått till ca 57 %.

5.3.3 Garn- och krokfisket

5.3.3.1 Nuvarande fångst och kapacitet

Av rapporten "Kustfisket i Göteborgs och Bohuslän" utgiven i maj 1983 av kustfiskeutredningen vid länsstyrelsen framgår vissa uppgifter om kapaciteten och fångsten vad gäller det kustnära fisket efter torsk längs Bohusläns kust. I rapporten definieras kustfiske som allt fiske innanför baslinjen, dvs innanför de yttersta skären. På grundval av avkastning per ha och kännedom om totalarealen av länets kustvatten uppskattades totalfångsten för länet till mellan 6600 och 8600 ton fisk och kräftdjur i kustfisket år 1981. Fångstuttaget fördelades till 66 % av totalfångsten på pelagiska arter (sill, skarpsill, makrill m fl) samt till 33 % på bottenlevande arter (torsk, plattfisk och ål m fl) dvs till mellan 2200 och 2800 ton. Av dessa kvantiteter uppskattas torskfångsten till ca 200 - 250 ton. Torskfisket bedrivs som ett riktat fiske med garn och idag nästan uteslutande i ytterskärgården och öppna havet. Det kustnära fisket efter torsk med garn längs Hallandskusten kan bedömas uppgå till högst samma kvantitet som vid Bohuskusten, dvs ca 200 ton.

Av den officiella statistiken framgår att det år 1981 totalt fångades 7215 ton inom det statistiska området IIIA, dvs 4380 ton i Kattegatt och 2835 ton i Skagerrak. Härav följer att det i trålfisket efter torsk 1981 i Skagerrak och Kattegatt torde ha fångats drygt 6500 ton, och inom garn- och torskfisket ca 500 ton.

Av rapporten "Kustfisket i Göteborgs och Bohus län" framgår vidare att garnfisket efter torsk i de specialstuderade områdena i huvudsak bedrevs av icke yrkesfiskare. Yrkesfiskarna utövade sitt garnfiske i ytterskärgården/öppna havet, där tillgången på torsk och bleka gjorde ett

riktat garnfiske mera lönsamt. Totalt sett svarade yrkesfisket endast för ca 25 % av torskfångsten. Enl kustfiskeutredningens enkätundersökning år 1980 bedrevs garnfisket efter torsk och bleka av ett femtiotal yrkesfiskare och ett fåtal fiskelag. En genomgång av insända loggboksuppgifter utvisade att ca 35 yrkesfiskare regelbundet rapporterade om fiske efter torsk och bleka med garn. Säsongsvisa variationer förekom. Kustyrkesfisket med garn efter torsk torde under de närmaste åren i huvudsak komma att bedrivas som ett lagfiske i området mellan ytterskärgård och trålgränsen. Innanför detta område är idag fisktillgången en begränsande faktor.

5.3.4 Trålfisket

5.3.4.1 Nuvarande fångst och kapacitet

Som framgått ovan torde det i trålfisket i Skagerrak och Kattegatt under 1981 ha fångats ca 6500 ton torsk. År 1982 uppgick totalfångsten inom området till 5465 ton, varav 3087 ton togs i Kattegatt och 2378 ton i Skagerrak. Om fångsten i det kustnära fisket efter torsk borträknas torde trålfångsterma detta år ha uppgått till ca 5 000 ton.

Av Svensk Fisks statistik för 1983 framgår att 34 fiskelag under detta år ägnade sig åt fiskfiske. Den fångade kvantiteten uppgick till ca 8 700 ton. Medelinfiskningen per fiskefartyg var 260 ton.

På grundval av infiskningsuppgifter för licensierade fiskeskepp har beräknats att 55 trålare från västkusten hade torsk som viktigt fångstobjekt under 1982.

5.3.4.2 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter.

I bilaga 7 visas som exempel en likviditetskalkyl för en tänkt fiskfisketrälare från västkusten. Trälaren avses representera ett normalfall och beräknas på ett år fånga 300 ton fisk a 5 kr/kg. Priset har satts till 5 kr eftersom fiske bedrivs både i Västerhavet och Östersjön med ett beräknat pris på 6 resp 4 kr per kg.

5.4 Fisket i Östersjön

5.4.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren.

I delområdena 22-24 i Östersjön (Öresund, Bälten och sydvästra delen av egentliga Östersjön) (se tab 13) uppgick fångsterna 1981-1983 i genomsnitt till ca 50 500 ton torsk. Rekommenderad TAC 1981 och 1982 uppgick till 27 000 resp 29 000 ton. De höga fångsterna kan, speciellt i den sydvästra delen av Östersjön (delområde 24), eventuellt bero på migration från delområde 25 främst på grund av låg syrgaskoncentration i djupvattnet öster om Bornholm. Årsklassen 1979 var stark medan årsklasserna 1978 och 1981 var svaga. Enligt ACFM:s senaste rapport är åldersklassen 1983 den svagaste sedan 1974. Exploateringsnivån är för hög, varför ACFM rekommenderar en mycket kraftig sänkning av fiskedödligheten under 1985 ner mot en referensnivå som motsvarar endast 9 000 ton.

I delområdena 25-32 ökade totalfångsten från ca 315 000 ton 1982 till ca 325 000 ton (hel färskvikt) 1983. Sverige svarade för 53 400 ton härav. För samtliga länder utom för Polen redovisades en ökad fiskeansträngning under 1983. Dålig rekrytering av årsklasserna 1981 och 1982 samt ett högt fisketryck har enligt ACFM medfört ett sjunkande lekbestånd av torsk. Sovjetiska och polska undersökningar över ungtorskförekomsten indikerar att årsklassen från 1982 är lika svag som den från 1969. Från ett maximum 1980 på ett lekbestånd av nästan 900 000 ton anses detta minska till 300 000 ton i början av 1985. Beståndsminskningen återspeglas även i det svenska torskfiskets utbyte per timma. År 1981 var utbytet för botten-trålare 610 kg, medan det 1983 uppgick till 471 kg, i båda fallen räknat som årsmedeltal. ACFM rekommenderar mot denna bakgrund att fiskeridödligheten 1985 sänks mycket kraftigt mot en referensnivå som endast motsvarar 87 000 ton. Om 1983 års fiskeridödlighet bibehålls under 1985 förväntas fångsten då uppgå till 162 000 ton. På motsvarande sätt beräknas i delområdena 22-24 ett fiske under 1985 på 1983 års nivå sammanlagt ge 33 000 ton i dessa områden. Sammanlagt skulle således enligt ACFM för hela Östersjön erhållas en torskfångst på strax under 200 000 ton 1985, om fisket fortsätter på 1983 års nivå. Vid fiskerikommissionens möte 1984 träffades ej någon överenskommelse om totalt fångstuttag eller uppdelning på nationella andelar för 1985.

Fiskeribiologer har allmänt ansett att det viktigaste för torskens reproduktion i Östersjön är djupvattnet med tillräcklig salthalt (minst 10 promille) för att dess fritt i vattnet svävande ägg skall kunna hålla sig flytande och utvecklas normalt. Det har också förutsatts att det funnits tillräckligt med syre (minst 2 ml/l vatten) både för den vuxna fisken och för ägg/ungel. Den varierande syrehalten i centrala och södra Östersjön har bedömts ha stort inflytande på rekryteringens utfall.

Torskfångsterna under senare hälften av 1970-talet och början av 1980-talet tyder på att vi de senaste åren har haft ett större bestånd av torsk i Östersjön än någonsin tidigare i modern tid. Dagens rika bestånd har rekryterats under en period med i genomsnitt låg syrehalt i djupvattnet, ofta med svavelväte i egentliga Östersjöns djupbassänger. Stagnation av djupvattnet har varit rådande men upprepade smärre inströmningar av saltvatten till de södra och centrala delarna av området har ägt rum, i söder sannolikt något större inströmningar 1972, 1976 och 1980. Även om viss salthalt och syrehalt i sig utgör grundläggande förutsättningar för torskens uppträdande i Östersjön, indikerar de senaste årens stagnationsförhållanden och tidigare erfarenheter att en höjning av näringstillgången för torsken via näringsämnen från det

anrikade djupvattnet är mera avgörande för beståndets utveckling (enl G Otterlind, havsfiskelaboratoriet). Som framgår av senaste långsiktsplan för yrkesfisket (rapport 1982-08-13) har fiskeristyrelsens hydrografiska laboratorium bedömt att det föreligger en viss sannolikhet för inflöde av saltvatten i Östersjön januari-maj 1983 eller något år senare. Något sådant inflöde ägde emellertid ej rum 1983. Inflödena har hittills uppvisat en ungefärlig 5-årig periodicitet. Senaste inflöden skedde 1980 varför nästa inflöde förmodligen är att förvänta i mitten av 1980-talet.

Eftersom torskfisket i Östersjön i betydande grad är ett fiske före och under lek och huvuddelen av det mest frekventerade lekområdet ligger utanför den svenska fiskezonen i Bornholmsbassängen, innebär uppdelningen av Östersjön att det svenska torskfisket inte längre kan bedrivas lika fritt som förut. Den normala år viktiga fiskeplatsen "Bombhålan" och även Stolperänna ligger på andra sidan vår zongräns. En fundamental fråga för det svenska yrkesfisket efter torsk är huruvida en försämrad beståndssituation ändå kan medge ett för Sveriges del tillräckligt torskfiske på enbart svenskt vatten beroende på att fisketrycket där torde ha minskt efter fiskegränsutflyttningen 1 januari 1978. Den torsk som fiskas i södra Östersjön växer till stor del upp inom den svenska fiskezonen. Särskilt vattnen vid Gotlands ostkust och kring Ålands hav är viktiga rekryteringsområden till fisket i södra Östersjön - även utanför vår zon. Märkningar visar också att torsk som växt upp efter svenska ostkusten mot norr till Landsort är mera bunden till västra hälften av vattenområdet än torsk märkt vid Gotland och i Ålands hav. Den rikaste torskförekomsten i den svenska fiskezonen finns på Gotlands utsida och utanför södra Ölands ostkust. Men även i Hanöbukten, norra Kalmarsund, utanför Kungsgrund vid Västervik, kring Ölands nordspets och inpå Gotlands västsida kan fångsterna vara goda vid revfiske eller ibland med nät. Åren 1980, 1981 och 1982 uppgick de svenska torskfångsterna i Östersjön till 34 500, 44 300 resp 46 500 ton. För år 1983 uppgick fångsten till 53 400 ton. Dessa fångster har till största delen tagits på svenskt vatten. Fångsterna i de utländska zonerna i Östersjön uppgick för samma år till 819,76, 1 223 resp för 1983 till 3 282 ton.

En viktig aspekt i sammanhanget är huruvida vissa av de stora kvantiteter av torsk som togs av danska fiskare åren 1975, 1976 och 1977 på 62 500, 77 600 resp 73 500 ton i Östersjön, fångades på sådant vatten som senare blev svenskt. Den statistik som finns tillgänglig ("Fiskeriberetning" för samma år) indikerar emellertid att den större delen varje år togs på sådant vatten som fr o m 1978 kom att ligga utanför den svenska fiskezonen. De av ICES rekommenderade TAC för 1976 och 1977 uppgick till 266 000 resp 159 600 ton.

Även om beståndssituationen för torsk i Östersjön nu har försämrats torde ändå utrymme finnas för en svensk fångst på 50-60 000 ton. Torsken på svenskt vatten kan förbehållas det svenska yrkesfisket samtidigt som man i de bilaterala kvotförhandlingarna byter till sig torsk mot sill/strömming. Som framgått ovan är beståndssituationen för den senare arten god framför allt i delområdena 27 och 28. För att på sikt åstadkomma ett bättre nyttjande av torskresursen i Östersjön föreslogs från svensk sida till mötet hösten 1984 med Fiskerikommissionen för Östersjön en höjning av maskstorleken vid torskfiske till 110 mm samtidigt med en höjning av minimimåttet till 35 cm. Förslaget antogs emellertid ej av kommissionen, som beslöt att frågan ånyo skall behandlas vid nästa möte 1985.

5.4.2 Kvoter och fångster 1981-1984

Den svenska bruttokvoten för torskfiske i Östersjön uppgick år 1981 till

50 000 ton, år 1982 till 60 000 ton samt 1983 till 66 000 ton. För år 1984 har kvoten fastställts till 68 000 ton. Samtliga år har vissa kvantiteter avståtts i samband med bilaterala fiskeöverläggningar om ömsesidigt kvotutbyte.

För år 1984 har Sverige tilldelats följande torskkvoter i angivna zoner:

Zon	Kvot i ton
DDR	500
Polen	1 650
USSR	2 000
EG	1 200
Finland	Trad fiske
	S:a 5 350

Vad gäller polsk zon har (1984-04-17) Sverige där tilldelats ytterligare 1 500 ton.

Utnyttjandet av det disponibla kvotutrymmet har under perioden 1981-1983 varit högt och uppgick år 1981 till 89 % och år 1982 till 72 %. För år 1983 beräknas kvotutnyttjandet bli ca 70 %. Fångsten uppgick 1981 till 44 300 ton, 1982 till 46 500 ton samt 1983 uppgå till ca 54 300 ton. I de utländska fiskezonerna har kvotutnyttjandet varit högst i de polska och sovjetiska zonererna och uppgick 1983 till drygt 85 resp 55 %. Totalt sett har utnyttjandet av kvoterna varit högre i Östersjön än i Västerhavet.

Med en svensk bruttokvot för torsk i Östersjön fastställd till 68 000 ton för år 1984 uppgår det disponibla kvotutrymmet, som framgår av tab 14, till ca 82 000 ton. Motsvarande kvantitet 1983 uppgick till 79 300 ton.

Tabell 14. För svenskt torskfiske disponibelt kvotutrymme 1984

Område	Kvot (ton)	Anm
Nordsjön		
EG-zon	170	
Norsk zon	475	(plus 25 %)
Skagerrak	4 000	
Kattegatt	6 350	
Östersjön		
Svensk zon	64 450	
Utländska zoner	6 850	
	71 300	
Totalt	82 295	

5.4.3 Garn- och krokfisket

5.4.3.1 Nuvarande kapacitet och fångst

Enligt Svensk Fisks definition och landningsstatistik för 1983 bedrevs torskfiske i Östersjön från minst 102 fiskefartyg i storleksgruppen 0-10 brt minst 25 veckor. Det kan antagas att samtliga dessa fartyg utövade garn- och krokfiske. Därutöver finns ett mindre antal fiskefartyg i storleken över 12 m och mer än på 10 brt som fiskar med garn/krok i Östersjön. Härtill kommer en viss del av det torskfiske med garn och krok, som ingår i det s k kombinationsfisket. Enligt samma statistik fanns 1983 inom detta fiske vid syd- och ostkusten 33 fiskelag med fartyg inom klassen 0-10 brt. Vidare förekommer s k ensamfiske med garn och krok efter torsk.

Garn- och krokfisket med ovannämnda fiskefartyg m m svarar för närvarande för en fångst av ca 16000 ton per år eller för ca 30 % av det totala torskfisket i Östersjön.

Fisket bedrivs dels med mindre båtar (ca 25 fot) som en-mans-fiske, dels med båtar upp till 40 fot med minst 2 man. Fisket bedrivs mellan 25 och 40 veckor per år och kapaciteten per man och år ligger mellan 40-50 ton.

Under senare år har såväl båtflottan som redskapen starkt moderniserats. Framförallt har krokfisket utvecklats genom bättre tekniska hjälpmedel och rationella metoder vid agning, som annars är en tidsödande del i fisket. Fisket bedrivs relativt nära hemmahamnen, varför kostnaden för drivmedel blir relativt låg.

5.4.3.2 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter.

Vid ett torskpris på 4 kr/kg blir bruttoinfiskningen ca 160000 kr per man vid en infiskning av 40 ton per man. Kostnaden för is/lådor samt bränsle ligger på ca 12 %. Underhållskostnaden uppgår till ca 10 % liksom redskapskostnaden. Försäkringskostnaden motsvarar ca 5 % av bruttoinfiskningen. Täckningsbidraget för kapitalkostnaden och eget uttag blir då ca 63 % av bruttot eller ca 100000 kr per man.

I bilaga 8 redovisas en likviditetskalkyl för ett typiskt fiskeföretag med inriktning på garn- och krokfiske efter torsk.

5.4.3.3 Regionalpolitiska synpunkter

Fiskeristyrelsen har påbörjat en utredning om fiskeflottans dimensionering med speciell hänsyn till de mindre fiskefartygen, d v s krok- och garnbåtarna, varvid de båtar som bedriver fiske efter torsk i Östersjön utgör en viktig kategori. Efter utförd analys vad gäller strukturen inom detta fiske har fiskenämnderna i Östergötlands, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län fått yttra sig över de resultat analysen gav. Syftet med denna var dels att belysa kapaciteten inom yrkesfisket efter torsk med krok och garn, dels att bedöma om båtflottans kapacitet kunde ökas med hänsyn till infisknings- och avsättningsförhållanden och dels att söka bedöma detta fiskes betydelse för en över året jämnare råvarutillförsel för torskberedningsindustrin.

För beredningsindustrin innebär den över året ojämna råvarutillförseln stora problem. Man har entydigt från industrins sida framhållit att krok- och garnfisket har stor betydelse för råvarutillförseln framför allt under hösten och en ökad infiskning under andra halvåret skulle enligt

industrin innebära stora fördelar. Samtidigt har från andra håll framhållits att det under våren varit konkurrens på vissa fiskeplatser om utrymmet, d v s antingen krok/garnfisket eller trålfisket har ansetts behöva begränsas eller åtminstone inte ökas.

Som bakgrund för analysen har fiskeristyrelsen utfört en analys över båtflottans förändring i tiden vad gäller ålder och storlek beträffande fiskefartyg och hemmahörande i ovannämnda län. Resultatet framgår av underbilaga 1 i bil 9. Av tabellen kan utläsas att antalet fiskebåtar ökat mellan 1979 och 1983 med 26 %. Samtidigt har andelen nya och ganska nya båtar ökat väsentligt, medan andelen båtar äldre än 9 år sjunkit. Vidare kan konstateras att andelen stora båtar på 10 m och mer ökat medan andelen båtar kortare än 8 m sjunkit. Framhållas bör dock att dessa slutsatser dragits på grundval av en begränsad undersökning, som dock omfattar minst 30 % av det totala antalet fiskebåtar i Östersjöns kustlän. Vidare omfattar undersökningen de län som har störst andel i krok- och garnfisket efter torsk i Östersjön.

Av bilaga 9 framgår närmare de olika resultat och slutsatser som den utförda analysen utgjorde grund för. Här skall blott ytterligare sammanfattningsvis framhållas följande:

- * Krok- och garnfisket i Östersjön svarar för 30 % av den totala torskfångsten.
- * Närmare 150 fiskelag fiskar huvudsaligen torsk och svarar för mer än hälften av krok- och garnfiskets infiskning.
- * Återstoden fiskas av ensamfiskare, kombinationsfiskare (strömming/sill och torsk vanlig kombination).
- * Krok- och garnfisket bedrivs jämnt över året, vilket ger torskberedningsindustrin en utjämning av råvarutillförseln. En stickprovsundersökning av fisket med olika redskap under mars och september 1983 i ett visst område visade att trålfisket svarade för 79 % samt krok- och garnfisket för 21 % under mars, medan under september relationerna var 38 resp 62 %. Inom Kalmar län och framför allt på Öland svarar garn- och krokfisket för ca 90 % av infiskningen.
- * De moderna krok- och garnfiskebåtarna i storlek 32 fot och större är rationella och lönsamma vid nuvarande prisnivå.
- * Fiskenämnarna bör i licenshanteringen kunna tillämpa samma praxis som hittills. För närvarande föreligger heller inga skäl att ändra nuvarande praxis i låne- och bidragsärenden.

Av de olika fiskenämnarnas yttranden framgår bl a följande:

- * Nämnden i Östergötlands län ansåg att målsättningen bör vara att på sikt utveckla torskfisket till en sådan omfattning att det bildar underlag för en lokal beredningsindustri. För närvarande är det renodlade torskfisket med krok och garn av liten omfattning.
- * Fiskenämden i Kalmar län menade att utrymme finns för ytterligare ett antal torskfiskefartyg i länet.
- * Enligt fiskenämden i Gotlands län var målsättningen närmast att bibehålla nuvarande antal torskbåtar men med visst utbyte/nybyggnad av befintlig fiskebåtsflotta.

- * Nämnden i Blekinge län ansåg att länets båtflotta för ifrågavarande fiske är lagom dimensionerad. Om ytterligare satsning på svensk torskberedning skall ske måste den enligt nämnden kombineras med medelstora satsningar också inom krok- och garnfisket.
- * Fiskenämden i Kristianstads län ansåg att visst utrymme fanns för en ökning av garn- och krokboatarnas antal.
- * För Malmöhus läns vidkommande ansåg nämnden att nuvarande dimensionering var godtagbar.

5.4.3.4 Spontan utveckling

Modern teknisk utrustning med ex krok- och garnmaskiner ger rationellare drift. Investeringar i nya och större fartyg upp till 40 fot ger bättre arbetsförhållanden. De relativt låga bränslekostnaderna leder till god lönsamhet. Tillsammans innebär detta att man kan förvänta sig en spontan utveckling mot ett ökat garn- och krokfiske efter torsk. Licenssystemets nuvarande utformning kan förstärka denna utveckling. Å andra sidan är garn- och krokfisket i jämförelse med trålfisket arbetssammare och möjligheten kan inte uteslutas att fiskaren tröttnar efter några år.

5.4.4 Trålfisket efter torsk

5.4.4.1 Nuvarande fångst och kapacitet

Trålfisket svarar för ca 70 % av yrkesfiskets torskfångst i Östersjön. De trålare som är hemmahörande i Östersjölänen är huvudsakligen s k kombinationsfiskeföretag, d v s man fiskar torsk under vårmånaderna och sill/strömming under hösten. Härtill kommer ett antal trålfiskeföretag från västkusten som bedriver torskfiske i Östersjön periodvis.

En normal kombinationstrålare från sydkusten på ca 95 brt fiskade 1983 ca 200 ton torsk (350 ton sill). Enl Svensk Fisks ADB-statistik landade 1983 66 fiskeföretag med fartyg större än 25 brt både sill/strömming och torsk. Enl loggboksuppgifter för 1982 var ca 70 kombinationstrålare hemmahörande i Östersjön, medan 16 fiskeskepp i samma storlek enbart fiskade torsk. Den sammanlagda torskfångsten 1983 av ovannämnda fiskeskepp torde ligga kring 20 000 ton. Västkusttrålarernas infiskning av torsk i Östersjön torde för närvarande ligga vid 7 500 ton per år.

5.4.4.2 Täckningsbidrag till fasta kostnader och manslotter

Vid fiske i Östersjön kan medelpriset på torsk f n beräknas ligga vid 4 kr/kg medan motsvarande pris på västkusten ligger vid ca 6 kr/kg. Kostnaderna för is och lådor kan beräknas till ca 35 öre per kg fisk. Bränsleåtgången för en normalstor bottentrålare uppgår till ca 150000 l a kr 1,95. Bränslekostnaden bör därför ligga närmare kr 300 000 per år. Om torskfisket vid kombinationsfiske tar i anspråk hälften härav och man fiskar 200 ton torsk, blir bränslekostnaden för 1 kg torsk 75 öre. Med hänsyn till att bottentrålfisket tar mindre bränsle i anspråk än flyttrålfisket bör kostnaden reduceras med 25 %, d v s beräknas till ca 55 öre per kg torsk. Totalkostnaden för is, lådor och bränsle blir då ca 90 öre per kg torsk, motsvarande ca 23 % av buttointäkten. Underhåll, reparationer, redskap och försäkringskostnader kan beräknas ligga på ca 20 % av bruttot. Övriga omkostnader bör ligga kring 5 %. Totala kostnader före manslotter och kapitalkostnader blir då ca 48 % av bruttoinfiskningen.

I bilaga 10 presenteras de ekonomiska förhållanden som i typfallet ut-

märker ett fiskeföretag, som bedriver kombinationsfiske med trål efter torsk och sill/strömming i Östersjön.

5.4.4.3 Regionalpolitiska synpunkter

Ett betydande trålfiske efter torsk förekommer främst med kombinationstrålare från Gotlands län och kustlänen söder om Gotland. Framförallt är det blekingska och gotländska fisket efter torsk starkt inriktat på trålfiske liksom fisket inom Kristianstads län. Inom länen föreligger därför en strävan att förbättra trålfisket i form av rationaliseringsåtgärder ombord på befintliga fartyg. Samtidigt utvecklas servicefunktionerna inom mottagning, fiskförädling, hamnservice i form av bunkring, isleveranser m m.

5.6. Kommentarer och förslag

- * I slutet av 1983 rådde internationellt sett brist på torskråvara. Under första hälften av 1984 uppkom, förmodligen temporärt, avsättningssvårigheter. Avsättningssituationen för svensk torsk under 1985 och de närmaste åren därefter bedöms som rel gynnsam.
- * I innerskärgården i Skagerrak och Kattegatt är idag tillgången på torsk en begränsande faktor. Kustyrkesfisket med garn torde under de närmaste åren i huvudsak bedrivas som ett lagfiske i området mellan ytterskärgård och trålgränsen. Trenden inom fiskeflottan att fiskelag med mindre båtar på 8-10 m byter dessa mot större på minst ca 12 m talar för denna utveckling.
- * De torskkvoter som står till det svenska yrkesfiskets förfogande i Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt och Östersjön utnyttjas idag ej fullt ut.
- * Beståndssituationen för torsk i Östersjön har enligt ACFM allvarligt försämrats det senaste året. Det kan i detta sammanhang vara aktuellt att se över maskstorleksbestämmelserna. Beståndssituationen för torsken torde ändock de närmaste åren medge ett svenskt uttag på 50-60 000 ton i svensk zon. Härtill kommer de kvantiteter som genom byten kan bli aktuella i andra staters fiskezoner.
- * Inom beredningsindustrin kan skönjas en tendens till satsningar på mer förädlade produkter av torskfile för bl a storhushåll. Denna utveckling bör stimuleras.
- * Vissa tider kan den nuvarande beredningskapaciteten för filetering ökas genom bättre planerad tillförsel av råvara, effektivare utnyttjande av tiden m m. Någon mera bestående större ökning av kapaciteten kan dock knappast uppnås med nuvarande maskinpark.

6. Övrig torskfisk samt flatfisk

I detta avsnitt behandlas arterna kolja, vitling, rödspätta och skrubba (flundra).

6.1 Marknadsutsikter

Importandelen för andra torskfiskar än torsk är idag över 90 %. För närvarande kan inte förutses några nämnvärda förändringar vad gäller marknadsbilden. Önskvärt är givetvis att fångsterna ökar med hänsyn till att importen är betydande. Tilldelade kvoter har i regel ej utnyttjats fullt ut varför visst fångstutrymme finns.

6.3 Fisket i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt.

6.3.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren.

Kolja

I Barents hav och Norska havet (ICES sub-areas I and II, se fig 3) har fångsten av kolja minskat kraftigt från drygt 103000 ton 1979 till drygt 47000 ton 1982. År 1983 uppskattas fångsten till 27000 ton. Lekbeståndet har emellertid ökat 1982 beroende på starka årsklasser 1975 och 1976 men ökningen upphörde 1983. Årsklasserna 1982 och 1983 har bedömts vara över genomsnittet. Ingen väsentlig ökning av lekbeståndet kan förväntas förrän 1987. Mot bakgrund av beståndssituationen rekommenderar ACFM en låg fiskeridödlighet med en TAC på 20000 ton för 1984 och sannolikt även för 1985-1986. En stor del av koljan tas som bifångst i torskfisket. Norge och USSR har för år 1984 träffat överenskommelse om ett uttag på 40000 ton.

Landningarna av kolja i Nordsjön har ökat från drygt 80000 ton 1978-1979 till drygt 180000 1983. Lekbeståndet 1983-1985 beräknas uppgå till 300000-350000 ton.

Enligt ACFM bör koljabeståndet nyttjas mer rationellt än för närvarande och rekommenderar därför en minskning av fiskeridödligheten och till en landad kvantitet på 83000 ton 1984. Norge och EG har emellertid nått överenskommelse om ett uttag på 143900 ton för nämnda år. Såväl för torsk som kolja har för brittiska fiskefartyg under 1984 fastställts individuella fartygskvoter per vecka.

I område IIIa, d v s i Skagerrak och Kattegatt uppgick landningen av kolja 1982 till 10700 ton, vilket är en svag ökning från 9900 ton 1981. Fortfarande föreligger inte tillräckligt med basdata för att kunna utföra en beståndsuppskattning. ACFM rekommenderar därför för år 1984 en "försiktig" TAC på 7000 ton, vilket motsvarar den årliga medelfångsten 1975-1980.

Vitling

För Nordsjön rekommenderades en TAC för vitling på 170000 ton både för 1982 och 1983. Landningarna dessa år uppgick emellertid endast till ca 103000 ton resp 93000 ton. Mot bakgrund av nergången i lekbeståndet 1984 till det hittills lägsta på 127000 ton rekommenderar ACFM även för vitling en minskning av fiskeridödligheten detta år till en landad kvantitet på 67000 ton. Vissa indikationer finns på ett förbättrat lekbestånd 1985. Norge och EG har nått överenskommelse om ett uttag 1984 på 130500 ton vitling.

I Skagerrak och Kattegatt ökade landningarna från 24500 ton 1981 till 31200 ton 1982. Ej heller för vitling föreligger tillräckligt med data för att kunna utföra en beståndsanalys. ACFM rekommenderar därför en "försiktig" TAC på 22000 ton för 1984, d v s samma som för de senaste fem åren.

Rödspotta

I Skagerrak uppgick den landade kvantiteten 1982 till 7900 ton och 1981 till 8200 ton. Någon beståndsuppskattning kan ej göras på grund av brist på analysdata varför ACFM även för rödspotta rekommenderar en "försiktig" TAC på 7000 för 1984, d v s samma som för 1983.

I Kattegatt föreligger en nedåtgående fångsttrend alltsedan 1978. År 1981 fångades 4000 ton mot 2900 ton 1982. Utvecklingen beror på svag rekrytering av alla årsklasser fr o m 1976. Det starkt reducerade lekbeståndet medför att ACFM rekommenderar en "försiktig" TAC på 1500 ton för 1984. Sverige och EG har för detta år nått överenskommelse om ett uttag på 5 000 ton.

ACFM betonar att om rekommendationer angående torsk, kolja, vitling och rödspotta skall kunna göras i framtiden måste fler data anskaffas. Främst behöver komplettering ske vad gäller fiskeansträngning och rekrytering.

6.3.2 Kvoter och fångster 1981-1983

I Nordsjön har vad gäller EG:s fiskezon överenskommelse om koljakvot under perioden 1981-1984 endast träffats för åren 1983 och 1984, för vilka år Sverige tilldelats 400 ton. Under det förra av dessa båda år utnyttjades kvoten till ca 25 %. Vitlingkvoten för samma år uppgick till 20 resp 30 ton. I den norska ekonomiska zonen har koljafisket haft en relativt stor omfattning. Kvoterna under perioden 1981-1984 har uppgått till mellan 1000 och 1730 ton. Den högre av dessa båda kvantiteter avser 1984. Åren 1981 och 1982 skedde ett visst överuttag men det gjordes inom ramen för en totalkvot för flera arter. Vad gäller vitling räknas den för 1984 liksom tidigare i den norska zonen in i en sammanlagd kvot för flera arter. För år 1984 disponeras en sammanlagd kvantitet på 700 ton för fiske efter vitling, gråsej och bleka. Kvoterna för torsk, kolja, vitling och bleka kan var för sig överskridas med upp till 25 %. Kvotutnyttjandet vad gäller den kvot som avser vitling har varit lågt.

I Skagerrak och Kattegatt är fisket efter kolja, vitling och rödspotta kvoterat med separat kvot för den sistnämnda arten i de båda områdena. För kolja har nåtts överenskommelse under perioden 1981-1984 endast för 1983, då kvoten uppgick till 900 ton. Kvotutnyttjandet var då ca 50 %. Kvoten för 1984 uppgår till 995 ton. Vitlingkvoten, som 1983 utnyttjades till ca 45 %, uppgick detta år till 2100 ton, d v s samma som för 1984. Åren 1981 och 1982 nåddes liksom för kolja ingen överenskommelse för vitling. Kvoten för rödspotta i Skagerrak har under hela perioden 1981-1984 uppgått till 400 ton. Kvotutnyttjandet har varit lägre än 33 %. I Kattegatt har rödspottakvoten halverats från 1000 ton 1981 till 500 ton 1984. Kvoten har ej något år utnyttjats till mer än ca 33 %.

6.3.3 Nuvarande kapacitet och fångst.

Enligt den av Svensk Fisk tillämpade definitionen för fiskfiske skall minst 80 % av totala avräkningsvärdet avse torsk och de s k fyra övriggrupperna (normprisbeteckningar). I dessa grupper ingår bl a arterna vitling, kolja och rödspotta. Därför torde den kapacitet som redogjorts för ovan i fråga om torskfisket till stor del även täcka fångstkapaciteten för de i det avsnittet behandlade arterna. I klassen 11-25 brt ingick i fiskfisket 1983 2 fiskelag, i klassen 26-50 brt 8 fiskelag, i klassen 51-100 brt 19 fiskelag samt i klasserna 101-150 brt och 151-200 brt 3 resp 2 fiskelag. Tillsammans fångade dessa lag under perioden ifråga 8745 ton fisk. I det s k övrigfisket dominerade värdemässigt arterna havskräfta, torsk och kolja. Fångstkvantiteten 1983 för torsk och kolja uppgick inom detta fiske till ca 3500 ton. Av s k vitfisk torde det således 1983 av västkustfiskare i fisk- och övrigfisket ha fångats drygt 12000 ton. Kvantiteten stämmer ganska väl med det medelvärde på drygt 11000 ton för 1981-82 som framräknats på grundval av SCB:s statistik för ifrågavarande arter. Inom det s k övrigfisket dominerade klart fiskefartyg inom bruttotonnageklasserna 26-50 resp 51-100 brt.

Dagens svenska nordsjöflotta för fiskfiske kan betraktas som mycket modern. De goda priserna på vitfisk innebär att höga kapitalkostnader kan klaras. Som framgått ovan finns visst fångstutrymme ledigt, varför ytterligare etableringar av fiskelag som ägnar sig åt denna typ av fiske kan accepteras.

6.4 Fisket i Östersjön

Av de fiskarter som behandlas i detta avsnitt har endast arterna rödspotta och skrubba viss betydelse i Östersjön. Båda är skyddade genom fredningstider och minimimått. Den totala fångsten av plattfisk (skrubba + rödspotta m fl) uppvisar en minskning under senare år. Totalfångsten uppgick 1979 till ca 24000 ton och 1981 till ca 16500 ton. Den svenska fångsten har fr o m 1978 legat kring 400 ton per år.

6.6 Förslag och kommentarer

Det lediga fångstutrymmet för vitfisk i Nordsjön bör utnyttjas bättre, varför ökad etablering inom detta fiske kan accepteras. Importandelen för andra torskfiskar än torsk är idag högre än 90 %.

7. Makrill

Den makrill som fångas av svenska fiskare kommer från det s k Nordsjöbeståndet. Totala fångsten av detta bestånd uppgick 1982 och 1983 till 47 000 ton jämfört med 66 000 ton 1981. Trots att ACFM hade rekommenderat fiskeförbud för makrill i Nordsjön 1983 kom Norge och EG överens om en TAC på 30 000 ton för delområde IVa i Nordsjön samt för IIIa (Skagerrak+ Kattegatt). Fångsten i dessa områden blev 36 000 ton 1983. Årsklassen 1981 var den starkaste sedan 1975 och årsklassen från 1980 uppskattas vara lika stark som den från 1980. Årsklassen 1982 har emellertid bedömts vara den svagste hittills.

Fångsten 1984 bedöms uppgå till 45 000 ton. ACFM:s rekommendation för 1985 innebär i första hand ett förbud mot allt fiske efter makrill i delområde IVa och IIIa. Om ett fullständigt fiskestopp är omöjligt bör dock ej tillåtas en högre fångst än 20 000 ton.

Den svenska fångsten av makrill uppgick 1982 till 727 ton mot 2 500 ton 1981. År 1983 landades 1 903 ton.

I Nordsjön är som framgått fisket efter makrill kvoterat. I den norska zonen tilldelades Sverige för 1983 och 1984 makrillkvoter på 225 resp 275 ton, varav viss del avser bifångster. I EG-zonen har Sverige ej haft några makrillkvoter dessa år. I Skagerrak-Kattegatt fanns ingen kvot för makrill 1983. För innevarande år med dess avtalslösa tillstånd har bestämts att makrillfisket här under 1984 skall ligga runt 1 500 ton, d v s på samma nivå som under 1981.

Fisket efter makrill är tidvis ett fiskealternativ för ett par snörpvadsfartyg. Vidare spelar den s k garnmakrillen under våren en viss roll för det mer kustnära fisket.

8. Nordhavsräka

8.1 Marknadsutsikter

Den svenska importen av räka är betydande. Under perioden januari-december 1983 importerades 6802 ton frysta, kokta räkor med skal samt 2536 ton råräkor med skal. Vidare importerades ca 600 ton av andra slag av räka. Under samma period ilandfördes 664 ton kokräka och 336 ton råräka av svenska fiskare, vilket innebär att importandelen var nästan 91 %. Det finns således avsevärda marknadsandelar för svenskt räkfiske inom landet.

8.3 Fisket efter räka

8.3.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren

I tidigare långsiktsplaner har ingående belysts effekterna av ett

förändrat mönster för beskattningen av räkbeståndet. En övergång till större maskstorlek skulle medföra en minskad fångst av unga, ej köns mogna räkor (råräk, gny) samtidigt som fångsten av äldre räkor (kokräka) skulle öka. ACFM föreslog redan 1979 en höjning av maskstorleken i räktrål från 30 till 35 mm i område IIIa. I den norska nordsjözonen infördes den nya maskstorleken 1982.

Som framgår nedan vad gäller nuvarande fångster har landningen av råräka minskat med två tredjedelar från 1981 till 1983, vilket rimligen bör bidra till en större förekomst av äldre räkor.

Internationella havsforskningsrådets arbetsgrupp för uppskattning av nordhavsräkans beståndsstorlek möttes i mitten av februari 1984. Bristen på vetenskapliga data medförde att arbetsgruppen ej kunde uttala sig om räkbeståndens storlek eller exploateringsnivå. Man påminde om den analys som gjordes vid ett tidigare möte och som resulterade i en rekommendation att öka maskvidden i räktrålar till 45 mm i Skagerrak och Kattegatt och till 35 mm i Nordsjön i syfte att säkerställa ett stort lekbestånd.

8.3.2 Nuvarande fångst och kapacitet

De senaste tre årens fångster av kok- och råräka framgår av följande sammanställning. Uppgifterna för 1982 och 1983 är preliminära.

	År		
	1981	1982	1983
Kokräka	988	781	664
Råräka	1105	615	334
Summa	2093	1396	998

Sammanställningen visar dels att den totala fångsten mer än halverats från 1981 till 1983, dels att fångsten av råräka under samma period minskat med två tredjedelar.

Enligt Svensk Fisks statistik för 1983 deltog 41 fiskelag i räkfisket. Härav fiskade 5 lag med fartyg under 26 brt, 34 med fartyg mellan 26 brt och 100 brt medan 2 lag hade fartyg över 100 brt. Genom gällande ransoneringsbestämmelser för kokräka begränsas möjligheterna att utnyttja fiskefartygens kapacitet. Flertalet av ovannämnda fiskelag kompletterar räkfisket med fiske av havskräfta och fisk.

Ovannämnda fiskelag redovisade 1983 en genomsnittlig bruttoinfiskning på 718 tkr. För fartyg mellan 51-100 brt (23 st) var motsvarande medeltal drygt 788 tkr.

8.3.3 Täckningsbidrag

Kostnaderna för bränsle, is och lådor uppgår för räkfiskare till 15-20 % av bruttoinfiskningen. Div omkostnader (försäkring m m) kan beräknas till ca 5 %. Underhållskostnader och kostnader för reparationer och redskap varierar mellan 15-20 % av bruttot. För manslotter och kapitalkostnader återstår då 35-45 % av bruttoinfiskningen, d v s i genomsnitt ca 287 tkr vid en bruttoinfiskning på 718 tkr. I genomsnitt ingår tre personer i ett räkfiskelag.

8.3.5 Spontan utveckling

Under de två senaste åren har i norra Bohuslän noterats en markant övergång från räkfiske till fiske efter havskräfta. Exempelvis ökade landningar av kräfta i Strömstad från ca 20 ton 1982 till ca 60 ton 1983 samt i Smögen från ca 195 ton 1982 till ca 315 ton 1983. Orsakerna till

minskningen i räkfisket är flera. Detta fiske får bedömas vara arbetssammare och kostsammare än fisket efter havskräfta. Nuvarande ransoneringsbestämmelser för kokräka torde vidare vara begränsande för möjligheterna att utnyttja fiskefartygens kapacitet.

8.4 Förslag och kommentarer

Mot bakgrund av den mycket stora svenska importen av räka och den spontana utvecklingen inom räkfisket med övergång till fiske efter havskräfta bör de nuvarande ransoneringsbestämmelserna för kokräka bli föremål för ytterligare överväganden.

9. Övriga skaldjur

Under denna punkt behandlas arterna hummer, krabba och havskräfta.

9.3 Fiske

9.3.1 Biologiskt utrymme under de närmaste åren

Generellt gäller för hummer, krabba och havskräfta att beståndsuppskattningar är mycket komplicerade eftersom åldern är svår att bestämma.

Hummer

I rapporten "Kustfisket i Göteborgs och Bohus län" behandlas även hummer. Av rapporten framgår bl a att hummerfisket före andra världskriget var en av västkustfiskarnas viktigaste näringar, då det av svenska yrkesfiskare fångades ca 250 ton per år, varav i Hallands län ca 25 ton. Bilden har emellertid ändrats. Inget kan dock direkt visa att hummern har försvunnit på grund av miljöstörningar eller liknande. Det mest sannolika är att det reella fångstuttaget av hummer är betydligt större än vad den officiella statistiken anger. Icke-yrkesfiskets andel av hummerfångsten är nämligen mycket hög, i vissa områden upp till 96 % i Göteborgs och Bohus län.

Undersökningar av fångst per anstängning vid fiske med hummertina visar på relativt låga värden inom vissa områden d v s hummerfisket inom dessa är stort. Fiske med garn visar lokalt på goda hummerfångster. Utan tvekan har beståndssituationen ej försämrats i den omfattning som nergången i yrkesfiskets fångster indikerar.

Krabba

Tillgången på krabba (krabbtaska) kan för närvarande bedömas som god och vissa resultat antyder att det finns något större fångstbara bestånd utanför Bohuslän än utanför Halland.

Havskräfta

Havskräfta förekommer i regel på ett djup av 30 m eller mer men kan tillfälligtvis påträffas på grundare bottnar. I Bohusläns och norra Hallands skärgårdar finns även havskräfta på djupare lokaler med lämplig botten.

För närvarande finns inget underlag för beståndsprognoser. I Kattegatt har under 1983 noterats en nedgång i fångsten, sannolikt som en effekt av försämrade syrgasförhållanden. Havsfiskelaboratoriet i Lysekil redovisade i en rapport 1977 resultaten av försöksfiske efter havskräfta inom tre inflyttade trålområden vid västkusten 1968-1976. För havskräftan fanns då en svag uppåtgående trend för perioden ifråga.

9.3.2 Nuvarande fångst och kapacitet

I följande sammanställning presenteras de senaste tre årens fångster i ton av hummer, krabba resp havskräfta.

År	Hummer	Krabba	Havskräfta
1981	15	85	622
1982	17	85	648
1983	16	97	775

År 1979 uppgick den svenska fångsten av hummer enligt den officiella statistiken till 19 ton. Enligt samma års fiskeriinventering, som kommer att upprepas 1985, uppgick antalet personer med hummer- och krabbfiske som enda yrke till 18 i Hallands län resp till 101 i Göteborgs och Bohus län. År 1982 fångades av halländska yrkes- och binäringsfiskare drygt 3 ton hummer.

Fisket efter krabba (krabbtaskan) bedrivs på i stort sett samma områden som hummerfisket och med krabb- eller hummertinor eller med garn. Efter 1964 har den officiella fångsten av krabba avtagit från ca 200 ton till 50-90 ton per år. Yrkesfisket tycks för närvarande enligt loggboksstatistiken ägna sig åt krabbfiske endast i liten utsträckning. Den krabba som redovisas i landningsstatistiken torde till stor del komma från icke-yrkesfiske.

Viktmässigt sett utgör havskräftan en liten del av totalfångsten i Skagerrak och Kattegatt men genom ett relativt sett högt pris och en god prisutveckling är fångsterna viktiga. Under de två senaste åren har, som framgått ovan, i norra Bohuslän noterats en markant övergång från räk- till havskräftefiske. Ovannämnda sammanställning visar att 1983 hade fångats ca 125 ton mer havskräfta än under 1982.

Fisket efter havskräfta är inget renodlat fiske utan kompletteras som även framgått ovan främst med fiske efter torsk och annan vitfisk. Enligt Svensk Fisks statistik fanns 1983 inom kategorin "övriga fiskare" vid västkusten följande antal fiskelag inom angivna brt-klasser.

Br-t-klass	Antal
0-10	3
11-25	6
26-50	32
51-100	39
101-150	1
Summa	81

Av infiskningsuppgifter för 1982 för licensierade fiskeskepp framgår att 58 fiskelag från Halland och Bohuslän redovisat fångster av havskräfta i kvantiteter från 4 till 62 ton. Medelfångsten uppgick till ca 23 ton.

I bilaga 11 redovisas en normalkalkyl för ett typiskt havskräftefiske-lag. Infiskningen av kräfta är beräknad till 30 ton per år. Som framgår av kalkylen uppgår täckningsbidraget till fasta kostnader och manslotter till 438 tkr för fiskelaget på normalt tre personer.

Både vad gäller hummer, krabba och havskräfta utför fiskeristyrelsens havsfiskelaboratorium olika undersökningar. Hummer och krabba studeras med hänsyn till temperatur, salthalt, syremängd, bottenbeskaffenhet och födoval. Samtidigt utförs vissa studier över djurens beteenden. Vidare

görs jämförande undersökningar mellan fiske med garn, ryssjor och tinor för att utröna den relativa effektiviteten hos dessa redskap vid hummer- och krabbfiske. Ett av syftena med tinfisket är att förse vanliga tinor med lämpliga flyktöppningar för undermålig hummer.

Tanken på ett svenskt fiske efter havskräfta med tinor har under senare tid fått förnyad aktualitet. I Skottland har man sedan några år tillbaka ett väl fungerande sådant fiske. Tillsammans med havsfiskelaboratoriet har bl a yrkesfiskare diskuterat ett projekt där avsikten är att på ett antal lokaler fiska havskräfta med tinor av skotsk typ. Det bör dock här framhållas att ett framgångsrikt försöksfiske kan innebära att icke yrkesfiskare mera allmänt kan komma att ägna sig åt denna typ av fiske, som ju kräver en liten materiell och personell insats.

10. Hamnar

10.1 Allmänt

Tyngdpunkten i svenskt fiske har på senare år förskjutits mot Östersjön, det är därför naturligt att flera kommuner i södra Sverige satsat på fisket och byggt ut sina hamnar, t ex Simrishamn o Karlskrona.

För att en fiskehamn idag skall anses effektiv och rationell krävs inte bara viss kajlängd med tillfredsställande djup utan även övriga områden i hamnen måste anpassas. En stor del av landade fångster transporteras vidare med bilar (långtradare med släp) och dessa kräver stora ytor för att kunna manövrera. Många fiskebåtar sätter sin fisk i lastrummet direkt på pallar, och dessa lossas upp på kaj där en truck lyfter dem vidare ut på hamnplanen. Vidare skall i en hamn finnas plats för tomlådor, containers för skrapfisken osv. Fiskarnas flyttrålar är idag så stora att de måste kunna sträckas upp på kaj för att ses över och lagas. De nämnda ytorna måste vara asfalterade, släta och jämna, därför att annars kan inte truckarna köra obehindrat.

Till hamnbilden hör också givetvis områden för fiskberedningsindustrier osv. Även dessa behöver stora kringytor.

10.2 Satsningar och behov av medel

Planer på utökad hamnkapacitet för fiskefartyg föreligger i samtliga län från Södermanland ner till Kristianstads län. I de flesta fall åberopas behovet av utökad service för västkustfartygen. Om samtliga planer skulle genomföras uppstår dock en stor överkapacitet på fiskehamnssidan.

Bland större objekt som pågår eller nyligen avslutats kan nämnas Saltö fiskhamn i Karlskrona där man skapat ett helt nytt område genom utfyllnad. Simrishamns kommun har investerat närmare 40 milj kr. inkl. ny fritidsbåthamn, på om- och tillbyggnad av hamnen och intilliggande områden. Enbart till denna kommun har staten bidragit med 10,5 milj kr via fiskeristyrelsens hamnanslag fördelat över fyra budgetår.

Arbetsmarknadsverket har i olika beredskapsprojekt också bidragit med stora belopp i fiskehamnarna. Här kan nämnas en helt ny fiskehamn vid Vändburg och förbättring av Herrviks fiskehamn på Gotland. Flera Ölandshamnar håller på att rustas upp anpassade för den mindre typ av fiskebåtar som används där.

Göteborgs kommun har byggt ny kaj för 8,3 milj kr i Fiskebäck med 70 %

statsbidrag. Fiskebäck har landets största fiskeflotta av stora trålare.

En annan intressant satsning är Spikens fiskehamn i Vänern som kostat över 5 milj kr och i hög grad hjälpt upp insjöfisket.

Fiskeristyrelsen har för närvarande ansökningar om ny- och tillbyggnad av hamnar från olika kommuner och fiskareföreningar på ca 20 milj kr. I de statliga fiskehamnarna finns för närvarande dessutom ett investeringsbehov på drygt 15 milj kr. Till detta kommer underhandsuppgifter om projekteringar och utbyggnadsplaner, som pågår runt om i landet och förväntas ge ytterligare ansökningar till fiskeristyrelsen om statsbidrag.

Fiskeristyrelsen har i anslagsframställningen för budgetåret 1985/86 hemställt om en ökning av hamnanslaget med 2 milj kr.

BILAGOR

Bil 1. Olika typer av fiskelag enligt Svensk Fisks definitioner

<u>Typ av fiskelag</u>	<u>Krav för att ingå i gruppen</u>
Sillfiske	Minst 80 % av det totala avräkningsvärdet skall avse sill, makrill och skrapfisk.
Fiskfiske	Minst 80 % av det totala avräkningsvärdet skall avse torsk och de fyra övriggrupperna. De s k fyra övriggrupperna utgör normprisgrupper där främst torsk- och plattfiskar ingår.
Kombinationsfiske	Minst 25 % och högst 80 % av det totala avräkningsvärdet skall avse sill, makrill och skrapfisk.
Räkfiske	Minst 50 % av det totala avräkningsvärdet skall avse kok- och råräka.
Övrigt fiske	

Produktionsmedelsprisindex för fiskerinäringen

1982 = 100

	1978	1979	1980	1981	1982	1983
<u>Sillfiske, västkusten</u>						
A. Exkl avskrivning	60,5	69,7	81,7	90,7	100	107,8
B. Inkl avskrivning enl blandad modell	61,9	70,4	81,9	90,7	100	108,2
C. Inkl avskrivning enl återansk.värdet	62,5	70,9	81,9	90,7	100	108,4
<u>Fiskfiske, västkusten</u>						
A.	58,7	68,3	80,4	89,7	100	106,5
B.	59,6	68,8	80,5	89,8	100	106,8
C.	61,3	69,9	81,0	89,9	100	107,4
<u>Räkfiske</u>						
A.	55,7	65,8	78,2	87,6	100	107,8
B.	57,3	66,8	78,5	88,0	100	108,0
C.	56,6	66,8	79,3	88,4	100	108,4
<u>Kombinationsfiske, sydkusten</u>						
A.	57,2	67,7	80,8	90,3	100	105,7
B.	57,6	67,9	80,9	90,3	100	106,0
C.	58,4	68,5	81,2	90,3	100	106,6
<u>Strömmingsfiske</u>						
A.	59,0	67,9	80,0	89,2	100	106,8
B.	60,0	68,5	80,2	89,3	100	107,1
C.	61,8	69,7	80,7	89,5	100	107,6
<u>Totalt</u>						
A.	59,0	68,5	80,9	90,2	100	106,9
B.	59,9	69,0	81,0	90,1	100	107,2
C.	60,9	69,8	81,4	90,4	100	107,7

STATENS JORDBRUKSNÄMND
Fisksektionen
Roland Sten/MH

1984-09-03

Sillanvändningen 1983. Ton

Genom att utgå från viss officiell statistik samt komplettera denna med bedömningar kan en bild erhållas av användningen av de svenska sillfångsterna.

A. Fångster av sill/strömning

1. Landat i Sverige	110 200
2. Landat i Danmark	19 600
Summa	<u>129 800</u>

B. Export (landat i Sverige)

	<u>Prod.vikt</u>	<u>Hel vikt</u>
1. Sill, färsk (hel)	29 100	58 500
2. Strömning, färsk (hel)	26 000	
3. Sill, fryst (hel)	2 300	2 900
4. Strömning, fryst (hel)	400	
5. Sill, filead (färsk)	1 300	2 600
6. Strömning, filead (färsk)	2 000	4 000
7. Saltad sill	200	300
8. Kryddad sill	300	400
9. Kryddad strömning	70	100
10. Sillkonserv, gaffelbit	1 900	2 500
11. Andra sillkonserver	300	500
Summa		<u>71 800</u>

Sverige importerade 3 900 ton salt sill och 3 600 ton kryddsill. Av dessa kvantiteter har större delen använts som råvara i sillkonservindustrin. Således ingår i de exporterade kvantiteterna även importerad råvara. Exporten består delvis av s k glassill som till övervägande del är baserad på inhemsk råvara. En försiktig "gissning" är att 60 % av konservexporten baseras på svenskfångad råvara. Med denna korrigerings skulle totalexporten av svenskfångad sill inklusive direktlandningarna ha uppgått till 90 200 ton (helvikt) och exklusive dessa landningar till 70 600 ton.

C. Överskott omhändertagna av Svensk Fisk

Enligt Svensk Fisks veckostatistik hade föreningen t o m den sista veckan kalenderåret 1983 övertagit 5 000 ton sill/strömning.

D. Slutlig användning i Sverige

Genom att från kvantiteten landad sill/strömning i Sverige dra bort exporten (justerad för hel vikt och importinnehåll) och överskotten erhålls användningen av svenskfångad sill/strömning i Sverige.

1. Landat i Sverige	110 200
2. Export	70 600
3. Överskott	<u>5 000</u>
Summa användning (inkl svinn)	34 600

E. Uppdelning av användningen i Sverige

Enligt industristatistiken för Sverige (SCB) producerades år 1982 ca 9 900 ton sillkonserver av typ gaffelbitar och filéer samt ca 2 200 ton av andra typer av sillkonserver. Med reducering för exporten skulle i Sverige bli kvar ca 10 000 ton. Härav kan 60% antas vara beredd av svensk råvara, d v s 6 000 ton. I hel vikt skulle detta motsvara ca 12 000 ton. Skärning av filéer till den inhemska marknaden finns inga uppgifter om. Sannolikt saluförs dock numera större delen av färsk strömming samt sill landad på sydkusten som filead. Härtill kommer frysta filéer.

Den inhemska användningen av sill/strömming skulle kunna sammanfattas enligt följande

Sillkonserver	12 000
Filéer för direktkons.	12 000
Hel sill/strömming för direktkons.	<u>10 600</u>
Summa	34 600

Anm Fördelningen mellan filéer och hel sill är osäker.

LÖNSAMHETS / LIKVIDITETSKALKYL

avseende fiskeföretaget Silltrålare, Fiskebäck...
 upprättad av ... LF 198.4-06-06

~~in samband med investering i~~
~~med kr~~

KUSTOMRÅDE / HEMORT

... Fiskebäck (O-län)

HUVUDSAKLIG FÅNGSTINRIKTNING
 FISKEFARTYGET

... Sill

Storlek m m

brt .170... längd .33.....m material .stål...

byggn år .1961 motor .900.....hk tillv år .1966...

max antal manslotter ..8..... normalt ..8.....

BESÄTTNING

.....st samtst

REDSKAP

max ..200..... normalt .160.... min

ANTAL FISKE DAGAR

sjödagar

FÅNGSTKAPACITET

max ...1400.. ton ..sill. ~~max ton~~ övrigt skrap, obe-

TOTAL INVESTERING

fartyg ..2300...tkr övrigt ... ständ kvantitet

KASKOFÖRSÄKRINGSVÄRDE

...2300.....tkr

ÖVRIGA UPPGIFTER

.....

KALKYLER

Resultat år 1983. % Förkalkyl för år 1984. %

Bruttoförsäljning

...2500..... tkr ... % 3000..... tkr ...%

Kostnader:

Ölägg: is, lådor, olja

.....650..... ... %750..... ...%

Reparation, underhåll

{

Försäkr m fl omkostn

.....450..... 500..... ...

Överskott

.....1400..... 1750..... ...

Manslotter (50/50)

.....900..... 1125..... ...

Överskott II

.....500..... 575..... ...

Kapitalkostnader

(annuitet, ränta 15%)

.....460..... 460..... ...

Kalkylmässigt överskott

.....40..... 115.....

Likviditetsutfall

Överskott II

+500..... +575.....

Låneräntor + amort

-150..... -200.....

Förändring likviditet

+350..... +300.....

Kommentarer till kalkylerna: ... Kapitalkostnad (kalkylmässig), annuitetsfak-

... tor 0,2. =(10 år/15%)

.....

.....

Fördelning av fiskeresultat, lottsystemet

Vid fördelning av intäkter vid fiske omvänds i regel ett gammalt system, det s.k. lottsystemet. Här nedan förklaras systemet kort och generellt.

Vid landning kan fångsten i huvudsak försäljas på tre olika sätt. De är auktion, föreningsägd förstahandsmottagare eller privat uppköpare.

Vid försäljning fås en bruttointäkt. (Om denna härrör från ett parträllag delas i allmänhet summan i två lika delar.) Från bruttointäkten dras utgifter som härrör från den aktuella fiskeresan. Utgiften brukar kallas Ö-lägg och utgöres av kostnader på drivmedel, is, lådor, proviant, deccahyra och hamnavgifter.

Aterstoden delas i ett fast antal lotter, där varje man ombord får en lott och båten de kvarstående. Båtandelen brukar i regel utgöra ca 40-60 % av det totala antalet lotter. Manslotten är den ersättning som utgår från fiskelaget till den enskilde fiskaren. Då fiskaren är egen företagare betalas sociala avgifter samt skatt på manslotten.

Båtandelen används som betalning för de fasta och rörliga kostnader som inte kan härledas till den aktuella fiskeresan. Exempel härpå kan vara räntor, amorteringar, reparationskostnader, redskap, instrument m.m. Eventuell vinst på båtandel tillfaller delägarna utöver den manslott som erhållits vid första delningen.

För att åskådliggöra detta närmare exemplifieras förklaringen nedan:

Total försäljningssumma, 1 parträllag	100.000 kr
Till varje båtlag	50.000 kr
Avgår Ö-lägg	<u>20.000 kr</u>
Aterstår	30.000 kr
Delas i tio lotter där båten får fem	<u>20.000 kr</u>
Aterstår fem manslotten, vilka delas lika mellan manskapet	<u>10.000</u>
	5
Manslott	2.000 kr

Rationaliseringsstöd m m till sillfisket bå 1983/84

Under bå 1983/84 har det till det mer renodlade sillfisket (exkl sillgarnsfisket och övrigt "småfiske") beviljats följande rationaliseringsstöd:

* 16 st fiskerilån, belopp: 5 035 000 (av en totalram på 35 milj. kr)

5	inköp av beg. fartyg,	belopp: 1 560'
9	teknisk utrustning	" 2 745'
2	motorbyten	" 730'

* 5 st lånegarantier, belopp: 1 950 000:-

4	inköp av beg. fartyg	belopp: 1 700'
1	teknisk utrustning	" 250'

* 13 st bidrag för övergång till annan fångstinriktning, belopp: 602 000:-

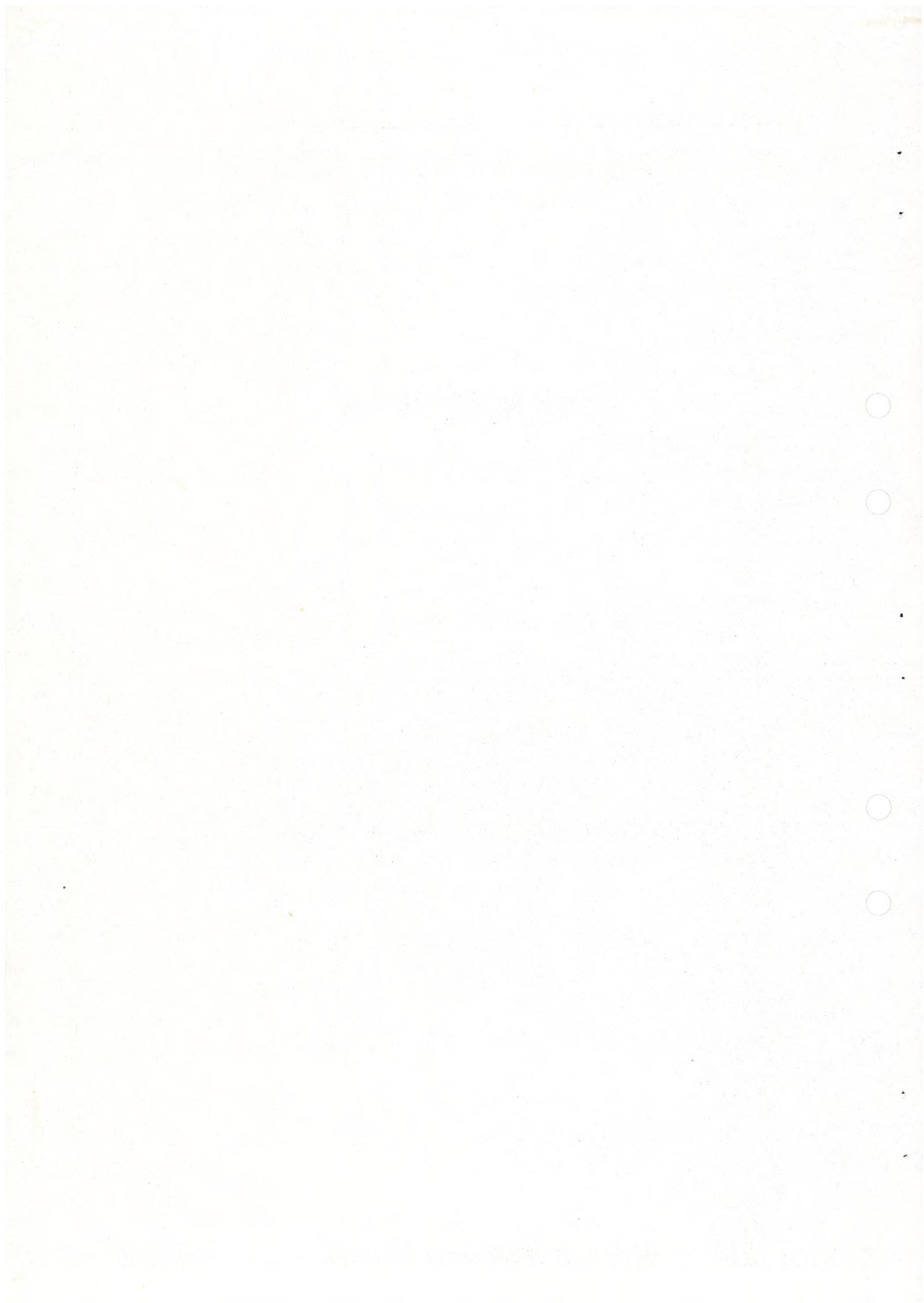
* 5 st bidrag för bränslebesparande åtgärder " 172 000:-

På 22 st ansökningar om fiskerilån har lämnats avslag.

De totala, investerade beloppen vad gäller avslagen uppgår till 14 466 000:-

5	inköp av beg fartyg inv. belopp: 6 436'
17	teknisk utrustning " 8 030'

10 st fiskefartyg som i större eller mindre omfattning fiskat sill har erhållit skrotningsbidrag på sammanlagt 1 milj. kronor.

Fiskfisketrålare, västkusten

LÖNSAMHETS / LIKVIDITETSKALKYL

avseende fiskeföretaget NORMALEN -84
 upprättad av^{LF}.....1984.-01-02

KUSTOMRÅDE / HEMORT	Halland		
HUVUDSAKLIG FÅNGSTINRIKTNING	Torsk, bleka, vitling, m m		
FISKEFARTYGET			
Storlek m m	brt ...70... längd ..20.....m	material trä.....	
	byggn år 1950 motor ..210....hk	tillv år 1975....	
BESÄTTNING	max antal manslotter ...5.....	normalt4....	
REDSKAPst	samtst	
ANTAL FISKEDAGAR	max160	normalt ..120.....	min100.....
sjödagar			
FÅNGSTKAPACITET	max300	tonfisk	max ton övrigt skrap.....
TOTAL INVESTERING	fartyg ..1.500.....tkr	övrigt ..500..... tkr	
KASKOFÖRSÄKRINGSVÄRDE1.500.....tkr		
ÖVRIGA UPPGIFTER		
KALKYLER	<u>Resultat år 198...</u> %	<u>Förkalkyl för år 1984..</u> %	
Bruttoförsäljning (300 ton à 5 kr/kg) tkr ... %	1.500 tkr ...%
Kostnader:			
Ölägg: is, lådor, olja %	250%
Reparation, underhåll, redskap	350
Försäkr m fl omkostn	60
Överskott	+ 840 56 %
Manslotter
Överskott II
Kapitalkostnader (annuitet, ränta 15%)
Kalkylmässigt överskott
<u>Likviditetsutfall</u>			
Överskott II	+	+	
Låneräntor + amort	-	-	
Förändring likviditet	
Kommentarer till kalkylerna:		
		
		
		

Krok/garnfiske, H-län

LÖNSAMHETS / LIKVIDITETSKALKYL

KUSTOMRÅDE / HEMORT

HUVUDSAKLIG FÅNGSTINRIKTNING
 FISKEFARTYGET

Storlek m m

BESÄTTNING

REDSKAP

ANTAL FISKEDAGAR

sjödagar

FÅNGSTKAPACITET

TOTAL INVESTERING

KASKOFÖRSÄKRINGSVÄRDE

ÖVRIGA UPPGIFTER

KALKYLER

Bruttoförsäljning

Kostnader:

Ölägg: is, lådor, olja

Reparation, underhåll, redskap

Försäkr m fl omkostn

Överskott

Manslotter

Överskott II

Kapitalkostnader

annuitet, ränta 15%)

Kalkylmässigt överskott

Likviditetsutfall

Överskott II

Låneräntor + amort

Förändring likviditet

avseende fiskeföretaget
 upprättad av^{LF}.....1984.- 01 10
 i samband med investering i motorbyte
 med kr 86 000

Kalmar län/Öland
 Torsk

brt .10.... längd .10,9...m material trä.....
 byggn år 1956 motor 125.....hk tillv år 1983.....

max antal manslotter³..... normalt².....
stgarn..... samtst krok.....

max normalt 100 min

max¹⁰⁰ ton^{torsk} max ton övrigt

fartyg²⁰⁰.....tkr övrigt⁵⁰..... tkr
²⁵⁰.....tkr

Resultat år 1983.. % Förkalkyl för år 1984.. %

...²³⁰..... tkr ... %²⁷⁵..... tkr ...%

.....²⁵..... %³⁰..... %

.....⁴⁵..... %⁴⁰..... %

.....²⁰..... %²⁰..... %

.. ¹⁴⁰ 61 %¹⁸⁵..... 67 %

..... % %

..... % %

..... % %

..... % %

..... % %

..... % %

+ +

- -

..... % %

Kommentarer till kalkylerna: Denna kalkyl har redovisats av ett fiskelag i samband med en ansökan om statligt stöd för investering i en ny motor. Fångstkapaciteten har maximalt satts till 100 ton men denna kvantitet fiskas ej. Bruttoförsäljningen 1983 innebär med ett kilopris på 4 kr att 58 ton fångades

FISKERISTYRELSEN
Fiskebyrå
LF 84

PM
1984-03-25

STRUKTUREN INOM GARN/KROKFISKET EFTER TORSK I ÖSTERSJÖN

1. SYFTET

Föreliggande analys avser att belysa kapaciteten inom yrkesfisket efter torsk i Östersjön med krok och garn, att bedöma om denna kapacitet kan ökas med hänsyn till infisknings- och avsättningsförhållandena och att bedöma detta fiskes betydelse för en över året jämnare råvarutillförsel för torskberedningsindustrin.

2. BAKGRUND

Torskfisket i Östersjön domineras av trålfisket (ca 70 %) medan fisket med fartyg under 12 m, d v s krok- och garnfisket svarar för ca 30 %, räknat över kalenderåret.

Ca 70 % av fångsten sker under våren medan fångsten under höstmånaderna motsvarar ca 30 % och domineras av krok/garnfisket.

För beredningsindustrin innebär den över året ojämna råvarutillförseln stora problem. Man framhåller entydigt från industrins sida att krok- och garnfisket har stor betydelse för råvarutillförseln under hösten och att ökad infiskning under andra halvåret skulle innebära stora fördelar.

Samtidigt framhålles från andra håll att det är "trångt" om utrymmet på vissa fiskeplatser under våren och att en utökning av krok- och garnfisket måste begränsas eller hindras. Ur fiskeripolitisk synpunkt är det viktigt att med hjälp av

sådana instrument som licensgivning och statligt rationaliseringsstöd få en fiskeflotta som är anpassad till infisknings- och avsättningsmöjligheterna och ger yrkesfisket rimliga inkomster. Samtidigt måste man tillgodose fiskberedningsindustrins behov av jämn råvarutillförsel. F n är torskfisket relativt lönsamt och några större anspråk på prisregleringsmedel föreligger f n inte betr torskfisket.

3. Fiskebåtsflottan i Östersjön

Enl SCB:s statistik över registrerade fiskefartyg i Östersjölänen per 1983-12-31 uppgick antalet båtar till ca 2 000 st. Ca 1 000 st är mindre, öppna båtar med motorer på under 31 hk. För att belysa båtflottans förändring över tiden ifråga om ålder och storlek har fiskeristyrelsens på basis av uppgifter från sjöfartsregistret gjort en analys av fiskefartyg under 12 m och hemmahörande i Gotlands, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. Resultatet framgår av tabellbilaga 1. Av denna framgår att antalet fiskebåtar ökat mellan 1979 och 1983 med 26 %. Samtidigt har andelen nya och ganska nya båtar ökat väsentligt medan andelen båtar äldre än 9 år sjunkit. Vidare kan konstateras att andelen stora båtar på 10 m och mer ökat medan andelen båtar under 8 m sjunkit.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras :

att fiskebåtsflottan ökat i antal enheter

att andelen större båtar ökat på bekostnad av små båtar

att medelåldern minskat inom den totala populationen.

Slutsatserna ovan dras på basis av en begränsad undersökning, som dock omfattar minst 30 % av totala antalet fiskebåtar i Östersjölänen. Vidare omfattar undersökningen de län som har störst andel i krok- och garnfisket efter torsk i Östersjön.

4. Yrkesfisket med båt i Östersjön

Yrkesfisket med båtar under 12 m i Östersjön är oftast ett kombinationsfiske, medan det renodlade torskfisket med krok och garn förekommer inom vissa län såsom Gotland, Kalmar och delar av övriga sydkustlän. Merparten fiskar torsk i kombination med strömning/sill, lax, ål och plattfisk. Ett icke obetydligt antal fiskeföretag i Östersjölänen kan hänföras till det s k skärgårdsfisket med inslag av fasta redskap etc.

Antalet licensierade fiskelag med båt samt licensierade ensamfiskare i ovannämnda 5 län framgår av tabellbilaga 2. Bland de fiskare som har enskild licens (506 st) deltar flera i fiske med skepp (ca 30 st).

5. Kapaciteten i torskfisket med båt

Av Svensk Fisk sammanställd statistik över fisket 1982/83 framgår bl a att 103 fiskelag, som fiskat fisk (huvudsakligen torsk) i Östersjön med båt under 11 brt (i minst 25 veckor och för minst kr 100 000) uppvisade en total infiskning på ca 7 000 ton. Medelfångsten per båt blir ca 70 ton per år, vilket stämmer med fiskeristyrelsens erfarenheter för 2 manslagfiske med krok (backor).

Kapaciteten i en välutrustad krokfiskebåt på ca 35 fot bör ligga i intervallet 1/2 - 1 ton per fiskedag eller kring 100 ton per år. Med en fungerande autoline-utrustning bör kapaciteten kunna ökas med minst 25 %.

Kapaciteten begränsas givetvis av båtarnas begränsade räckvidd och lastförmåga samt större känslighet för otjänlig väderlek. Arbetsförhållandena på de mindre båtarna är givetvis en ytterligare restriktion liksom sjövärdigheten.

6. Krok- och garnfiskets andel av totalfångsten av torsk

Krok-och garnfiskets andel av den totala torskfångsten

varierar i de ovannämnda 5 länen.

I Gotlands län svarade 36 fiskelag jämte ett fåtal ensamfiskare för 46 % av totalfångsten 1983 på 5 078 ton.

På Öland svarar båtfisket för närmare 90 % av totalfångsten medan Blekinge och Kristianstads län har en motsvarande andel på närmare 35 %.

7. Fiskberedningsindustrins behov av krok- och garnfisket.

Från torskberedningsindustrin framhålles att en jämnare råvarutillförsel förutsätter ett effektivt fiske med krok- och garn, främst under höstsäsongen. Som exempel kan nämnas att Sydfile' i Karlskrona tillförs råvara från krok- och garnfisket i såväl Kalmar som Blekinge län, vilket möjliggör en icke oväsentlig file'produktion även under hösten.

8. Torskfiske med olika redskap vår- resp höstsäsong

I syfte att söka belysa krok- och garnfiskets betydelse under resp vår- och höstsäsongen har fiskeristyrelsen gjort en stickprovsundersökning av fisket med olika redskap under mars och september månader 1983 i rutorna 4059-4061, d v s i Hanöbukten innanför Midsjöbankarna.

Under mars månad blev totalfångsten i dessa rutor 2042 ton varav trålfisket svarade för 79 %.

Under september blev totalfångsten endast 268 ton, varav trålfisket svarade för 38 %.

Krok- och garnfiskets andel ändrades alltså från 21 % till 62 % i denna jämförelse mellan olika säsonger.

Givetvis är stickprovet alltför litet för att kunna dra bestämda slutsatser om andelsfördelningen vår och höst, men den framkomna tendensen bestyrks av de aktuella förstahandsmottagarna.

9. Trängsel på fångstplatserna

Under vårsäsongen uppstår givetvis en viss konkurrens om utrymmet på de vanligaste fångstområdena, varvid trålfiskare anser att krok- och garnfiskare hindrar trålfisket och vice versa. Enligt de större förstahandsmottagarna på sydkusten är "trängseln" icke något egentligt problem då man fiskar på ganska skilda områden inom samma ruta med dessa olika fångstredskap.

10. Lönsamheten i torskfiske med krok

I krokfisket efter torsk har man relativt låga kostnader för bränsle, dels genom låga motorstyrkor, dels genom kortare gångtid till och från fångstplatsen. Kostnaden för is, lådor och bränsle ligger på högst 15 % av bruttoinfiskningen. I detta fiske tillkommer dock kostnaden för agn med ca 5 % av bruttot. Vid ett torskpris på 4 kr / kg återstår således kr 3,20 för att täcka alla övriga kostnader och manslotter. Övriga kostnader, exkl kapitalkostnader, kan beräknas ligga på ca 20 % av bruttot varför ca 2,40 per kg torsk återstår för kapitalkostnader och manslotter.

I det rationella torskfisket fiskar man 2 man med fiskefartyg på 32 - 38 fot med minst 5 000 krok per resa. Normalt bör man klara minst 100 fiskedagar per år och med en medelinfiskning på 1 ton torsk per fiskedag. Bränsleåtgången ligger på 50-80 liter per resa, beroende på motorstyrka och gångtider. De moderna båtarna på 32 fot och uppåt är väl lämpade för detta fiske och ger en förhållandevis god arbetsmiljö. Genom halv- och helautomatiska system för agning och dragning rationaliseras arbetet.

11. Slutsatser

- krok- och garnfisket i Östersjön svarar för 30 % av den totala torskfångsten
- närmare 150 fiskelag fiskar huvudsakligen torsk och svarar för mer än hälften av krok- och garnfisket
- återstoden fiskas av ensamfiskare, kombinationsfiskare (strömning / sill och torsk vanlig kombination)
- krok- och garnfisket bedrivs jämnt över året, vilket ger torskberedningsindustrin en utjämning av råvarutillförseln
- de moderna krok- och garnfiskebåtarna i storlek 32 fot och större är rationella och lönsamma vid nuvarande prisnivå.
- Fiskenämderna bör i licenshanteringen kunna tillämpa samma praxis som hittills. För närvarande föreligger heller inga skäl att ändra nuvarande praxis i låne- och bidragsärenden.

Fiskebåtsflottan i Gotlands, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och
Malmöhus län 1979 och 1983

Båtarnas ålder	Storleks klasser														Totalt	
	-8 m				8 - 10 m				10 - 12 m				1979		1983	
	1979	%	1983	%	1979	%	1983	%	1979	%	1983	%	1979	%	1983	%
-4 år	61	12,3	50	8	39	7,9	45	7,2	9	1,8	43	6,9	109	22,1	138	22,2
5-9 år	46	9,3	92	14,8	6	1,2	45	7,2	5	1,1	15	2,4	57	11,5	152	24,4
10-14 år	44	8,9	50	8	18	3,7	17	2,8	12	2,4	7	1,3	74	15,0	74	11,9
15-år	115	23,3	96	15,4	103	20,8	114	8,3	36	7,3	48	7,7	254	51,4	258	41,5
Totalt %	266	53,8	288	46,3	166	33,6	221	35,5	62	12,6	113	18,2	494	100%	622	100%

Underbilaga 2

Yrkesfiskelicenser under 1980 och 1983 i Kalmar, Gotland, Blekinge, Kristianstad och Malmöhus län

Län	Lic. typ 1				Lic. typ 2		Totalt	
	Skeppl.		Båt1.		1980	1983	1980	1983
	1980	1983	1980	1983				
H	16	21	24	64	262	208	302	293
I	27	29	30	37	169	22	226	88
K	49	50	107	89	139	103	295	242
L	31	37	39	38	132	92	202	167
M	7	0	7	60	172	81	186	150
	130	146	207	288	874	506	1 211	940

Kombinationstrålare, sydkusten

LÖNSAMHETS / LIKVIDITETSKALKYL

avseende fiskeföretaget NORMALEN -84
 upprättad av LF 1984_01_02

KUSTOMRÅDE / HEMORT

Sydkusten

HUVUDSAKLIG FÅNGSTINRIKTNING
 FISKEFARTYGET
 Storlek m m

Torsk och sill

BESÄTTNING

brt 60 längd 1979 m material trä

REDSKAP

byggn år 1955 motor 500 hk tillv år 1975

ANTAL FISKEDAGAR

max antal manslotter 5 normalt 4

sjödagar

..... st samt st

FÅNGSTKAPACITET

max 160 normalt 140 min 120

TOTAL INVESTERING

max 300 ton torsk; max ton sill 300

KASKOFÖRSÄKRINGSVÄRDE

fartyg 1 500 tkr övrigt 500 tkr

ÖVRIGA UPPGIFTER

..... 1 500 tkr

KALKYLER

Resultat år 198... % Förkalkyl för år 198... %

Bruttoförsäljning

..... tkr ... % 1474 tkr ...%

Kostnader:

Ölägg: is, lådor, olja

..... % 300 %

Reparation, underhåll

..... % 350 %

Försäkr m fl omkostn

..... % 60 %

Överskott

..... % 764 52 %

Manslotter

..... % %

Överskott II

..... % %

Kapitalkostnader

(annuitet, ränta 15%)

..... % %

Kalkylmässigt överskott

..... % %

Likviditetsutfall

Överskott II

+ +

Låneräntor + amort

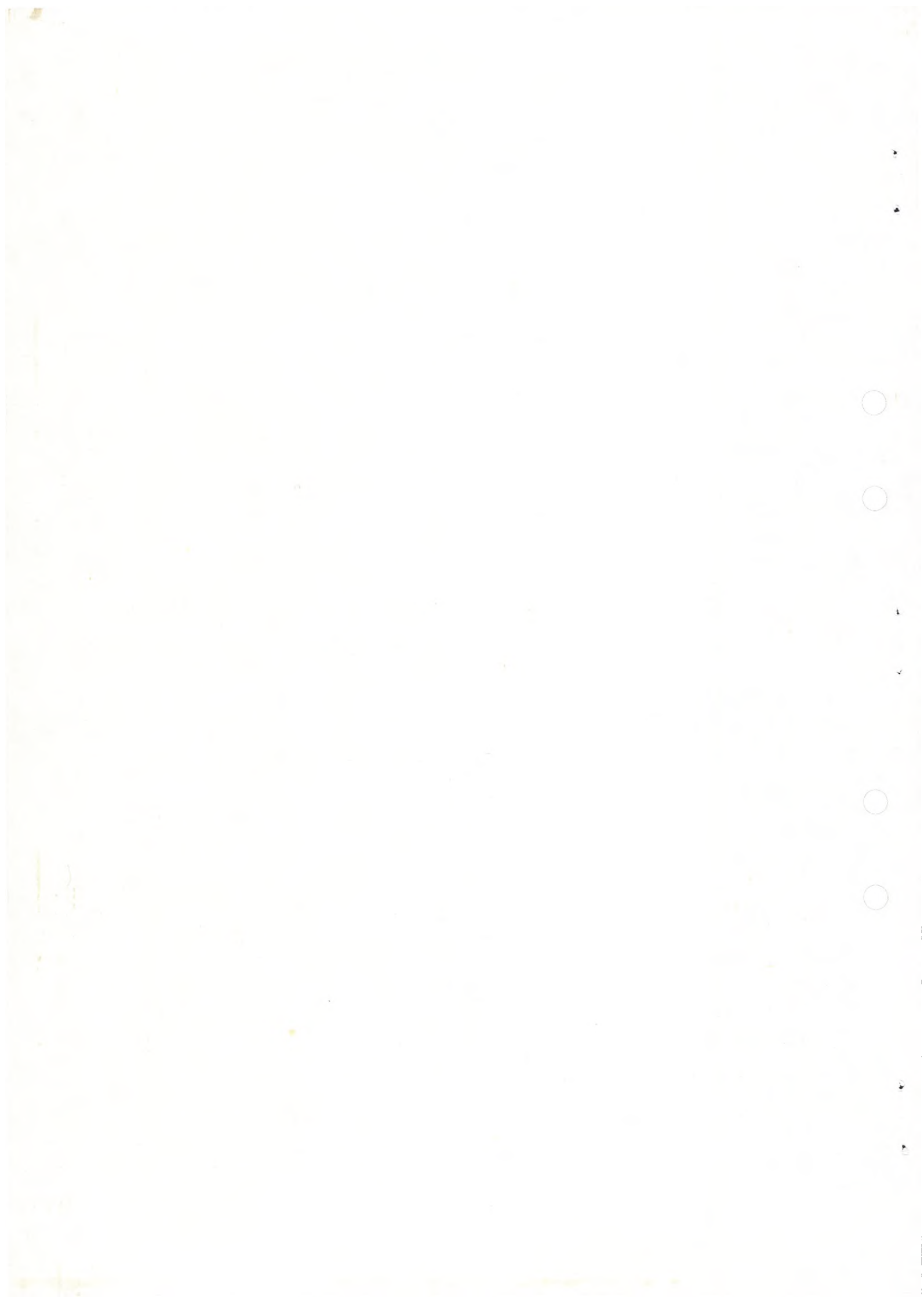
- -

Förändring likviditet

.....

Kommentarer till kalkylerna:

.....

NORMALKALKYL: Fisk/kräfta

LÖNSAMHETS / LIKVIDITETSKALKYL

avseende fiske efter ...fisk/havskräfta.....
 upprättad avLF.....1984_02_07

KUSTOMRÅDE / HEMORT	Bohuslän		
HUVUDSAKLIG FÅNGSTINRIKTNING	Fisk och havskräfta		
FISKEFARTYGET			
Storlek m m	brt ...74...	längd ...21...m	material trä....
	byggn år 1960	motor ...350...hk	tillv år 1975...
BESÄTTNING	max antal manslotter4.....		normalt3....
REDSKAPst	samt	st
ANTAL FISKEDAGAR	max	normalt	min
sjödagar	max 30	ton kräfta max ton	..20 fisk..
FÅNGSTKAPACITET	fartyg 700	tkr	övrigt 100
TOTAL INVESTERING	800	tkr	
KASKOFÖRSÄKRINGSVÄRDEtkr		
ÖVRIGA UPPGIFTER		
KALKYLER	Resultat år 198... %	Förkalkyl för år 198... %	
Bruttoförsäljning	850	tkr ... % tkr ...%
Kostnader:			
Ölägg: is, lådor, olja	212 % %
Reparation, underhåll
Försäkr m fl omkostn	200
Överskott	438	52. %
Manslotter
Överskott II
Kapitalkostnader (annuitet, ränta 15%)
Kalkylmässigt överskott	---
<u>Likviditetsutfall</u>			
Överskott II	+	+
Låneräntor + amort	-	-
Förändring likviditet
Kommentarer till kalkylerna:	Infiskning 30 ton kräfta à 25 kr/kg samt		
	20 ton fisk à 5 kr/kg		
		
		

